

<http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/254/>

TANSSIN OPETUSSUUNNITELMA KUHMON KONTION KOULUN ALA-
ASTEELLE
Ranja Koski
Kirsi Lehtola

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma
Kajaanin opettajankoulutuslaitos
Oulun yliopisto
Kevät 1997

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ESIPUHE

1 JOHDANTO	1
2 OPETUSSUUNNITELMASTA	4
2.1 Erilaisia opetussuunnitelmäkäsitteitä.....	4
2.2 Vuoden 1994 opetussuunnitelma	8
2.3 Opetussuunnitelman laadinta	10
2.3.1 Liikunnan opetussuunnitelman laadinta	11
2.4 Opetussuunnitelman arviointi	19
2.5 Tanssi opetussuunnitelmassa	22
2.6 Tämän tutkimuksen opetussuunnitelmäkäsité	25
3 LASTENTANSSI	26
3.1 Käsitteen määrittely	27
3.2 Lastentanssin tavoitteet.....	28
3.3 Lastentanssin oppisisällöt.....	30
4 TANSSIN OPETUSSUUNNITELMAMALLI	37
4.1 Arvopohjan määrittäminen	37
4.2 Työmme tanssin opetussuunnitelmamalli	39
4.3 Tavoitteiden määrittäminen.....	39
4.4 Ohjelman suunnittelu	41
4.5 Arviointi	44

4.6 Ohjelman toimeenpano	44
5 TYÖMME TEHTÄVÄT	45
6 TYÖN TOTEUTTAMINEN	47
6.1 Toimintatutkimus.....	47
6.2 Työn kulku	48
7 ARVIOINNIN TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA	51
7.1 Opettajien arviointia tuntisuunnitelmista	52
7.1.1 Kehysarviointi	52
7.1.2 Panosarviointi	53
7.1.3 Prosessiarviointi	55
7.1.4 Tuotosarviointi	57
7.2 Yhteenveto arvioinnista	60
7.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	61
8 POHDINTA	65
LÄHTEET	73
LIITTEET(6).....	81

TIIVISTELMÄ

Ranja Koski & Kirsi Lehtola. Tanssin opetussuunnitelma Kuhmon Kontion koulun ala-asteelle. Jyväskylän yliopisto, liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, Kajaanin opettajankoulutuslaitos. 174 sivua.

Työmme tavoitteena oli laatia tanssin opetussuunnitelma ja selvittää sen käyttökelpoisuutta Kuhmon Kontion koulun ala-asteella. Halusimme edesauttaa myönteisten tanssiasenteiden syntymistä kyseisen koulun oppilaiden ja opettajien keskuudessa. Opetussuunnitelman laadinta pohjautuu teoretietoon opetussuunnitelmasta sekä lastentanssin tavoitteista ja oppisisällöistä. Tanssin opetussuunnitelman toteutumista testattiin 1) sisältöjen ja harjoitusten sopivuuden, 2) resurssien riittävyyden, 3) suunnittelun ja toteutetun opetuksen sopivuuden sekä 4) tavoitteiden saavuttamisen osalta. Arvioinnin ja palautteen avulla tutkimme opetussuunnitelman toimivuutta ja teimme tarvittavat muutokset.

Tutkimukseemme osallistui kymmenen Kontion koulun opettajaa, jotka pitivät suunnittelemaamme tunnit syksyn -96 ja kevään -97 aikana. Suunnittelimme 44 tuntia. Arvioituja tunteja kertyi 59. Tapaustutkimuksessamme aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselylomaketta, jonka opettajat täyttivät jokaisen pidetyn tunnin jälkeen.

Sisältöjen ja harjoitusten sopivuudesta saimme positiivista palautetta 54,5 pidetyn tunnin osalta. Tuntiemme sisältöihin emme joutuneet näin tekemään paljoakaan muutoksia. Resurssien riittävydessä onnistuimme hyvin 36 tunnin osalta. Tästä osiosta saimme vähiten positiivista palautetta musiikki- ja videokasettien huonon laadun vuoksi. Suunnittelun ja toteutetun opetuksen sopivuuden osalta hyvien tuntien määrä oli 54. Tavoitteet saavutettiin hyvin 53 tunnin kohdalla. Kaikkien neljän osion kohdalla päästiin yli keskitason.

Tutkimustuloksista päätellen katsomme päässeemme toimintatutkimuksen luotettavuudelle asetettuun tavoitteeseen eli onnistuimme opetussuunnitelman laadintaprosessissa. On kuitenkin otettava huomioon tutkimukseemme osallistuneiden opettajien pieni joukko, joka vaikuttaa tutkimukseemme yleistettävyyteen. Lisäksi osallistujat oli määrätty, joten tuloksia ei tältäköön osin voi yleistää.

Avainsanat: opetussuunnitelma, lastentanssi

ESIPUHE

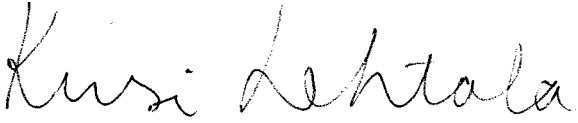
Tämä työ on tehty opinnäytetyönä Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliseen tiedekuntaan ja Oulun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan Kajaanin opettajankoulutuslaitokseen.

Työmme aiheeksi valitsimme tanssin opetussuunnitelman laatimisen, sillä se on ajankohtainen ja tärkeä asia. Myös oma mielenkiintomme aihetta kohtaan on suuri.

Haluamme kiittää työmme ohjaajia liikuntatieteen tohtori Eeva-Liisa Sarlinia ja liikuntatieteen professori Risto Telamaa. Kiitämme myös muita, jotka auttoivat työmme valmistumisessa. Kiitokset myös Kontion koulun rehtorille, opettajille ja oppilaille, jotka tekivät työmme mahdolliseksi. Lopuksi suurkiitokset läheisillemme tärkeästä tuesta ja rohkaisusta työmme eri vaiheissa.

Tanssin vuonna 8. 4. 1997

Ranja Koski

Kirsi Lehtola

1 JOHDANTO

”Yks, kaks’.” ”Älä potki mua!” ”Sori.” Kasvot ihmettelevät ja puhuvat puolestaan. Tanssinopetuksen tuska ja hiki piirtyy kasvoihin. Niitä on helppo lukea. Usein hanskat on pidettävä tiukasti kädessä, epätoivo kolkuttaa välillä uskoa, tämänhän piti olla hauskaa ja rentouttavaa. Miksei kasvot kerro tänään ilosta.”

Näin luokanopettaja Kari Kanerva (1991, 5) kuvaa hyvin sitä, millaista tanssin opetuksen ei tulisi olla. Useinhan tanssinopetus koetaan tarkkojen askelkuvioiden ja tiettyjen tanssien opetteluksi, josta puuttuu tanssimisen ilo. Tämän työn yhtenä tarkoituksena on antaa oppilaille ja opettajille mahdollisuus kokea tanssi nautittavana ja iloa tuottavana asiana, samalla toteuttaen määrittelemiämme tavoitteita Kontion koulun arvoperustan mukaisesti.

Työmme kaltaisten tutkimusten määrä on Suomessa vähäinen, koska tanssin käyttö kouluopetuksessa on maassamme suhteellisen uusi asia. Jo muutaman vuoden ajan on Suomessa ollut kuitenkin havaittavissa pyrkimys saada tanssi osaksi koulujen arkipäivää. Eri puolilla Suomea onkin kehitelty erilaisia materiaaleja tanssinopetusta varten, ja myös opetusministeriö on ottanut asian omakseen toimittamalla Koulu tanssii -opetuspaketin alkuopetusluokkia varten. Vuosi 1996 oli kansantanssin ja -musiikin juhlavuosi ja kuluva vuosi on nimetty yleisesti tanssin vuodeksi. Näin työmme ajankohtaisuudesta voi tuskin kiistellä. Viime vuonna

opetusministeriön Power Mover -tanssikampanjan aikaansaamaa kipinää ei tulisi nyt tukahduttaa.

Työmme tekemisen mahdollisti vuonna 1994 tapahtunut opetussuunnitelmauudistus, joka lisäsi koulujen omaa päätäntävaltaa, ja antoi siten mahdollisuuden koulujen profiloitumiseen ja omien opetussuunnitelmien toteuttamiseen. Opetussuunnitelman laadinta on jatkuva prosessi. Sen toimivuutta tulee jatkuvasti arvioida, muuttaa ja kehittää tulosten perusteella.

Omalta osaltamme olemme auttaneet Kuhmon Kontion koulua sen uudistumispyrkimyksissä tanssin opetussuunnitelman laadinnan kautta. Pyyntöni työmme tekemiseen saimme koulun rehtori Aila Flöjtiltä. Oman harrastuspohjan ja mielenkiintomme vuoksi pyyntöön oli helppo vastata myöntävästi. Tulevina opettajina halumme edistää koulujen tanssikasvatusta on vahva. Tieto siitä, että työstämme tulee olemaan hyötyä Kontion koulun lisäksi meille itsellemme ja mahdollisesti myös muille kouluille, on saanut meidät työskentelemään innolla.

Mielestämme tanssilla tulisi olla tärkeä sija koulujen opetussuunnitelmassa, koska se edistää tehokkaasti lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Perinteinen liikunnanopetus ei anna lapselle tilaa luovaan ilmaisuun tanssin tavoin. Luovan ilmaisun avulla lapsi saa tilaisuuden purkaa tunteitaan ja vaihtelua koulun tietopainotteiseen opetukseen.

Tanssin opettamista kouluissa on kuitenkin vieroksuttu. Syinä ovat usein olleet opettajien epäpätevyys sekä kiistely siitä, onko tanssi liikunta- vai taideaine. Myös ennakkoluulot ja uskonnolliset seikat ovat olleet tanssin edistämisen esteinä.

Mielestämme jokaisen luokanopettajan tulisi olla kykenevä opettamaan lastentanssia. Opettajien täydennyskoulutus voisi kuitenkin olla tehokas ja käyttökelpoinen keino tuoda tanssi yhä useamman lapsen ulottuville. Koulutuksen tärkein tavoite olisi herättää kiinnostus ja motivaatio tanssin toteuttamiseen, jonka perusedellytys on, että opettaja on kiinnostunut tanssista ja ymmärtää tanssin mahdolli-

suudet yksilön kasvun tukemisessa. Kun opettajat itse kokevat tanssin elämyksen, uskomme heidän saavan siitä kipinän opettamiseen.

Työmme tarkoituksena on laatia tanssin opetussuunnitelma Kuhmon Kontion koulun ala-asteelle ja testata sen käyttökelpoisuutta huomioimalla sisällöt, resurssit, suunnittelu ja tavoitteiden saavuttaminen.

2 OPETUSSUUNNITELMA

2.1 Erilaisia opetussuunnitelmäkäsitteitä

Opetussuunnitelmäkäsitteen määrittely on erittäin vaikeaa ja melkein pä yhtä moninaista kuin siitä on kirjoittajikin (ks. esim. Malinen 1992, 11). Atjonen (1992, 6) toteaa, että opetussuunnitelmaa voidaan tarkastella eri tieteenalojen näkökulmista, jotka antavat opetussuunnitelmalle erilaisia mahdollisuuksia. Myös Malinen (1992, 28) korostaa käsitteen moninaisuutta ja toteaa, että opetussuunnitelma on parasta määritellä käyttötilanteen mukaan.

Opetussuunnitelmilla on maassamme pitkät perinteet, vaikka opetussuunnitelmäkäsité onkin sisällöltään ja merkitykseltään muuttunut aikojen kuluessa (ks. esim. Malinen 1985, 13). Opetussuunnitelma muodostaa koulutyön suunnittelun, arvioinnin ja toteuttamisen keskeisen perustan. Opetussuunnitelman perusteet on pohja, jota tulkiten, muokaten ja täydentäen paikallisesti laaditaan opetustyötä kuvaava, kehittävä ja käytännön opetustoimintaa ohjaava opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma on nähtävä välineenä suunniteltaessa opetustapahtumaa. Keskeistä opetuksessa ovat oppilaat, kasvatustavoitteet, opetussisällöt ja opetuksen järjestelyt. (Opetushallitus 1994, 15.)

Lahdes (1986, 82) määrittelee opetussuunnitelman ennalta laadituksi kokonaisuunnitelmaksi, jossa esiintyvät kaikki ne toimenpiteet, joilla pyritään toteuttamaan koululle asetettuja tavoitteita. Myös oppimisen arviointi ja oppimateriaalit kuuluvat opetussuunnitelmaan (Laukkanen, Laurila & Toivanen 1982, 17).

Lehrplan-tyyppinen opetussuunnitelma on hallinnollisesti vahvistettu suunnitelma. Se painottuu oppiaineiden tavoitteiden ja sisällön määrittelyyn sekä tuntijako-esittelyyn ja opetuksen keskeisten ohjeiden antamiseen. Lehrplan voidaankin suomentaa sanalla lukusuunnitelma. (Malinen 1985, 18.)

Curriculum-tyyppinen opetussuunnitelma eli pedagoginen suunnitelma on useiden opettajien yhteiseksi tarkoitettu, oppilaan opetukseen läheisesti liittyvä suunnitelma. Se painottaa lapsen kehityksen pohjalta muotoutuvia tavoitteita ja oppilaan toimintaan läheisesti liittyvien oppimiskokemusten suunnittelua. (Malinen 1985, 18.)

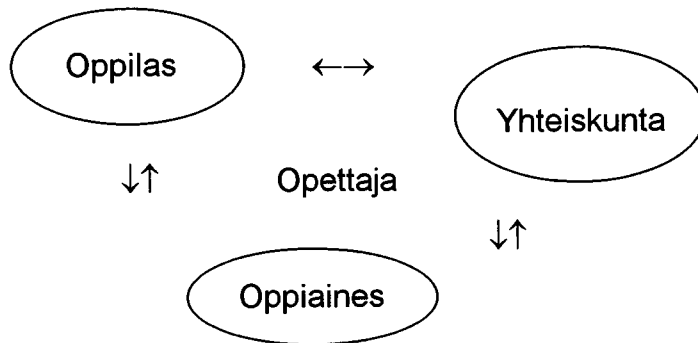
Suomessa ei ole haluttu erottaa toisistaan näitä kahta käsitystä, vaan pyrkimyksenä on ollut yhdistää hallinnollinen ja pedagoginen suunnittelu. (Malinen 1992, 14-15.)

Mc Neilin (1981, 320) mukaan opetussuunnitelmalla on monia eri merkityksiä. Se on merkinnyt,

- (a) kehiteltujen opetusmateriaalien päälinjoja
- (b) toimintojen ohjelmaa, kuten kurssitarjonnan listaa, puheenaiheita ja sisältöjä
- (c) koulun kaiken opetuksen opastusta
- (d) prosessia, jossa päätetään mitä opetetaan
- (e) opetussuunnitelmaprosessin suorittamisen opettelu
- (f) kaikkea sitä, mitä opiskelijat todellisuudessa oppivat koulussa tai
- (g) sitä, mitä suunnitellaan opiskelijoiden oppivan.

Opetussuunnitelma voidaan rakentaa kolmelle eri perustalle sen mukaan, onko kasvatuspäämäärien lähtökohtana yhteiskunnan, oppilaan vai oppiaineen tarpeet.

Näitä kutsutaan determinanteiksi. Käytännössä nämä kolme tekijää vaikuttavat aina jossain määrin opetussuunnitelmaan ja opetukseen, eivätkä niiden väliset rajat ole selkeät. (Lahdes 1986, 37 ; Korkeakoski 1989, 38-39 ; Jewett & Bain 1985, 14.) Painopisteen muutokset suunnitelmaa laadittaessa antavat opetussuunnitelmalle erilaisia muotoja ja sisältöjä. Nykyinen Peruskoulun opetussuunnitelma on yhteydessä kaikkiin kolmeen determinanttiin (Lahdes 1986, 40).

KUVIO 1. Opetussuunnitelman determinantit (Malinen 1985, 23).

Yhteiskuntapainotteinen opetussuunnitelma kiinnittää huomiota sosialisointiin. Yksilö on kasvatuksen objekti. Ammatillista koulutusta korostetaan, ja yhteiskunnan painostusryhmät vaikuttavat opetussuunnitelmaan. Tämän seurauksena voivat olla uudet oppiaineet, kurssit tai opetuskokonaisuuksien sijoittaminen opetussuunnitelmaan läpäisyperiaatteen mukaisesti. (Lahdes 1986, 38.) Atjosen (1985,17) mukaan yhteiskuntadeterminantin merkitys on korostunut samalla, kun koulutuksen merkitys yhteiskunnassa on vahvistunut.

Oppilaspainotteisessa opetussuunnitelmassa lähtökohtana on oppilas. Koulun tehtävänä on huolehtia oppilaan kehittymisestä omaksi persoonakseen. Opetussuunnitelma on yksilöllinen ja perustuu oppilaan tarpeille, harrastuksille ja kokonaiskehitykselle. Äärimmäisyytenä on vapaa kasvatus, jossa kasvattajan tarkoitusperät jäävät huomiotta. (Lahdes 1986, 38.)

Tiedonalapainotteisen opetussuunnitelman asema ei ole yhtä selvä kuin kahden edellisen. Oppiainesdeterminantti painottaa kognitiivista kasvatusta. Koulun

tehtävänä on siirtää edellisten sukupolvien tieto eteenpäin ja kartuttaa sitä. Aineiden välinen integraatio tuottaa usein ongelmia. ”Akateeminen kasvatusta” nähdään tämän tyypin ääritapauksena. (emt. 38, 41.)

Opetussuunnitelmakäsitettä on analysoitu paljon myös toteutumisen näkökulmasta (mm. Kangasniemi 1985, 4-6 ; Malinen 1985, 43 ; Lahdes 1986, 82 ; Malinen 1987, 147). Erkki Kangasniemi (1985, 4-6) käyttää opetussuunnitelman tasoista nimiä kirjoitettu, tarkoitettu ja toimeenpantu opetussuunnitelma.

Myös Lahdes (1986, 82) puhuu kolmitasoisesta opetussuunnitelmasta,

1. etukäteen laadittu suunnitelma
2. toteutuva opetussuunnitelma
3. oppilaiden elämä ja kokema opetussuunnitelma.

Malisen (1985, 196-197) mukaan hyvin laadittu opetussuunnitelma auttaa ja helpottaa opettajaa opetustyössä. Kovin tarkasti kirjoitettu opetussuunnitelma ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukainen, sillä oppimistilanteisiin vaikuttavat monet vaihtuvat tekijät. Tämä vaatii opettajalta jatkuvaa työnsä kehittämistä ja tutkimista, jotta opetussuunnitelman toteutus käytännössä olisi mahdollista.

Jauhiainen (1995, 69) korostaa, ettei kirjoitettu opetussuunnitelma ole se, joka toimii opettajan työn määrittäjänä. Se ei myöskään välity oppilaille. Koulun opetustyön käytäntöä ei siis pystytä ohjaamaan virallisella opetussuunnitelmalla. Tämän vuoksi Jauhiainen liputtaa koulukohtaisen opetussuunnitelman puolesta, sillä sen avulla voidaan tämä kuilu kuroa yhteen.

Koulun opetussuunnitelma on avain uuteen erityiseen tietoon ja pätevyyteen, jota tarvitaan tulevaisuudessa. Opetussuunnitelma, joka kohdistuu nykyajan elämään, asioihin ja trendeihin, on tärkein työväline koulun jäsenille ja sen intressiryhmille. (Sharpes & Leino 1995, 4.)

Opetussuunnitelma on sekä suuntautunut että välittävä laite. Sen välityksellä opiskelijat orientoituvat tiedon maailmaan, kulttuuriin, kokemuksiin ja suhteisiin. (Skillbeck 1990, 39.) Opetussuunnitelma on yksilön tarpeiden, kaiken tiedon, tiedonrakenteiden ja muuttuvan todellisuuden, arvojen ja sosiaalisten ideologioiden leikkauspiste. (Sharpes & Leino 1995, 5.)

2.2 Vuoden 1994 opetussuunnitelma

Vuonna 1994 tapahtui muutos, jonka seurauksena kunnat itse alkoivat päättää paikallisten opetussuunnitelmien rakenteesta. Uudistuksen seurauksena päätettiin, että opetussuunnitelmat ovat koulukohtaisia. Kouluja onkin rohkaistu luomaan yksilöllisempiä opetussuunnitelmia ja profiloituminen on koettu hyväksi. (Laukkanen 1995, 24.)

Yhteiskunnalliset muutokset, kuten valtiollisten, poliittisten ja taloudellisten järjestelmien muutokset, edellyttävät koululaitoksen uudistumista. Kulttuurin tulee uusia aineksia, ja sekin asettaa haasteita koululaitoksen kehittymiselle. Nopeasti kasvavan tiedon määrän hallitseminen koulun perinteisin keinoin ei ole enää helppoa. Opiskeltavien asioiden sisällöt on osattava valita siten, että opiskelu edistäisi jäsentyneen tietorakenteen kehittymistä. (Opetushallitus 1994, 8,10.)

Kansallisen kulttuuriperinteen vaaliminen sekä suvaitsevaisuus ja avoimuus erilaisia kulttuuritaustoja, katsomuksia ja kieliä kohtaan korostuu kouluihimme tulvivien erilaisten kieli- ja kulttuuritaustan omaavien oppilaiden vuoksi. Terveysteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat ovat tärkeitä omaa elämäänsä hallitsevan yksilön kehittämiseksi. (Opetushallitus 1994, 13-14.) Näiden asioiden vuoksi koulujärjestelmän on kehityttävä.

Yhteiskunnalle on ollut ominaista keskusjohtoisuus ja toimintojen keskittyminen tiettyyn alueeseen. Nyt keskusjohtoisuus on vähenemässä ja toiminnot verkottuvat. Näin tapahtuu myös koulumaailmassa. Vastuuta opetuksen suunnittelusta on

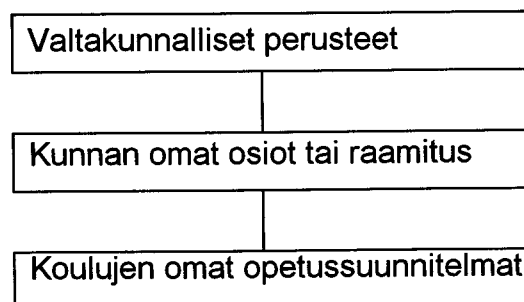
siirretty paikallistasolle. Koulutuksen uudistaminen pohjautuu koulukohtaiseen opetussuunnitelma-ajatteluun, johon sisältyy kouluyhteisön ja vahvuuksien tunnistaminen sekä näkemys opettajasta oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. (emt. 9 ; Atjonen 1994a, 49.)

Koulukohtainen opetussuunnitelma toimitetaan koulua itseään varten. Se luodaan yhdistämään kouluyhteisön toiminta-ajatuksia ja varmistamaan opettamisen jatkuvuus, vaikka henkilökunta muuttuisi. Opetussuunnitelma on virallisesti hyväksytty dokumentti, joka ilmentää paikallisten viranomaisten kasvatuksellisia periaatteita yhtä hyvin kuin koko maan kasvatuskäsityksiä. (Opetushallitus 1994, 22.)

Opetussuunnitelmamuutoksen myötä hierarkia ei ole poistunut. Uusi opetussuunnitelma rakennetaan valtakunnallisten perusteiden pohjalta, jolla pyritään siihen, että koulutuksen taso ja pääsisältö on kutakuinkin samanlainen kaikissa kouluissa. Seuraavana hierarkiajärjestelmässä on kunnan omat osiot ja raamit. Kuntakohtaisesti voidaan päättää esim. tuntijaosta, kieliohjelmasta ja erityisopetuksen antamisesta. Koulun laatimat omat opetussuunnitelmat määrittyvät kunnan asettamien rajojen ja sen antaman tuen perusteella. Koulun opetussuunnitelman avainkäsitteitä ovat:

- a) Koulun profiili
- b) toiminnan painotus tai
- c) koulun toiminta-ajatus.

(Pässilä & Niinikuru & Ojanen & Lousa & Mäkitalo & Juoperi 1993, 21-23 ; Jauhiainen 1995, 69.)

KUVIO 2. Opetussuunnitelman laadinnan tasot (Pässilä ym. 1993, 22.)

2.3 Opetussuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelman laadinta vaatii useiden valintojen tekemistä, jotka usein perustuvat arvoihin (Saylor & Alexander & Lewis 1981, 27 ; Jauhiainen 1995, 68). Opetussuunnitelman laadintaa voidaan pitää sisäisten muuttujien järjestelmänä. Näitä muuttujia ovat opetussuunnitelman muotoilu, opetukselliset mallit ja evaluatioprosessi. Opetussuunnitelman laadinta nähdään myös aiottuna toimintana, johon opetussuunnitelman erityiset päämäärät ja tavoitteet sisältyvät. (Saylor ym. 1981, 54.)

Opetussuunnitelman laadinta ei saa olla tekninen prosessi, jossa eri aineet liitetään yhteen (Donald & Leino 1995, 4). Doll (1993, 4) korostaa neljää R: ää ilmentäessä opetussuunnitelman laadintaa. Nämä ovat: richness, recursion, relation ja rigor.

Richeness (rikkaus) kuvaa opetussuunnitelman syvyyttä, sen kerroksellista merkitystä, moninaisia mahdollisuuksia ja tulkintaa. **Recursion** (toistuminen) viittaa toistuvaan pohdintaan, ”jokainen loppu on uuden alku”. Opetussuunnitelman osat ja sarjat nähdään pohdinnan mahdollisuuksina. **Relation** (suhde) termillä viitataan siihen, että kaikki opetussuunnitelman osat ovat yhteydessä toisiinsa pedagogisesti ja kulttuurisesti. Neljäs ominaispiirre **rigor** (ankaruus) muistuttaa, että opetussuunnitelman tekeminen ei saa jäädä pelkäksi toiminnaksi ilman syitä, kokeiluja, arviointia ja syvää pohdintaa. Tavoitteena on tehdä kasvatuksesta laadullisesti korkeatasoista. (Doll 1993, 4.)

Niin sanottu Tyler rationale -malli on hallinnut jo pitkään opetussuunnitelmien laadintaa ja kehittämistä. Tämän mallin mukaan opetussuunnitelman on lähdettävä tavoitteiden määrittämisestä ja edettävä sisältöjen johtamisen kautta arviointiin. Pyrkimyksenä on tuottaa opetussuunnitelma, joka kestää muutospaineet mahdollisimman pitkään. (Atjonen 1993, 75 ; Atjonen & Koivistoinen 1993, 4 ; Kelly 1989, 15.)

Opetussuunnitelman laadinnassa osallisina tulisi opettajien lisäksi olla oppilaat, heidän vanhempansa ja mahdollisuuksien mukaan muut lähiyhteisöt. (Jauhiainen 1995, 70 ; Opetushallitus 1994, 22.)

Valtakunnallisten opetussuunnitelmien laatimisessa opettajien mielipiteitä ei ole otettu huomioon. Siirtyminen koulukohtaisten opetussuunnitelmien laadintaan mahdollistaa koulujen ja opettajien asiantuntemuksen hyödyntämisen. Opetussuunnitelman laadinta on näin ollen tullut kaikkien opettajien ulottuville. (Atjonen 1994b, 110.)

2. 3.1 Liikunnan opetussuunnitelman laadinta

Peruskoulun liikunnan opetussuunnitelma on osa koko koulun ohjelmaa. Liikunnan opetussuunnitelma yhdistää laajan valikoiman liikkumiskokemuksia, jotka auttavat lasta hankkimaan monipuolisia liikuntataitoja ja lisäämään kuntoa, sekä samalla edistämään kognitiivista ja affektiivista kasvua. Liikunnan opetussuunnitelma, joka on hyvin suunniteltu, hyvin ajateltu ja perustuu lasten kehitystasoon, ei ole teennäinen tai riippuvainen koulun ohjelmasta. Se on positiivinen voima lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä. (Gallahue 1996, 125.)

Jewettin & Bainin laadintamallit

Jewett & Bain (1985, 45-80) ovat esittäneet seitsemän liikunnanopetussuunnitelman laadintamallia, jotka ovat seuraavat:

1. Kehityspsykologiaan perustuva laadintamalli

Tämä malli on hallinnut liikunnan kirjallisuutta 20-luvulta lähtien. Malli näkee kasvatuksen ja liikunnan päämääränä kehitysprosessin turvaamisen. Ihmisellä oletetaan olevan yleisiä kehityskaavoja sekä ainutlaatuisia piirteitä, jotka vaikuttavat

kehitysprosessiin. Kasvatusympäristöllä on oleellinen merkitys yksilölle, jotta hän saavuttaa täydet mahdollisuutensa.

Tätä mallia käytetään monitoiminnallisissa urheilu-, tanssi-, peli- ja harjoitusohjelmissa, jotta saavutettaisiin laajoja kehityksellisiä tavoitteita. Tämän mallin käsitteellinen kehys on peräisin ihmisen kehityksen tutkimuksista. Ohjelman tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon kaikki kehityksen alueet: kognitiivinen, motorinen ja affektiivinen.

2. Humanistinen malli

Malli painottaa yksilön totaalista hyvinvointia ja jokaisen ihmisen ainutlaatuisia ominaisuuksia. Malli pitää tärkeänä oppilaiden itsetietoisuutta ja valintoja, joihin persoonallinen kasvu perustuu. Painotettavia asioita ovat itsekunnioitus, itsensä toteuttaminen, itsetuntemus ja ihmissuhteet.

Humanistista liikuntakasvatusta käytetään, jotta liikunta auttaisi oppilaita löytämään persoonallisen identiteettinsä. Käsitteellinen kehys opetussuunnitelmalle on systeemi, joka kuvaa kehitysprosessia, joka johtaa itsensä toteuttamiseen. Humanistista mallia ei ole laajasti toteutettu.

3. Fitness-malli

Lisääntynyt hyvinvointi ja aktiivisen elämäntyylin korostaminen ovat johtaneet tämän mallin esiintuloon. Mallin tarkoituksena on edistää yksilön hyvinvointia, mutta se on rajoittunut terveyden alueelle. Tarkoituksena on kehittää kehoa ja pitää siitä huolta. Nykyajan ohjelmia ei ole rajoitettu opettamaan vain toimintaa vaan hyväksytään myös kasvatuksellinen näkökulma, joka korostaa ymmärtämistä yhtä hyvin kuin suoritusta.

4. Movement education

Ohjelman rakenne on peräisin Rudolf Labanin työstä. Laban esitti 16 liiketeemaa, jotka muodostivat sarjan, joita tanssin opettajat käyttävät kehittäessään tekniikkaa. Malli määrittää liikunnan sisällön kuten humanistinenkin malli. Liikunnan tarkoituksena on niiden periaatteiden oppiminen, jotka hallitsevat elävän liikkeen kontrollia sekä niiden taitojen hankkiminen, joita käytetään liikkeen kontrollin yhteydessä itseymmärtämisen kanssa. Movement education on motorisen kehittymisen ja oppimisen elinikäinen prosessi. Kaikki liikkeet perustuvat analyysin neljään peruselementtiin: kehoon, tilaan, suhteisiin ja siihen, miten keho liikkuu.

5. Suorituspainotteinen ja itseohjautuvaa prosessia painottava malli

Tämän malli korostaa sitä, että oppimisen tulisi olla nautittavaa, hauskaa ja sinänsä tyydytystä tuottavaa. Oppilaiden tulisi luoda menneistä kokemuksista malli uusille käsitteille. Tärkeää on ongelmanratkaisuprosessi. Malli korostaa poikkitieteellisyyttä ja integrointia. Opetussuunnitelman tulisi mukautua jokaisen oppilaan tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin.

6. Leikki- ja pelikasvatusmalli

Malli pitää leikki- ja pelitoimintaa sinänsä tärkeänä toimintana, joka on elämän keskus ja tärkeä osa ihmisen olemassaoloa. Leikissä ja pelissä ihminen oppii vapaaehtoisen toiminnan kautta.

7. Persoonallisen merkityksen malli

Malli painottaa kokemusten merkitystä ja tärkeyttä yksilölle. Tarkoituksen löytäminen ja luominen nähdään kasvatuksen keskeiseksi tehtäväksi. Keskipisteinä voivat olla ilontunne, mielihyvä tai tyytyväisyys, jotka ovat ominaisia liikekokemuksissa itsessään. Toisaalta lähtökohtana voi olla liiketoiminnan käyttäminen välinee-

nä, jotta saataisiin aikaan joitakin ulkoisia tavoitteita, jotka ovat tärkeitä osallistujalle. Oleellista on se, että oppilaille tarjotaan paljon erilaisia mahdollisuuksia.

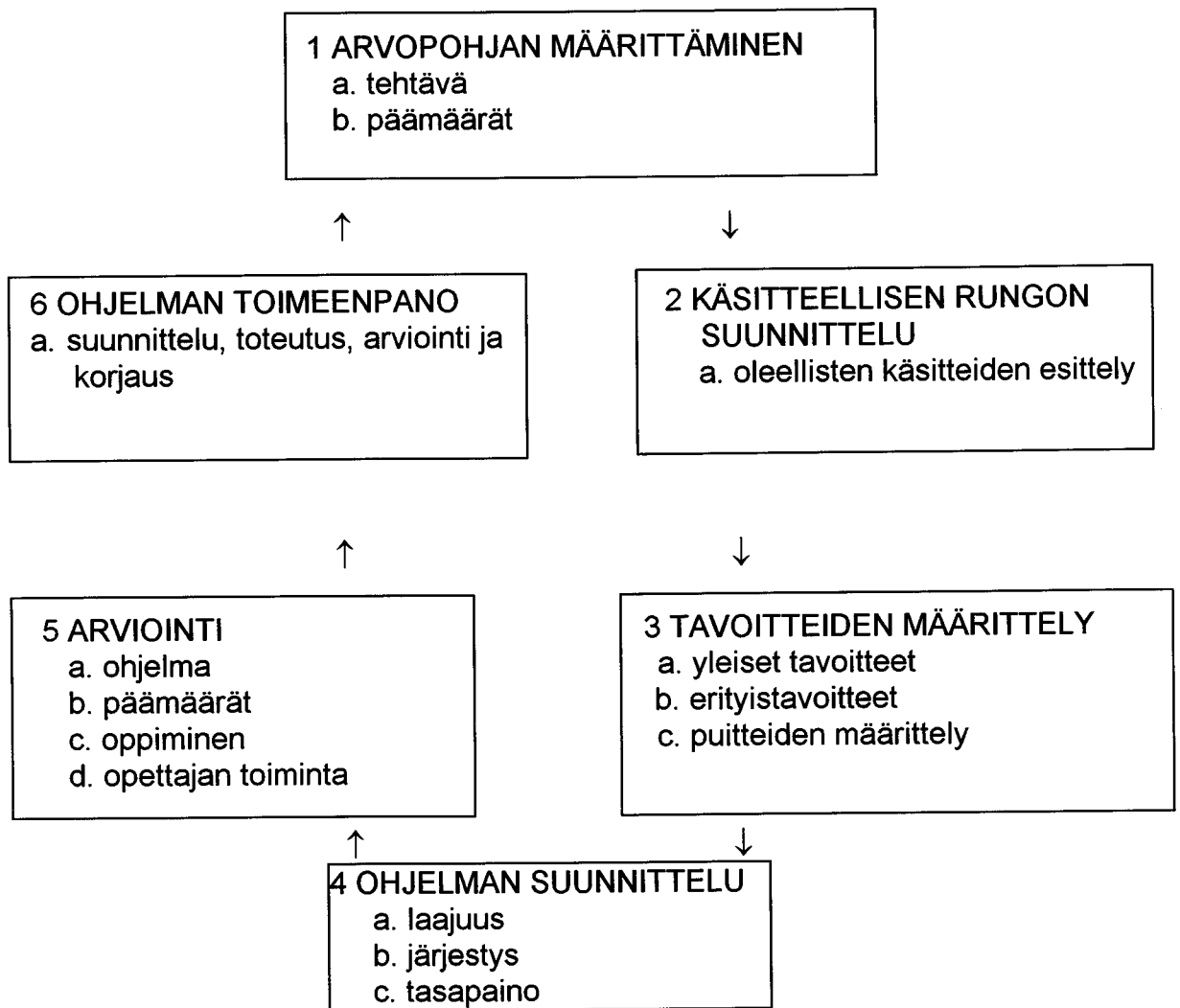
Gallahuen malli

Gallahue (1996, 135) näkee opetussuunnitelman laadinnassa kuusi perusaskelta, joita tulisi seurata suunniteltaessa opetussuunnitelmaa (ks. Kuvio 3). Ne ovat,

- 1) arvopohjan määrittäminen
- 2) käsitteellisen rungon suunnittelu
- 3) tavoitteiden määrittely
- 4) ohjelman suunnittelu
- 5) arviointi
- 6) ohjelman toimeenpano.

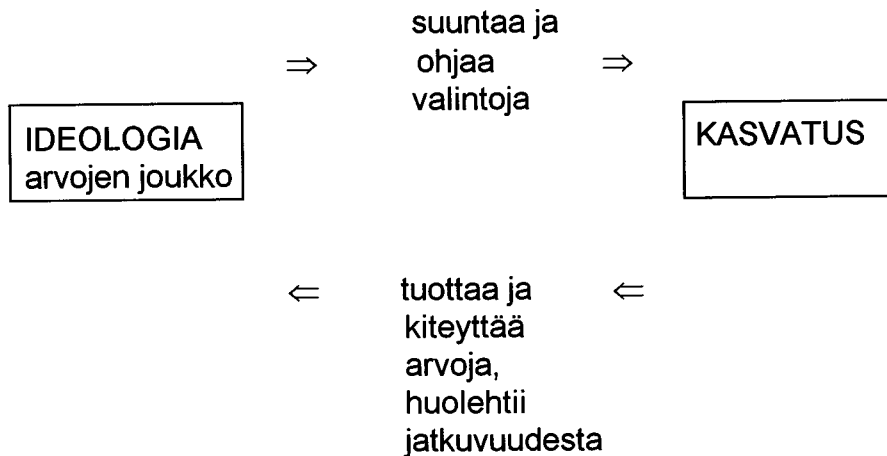
1) Arvopohjan määrittäminen

Tärkeä ensiaskel opetussuunnitelmaa laadittaessa on osoittaa arvoperusta, jolle opetussuunnitelma on rakennettu (Gallahue 1996, 125 ; Saylor ym. 1981, 27). Kasvatus ja arvot liittyvät kiinteästi toisiinsa. Yleensä kasvatuksella pyritään välittämään muille ihmisille sitä mitä syystä tai toisesta pidetään arvokkaimpana. Yhteiskunnassa vallitsevat arvot siis ohjaavat kasvatuksessa tehtäviä valintoja. Kasvatus voidaan nähdä yhteiskunnan arvoperustan jatkuvuudesta huolehtivana yhteiskunnallisena toimintana. Myös tiede, uskonto ja taiteen eri lajit kannattelevat ja välittävät arvoja yhteiskunnassa (Hirsjärvi & Huttunen 1995, 64).

KUVIO 3. Asteittainen eteneminen liikunnan opetussuunnitelmaa laadittaessa (Gallahue 1996, 135.)

Arvot on usein ryhmitetty erilaisiksi järjestelmiksi. Näistä ihmisten ja yhteisöjen toiminnassa ryhmittyneistä aatekimpuista käytetään nimitystä ideologia. (Hirsjärvi & Huttunen, 1995, 63.)

KUVIO 4. Ideologian, arvojen ja kasvatuksen vuorovaikutus (Hirsjärvi & Huttunen 1995, 63).

Allardt (1988, 51) puhuu sosiaalisista arvoista. Niillä tarkoitetaan 1) ympäristöstä opittuja, 2) yleisiä, 3) pysyviä, 4) tavoitteita koskevia ja 5) valintataipumuksia. Sosiaaliset arvot merkitsevät taipumusta reagoida tietyllä tavalla tietyissä tilanteissa.

Arvot ja tavoitteet ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään. Niitä tarvitaan opetuksen suunnittelun ja toteutuksen ohjaamiseen, opetuksen ja sen tulosten arviointiperustan luomiseen ja oppilaan ponnistelujen ohjaamiseen. Kun tavoitteet muuttuvat ihmisen toiminnastaan saamaan palautteen välityksellä, heijastuu tämä muospaineena arvoihin. (Rauste-von Wright & Niemi & Nurmi 1984, 72 ; Gallahue 1996, 125.)

Opetussuunnitelmatyössä korostetaan nykyään arvosidonnaisuutta ja eettisten periaatteiden pohdintaa. Tämä johtuu siitä, että tietoiset ja tiedostamattomat arvot ohjaavat kaikkea koulun toimintaa, ja sen vuoksi opetussuunnitelman laadintatyössä joudutaan jatkuvasti tekemään arvovalintoja. (Jauhiainen 1995, 68-69 ; Opetushallitus 1994, 18.)

Gallahue (1996, 125) puhuu arvojen yhteydessä tehtävästä ja päämääristä. Tehtävä esittää mitä opetussuunnitelmalla yritetään saada aikaan. Se pitäisi olla selvästi ja tiiviisti esitetty, ja sen tulisi seurata arvojen luetteloa. Tehtävää seuraa

lista ohjelman päämääristä. Päämääriä pidetään yleensä laajoina, jatkuvan mielenkiinnon kohteina. Päämäärien tulisi suoraan viitata arvoihin ja tehtävään.

2) Käsitteellisen rungon suunnittelu

Käsitteellisen rungon tulisi sisältyä jokaiseen opetussuunnitelmaan. Käsitteellinen runko esittää oleelliset käsitteet, joihin opetussuunnitelma perustuu. Se on tärkeä linkki ohjelman ja sen arvojen, tehtävän, tavoitteiden ja suunnitellun välillä. (Gallahue 1996, 127.)

3) Tavoitteiden määrittely

Koulukasvatukselle on asetettu tavoitteet, jotka on määritelty laissa ja asetuksissa. Tavoitteiden mukainen toiminta edellyttää opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden tuntemusta sekä opettajalta että oppilailta. (Kansanen 1981, 27.)

Tavoitteet ovat kaiken koulutoiminnan pohja, sillä niiden merkitys liittyy sekä pedagogisiin ratkaisuihin, että arviointijärjestelmään. Toimivaa arviointijärjestelmää ei voida luoda ennen kuin tavoitteet on asetettu. (Atjonen & Koivistoinen 1993, 4 ; Jauhiainen, 1995, 64 ; Niemi & Bloom, 1996, 44 ; Lahdes 1986, 152.)

Tavoitteilla on runsaasti erilaisia ominaisuuksia, mutta niiden kuvaaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi aika- ja yleisyysulottuvuuden avulla. Aikaulottuvuudella puhutaan etäistavoitteista, toisaalta lähitavoitteista. Yleisulottuvuudella löytyy vastaavasti pari yleistavoite-erityistavoite. Tavoitteiden rinnalla voidaan puhua myös kasvatuspäämääristä. (Kansanen & Uusikylä 1983, 33.) Vuoden 1994 opetussuunnitelman perusteiden kasvatusta ja opetustyön päämääriseksi asetetaan yleisivistys ja opiskeluvalmiuksen kehittäminen (Opetushallitus 1994, 11-12).

Gallahue (1996, 124) jakaa tavoitteet yleisiin ja erityisiin sekä puitteisiin joissa tehtävä toteutetaan. Yleiset tavoitteet ovat laajoja, haluttuja tuloksia, joita vakiinutetaan oppijoille toiminnan välityksellä. Erityistavoitteet johdetaan yleisistä tavoitteista. Ne voidaan esittää vasta, kun ohjelman toteutumisen puitteet on määritetty. Ne voidaan luokitella motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivisiin alueisiin.

4) Ohjelman suunnittelu

Varsinainen opetussuunnitelman suunnittelu kuvastuu laajuus- ja ajoitustaulukkona, jossa hahmotellaan opetussuunnitelman laajuus, järjestys ja tasapaino. On tärkeää, että ohjelman tavoitteet täytetään yksiköstä ja vuodesta toiseen. Kehitetäessä opetussuunnitelmaa, laajuus- ja ajoitustaulukko on tärkeä linkki ohjelman päämäärien, yleisten ja erityisten tavoitteiden sekä todellisen oppimishjelman välillä. (emt. 131.)

5) Arviointi

Arviointi on tärkeä osa koko prosessia, koska vain arvioinnin avulla voidaan saada selville ovatko ohjelman tavoitteet toteutuneet. Arviointi määrittää hyvät ja huonot puolet sekä ohjelmassa, että opettamisessa. Arvioinnin kohteena ovat sekä prosessi, että tuotos. (Gallahue, 1996, 135.) Arvioinnin merkittävyyden vuoksi palaamme siihen myöhemmin uudelleen.

6) Toimeenpano

Ohjelman toimeenpano on kriittinen siirtymävaihe suunnittelun ja toiminnan välillä. (emt. 135.) Kosunen (1994, 117) muistuttaa, että luokassa toteutuvan opetussuunnitelman osalta opettajat ovat merkittävimpiä opetussuunnitelman tekijöitä.

Näin ollen käytännön kehittämisen opetussuunnitelmien osalta on tapahduttava opettajien käsityksien kautta.

Kangasniemi (1985, 3) toteaa, että tehokkaan opettajan toimeenpannessa opetussuunnitelmaa, se voi erota alkuperäisestä suunnitelmasta olosuhteiden mukaan sopivasti. Liian usein opettajat toimeenpanevat suunnitelmiaan unohtaen oppilaat ja heidän edellytyksensä. Opetussuunnitelman tulee vapauttaa opettajat olemaan luovia, ei kahlita heitä mekaaniseen, tuottamattomaan työhön.

2. 4 Opetussuunnitelman arviointi

Opetussuunnitelman arvioinnilla eli evaluoinnilla tarkoitetaan Malisen (1985, 180) mukaan kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka hankitaan palautteeksi opetussuunnitelman laadinnan ja toteutuksen eri vaiheista. Opetussuunnitelmalle asetetut tavoitteet antavat perustan sille, mitä arvioidaan ja mitkä ovat arviointikriteerit (Opetushallitus 1994, 27).

Koulun opetussuunnitelman arvioinnilla halutaan myötävaikuttaa kasvatuksen päämäärien, prosessien ja tulosten ymmärtämiseen ja kiihdyttää muutosta, jos sitä tarvitaan. Opetussuunnitelman arvioinnin avulla halutaan tarjota tietoa eri päätöksentekoryhmille, joita ovat opettajat, vanhemmat, poliitikot ja muut hallintovirkailijat. (Mc Cormick & James 1988, 334 ; Malinen 1985, 182.)

Tutkittaessa ja arvioitaessa opetussuunnitelman tekstiä tulee Åhlbergin (1992, 166) mukaan ottaa kantaa ainakin seuraaviin kysymyksiin: 1) Miksi opetussuunnitelmassa valitut asiat on otettu oppimisen kohteiksi? 2) Miten valinnat perustellaan? 3) Onko jotain joko yhtä arvokasta tai vieläkin arvokkaampaa jätetty pois opetussuunnitelmasta?

Jewett & Bain (1985, 224) korostavat, että opetussuunnitelmaprosessi on kehäsuunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin välillä. Arvioinnin tarkoituksena on vaikuttaa tavoitteenasetteluun ja sisältöjen valintaan.

Stufflebeamin (1986, 118) CIPP-evaluaatiomalli (Context, Input, Process & Product) on kehitetty apuvälineeksi, joka voisi parantaa ohjelman toimivuutta niitä ihmisiä varten, joita sen on tarkoitettu palvelevan. CIPP-malli perustuu suoraan päätöksenteon eri vaiheisiin, jotka jaetaan neljään arviointityyppiin (Malinen 1985, 111-113, 180-181). Ne ovat prosessissa peräkkäin, mutta voidaan myös kuvata taulukon 1 mukaisesti.

TAULUKKO 1. Päätöksenteon ja arvioinnin tyypit (Malinen 1985, 111.)

	Tarkoitus	Todellisuus
Tulokset	Suunnittelupäätökset (tavoitteiden määrittely) KEHYSARVIOINTI	Korjaavat päätökset (tulosten arviointiin ja vaikuttamiseen) TUOTOSARVIOINTI
Välineet	Rakennepäätökset (toimenpiteiden muotoiluun) PANOSARVIOINTI	Toimeenpanopäätökset (toiminnan kontrolliin ja tehostamiseen) PROSESSARVIOINTI

Ensimmäinen arviointityyppi on **kehysarviointi** (context evaluation), joka liittyy päämäärien asettamiseen ja tavoitteiden määrittämiseen. Se määrittelee laajasti ympäristön, jossa toiminta tapahtuu. Se kuvaa ympäristöön liittyvät toivotut ja todelliset olosuhteet, osoittaa tyydyttämättömät tarpeet ja käyttämättömät mahdollisuudet sekä selvittää tekijät, jotka estävät tavoitteiden saavuttamisen ja mahdollisuuksien käyttämisen. (Stufflebeam 1986, 129.)

Toinen arviointityyppi, **panosarviointi** (input evaluation) antaa tietoa, jotta voidaan ilmaista miten resursseja tulee käyttää tavoitteiden saavuttamiseksi. Panosarvioinnissa evaluoidaan opetussuunnitelman toteutuksen organisointia ennalta,

kuten resurssien jakosuunnitelmaa, opetusohjelmien laadintaa, oppimateriaalin valintaa, opettajien työnjakoa jne. (emt. 129 ; Malinen 1985, 180.)

Kolmas arviointityyppi, **prosessiarviointi** voidaan panna toimeen, kun toimintamalli on hyväksytty ja toimeenpano alkanut. Arvioinnin kohteina ovat opetussuunnitelman toteutuksen aikana resurssien jako, opetusohjelman toteutus, oppimateriaalin käyttö ja opetustyön eteneminen. (emt. 129 ; Malinen 1985, 181.)

Kangasniemen (1989, 27) mukaan prosessievaluuatiiossa voi olla erilaisia painotuksia. Voidaan keskittyä selvittämään mahdollisen epäonnistumisen syitä opetuksessa. Tällöin voidaan tutkia esimerkiksi sitä, ymmärtävätkö henkilöt ohjelman tarkoituksen, sopeutuvatko ne ohjelman vaatimuksiin, millaiset ovat opettajan ja oppilaiden väliset suhteet, kommunikaatiokanavat, riittävätkö materiaalit ja miten niitä käytetään. Voidaan myös keskittyä niihin päätöksiin, joita opetussuunnitelman toimeenpanossa eli opetuksessa on tehtävä. Kolmanneksi voidaan kiinnittää huomio ohjelman pääpiirteisiin, sisältöihin ja toimintoihin sekä niiden laatuun ja määrään.

Prosessievaluuatiion pääasiallinen tarkoitus on Stufflebeamin (1986, 133) mukaan saada aikaan palautetta, joka auttaa toimeenpanijoita panemaan ohjelman täytäntöön sellaisena kuin se alunperin on tarkoitettu. Se selittää myöhemmin tuotosvaluuatiion tuloksia ja antaa täsmällistä tietoa ohjelman toimeenpanon eri vaiheista.

Neljäs ja viimeinen CIPP-mallin arviointityypeistä on **tuotosarviointi** (product evaluation), jonka tarkoituksena on mitata, kuvata ja selittää saavutuksia ja oppimista, ei vain prosessin päättyessä vaan myös prosessin aikana niin usein kuin on tarpeellista (Kangasniemi 1989, 29). Tuotoksen arvioinnin menetelmään kuuluu tavoitteiden määrittelemine, mittauksen tulosten vertaaminen etukäteen asetettuihin kriteereihin ja saavutusten tulkinta käyttäen hyväksi tarpeen mukaan konteksti-, panos- ja prosessitietoja (Stufflebeam 1986, 129).

TAULUKKO 2. Opetussuunnitelman päätöksentekojärjestelmä kunnan tasolla: esimerkkinä erikoiskurssien suunnittelu (Malinen 1985, 112).

Päätöksenteon		Arviointi
vaihe	asiasisältö	
Suunnittelu	Erikoiskurssien tavoitteiden ja sisältöjen määrittely	Kehys: Ovatko tavoitteet sopivia oppilaiden kannalta? Onko tavoitteiden saavuttamiselle esteitä?
Rakenne	Resurssien jakaminen	Panos: Onko resurssit riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi?
Toimeenpano	Opetusohjelmien tunti-suunnittelu tavoitteiden suunnassa ja opetus	Prosessi: Onko suunnittelu ja toteutettu opetus sopiva tavoitteiden saavuttamiseksi?
Korjaaminen	Muutosehdotukset opetussuunnitelmaan ja tavoitteisiin	Tuotos: Miten tavoitteet on saavutettu? Pitääkö tavoitteita korjata?

2.5 Tanssi opetussuunnitelmassa

Eri aikoina on tanssin asema opetussuunnitelmissa ollut erilainen. Aineiden painotus on vaihdellut erilaisten opetussuunnitelmamallien mukaan, jolloin on painotettu joko oppilaskeskeistä tai tiedonalapainotteista näkemystä. Tanssi on aina sisällytetty osaksi liikunnan opetusta, jolloin sille ei ole jäänyt paljoakaan tilaa opetussuunnitelmissa.

Maalaiskoulun opetussuunnitelma vuodelta 1925 perustuu lehrplan-malliin, johon curriculum-malli antoi kuitenkin vaikutteita. Liikunta mainitaan opetettavaksi leikin avulla. Lisäksi suositellaan liikkumista rytmin ja laulun sanojen mukaan. (Komiteamietintö 1925, 33.)

Kansankoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnön toinen osa vuodelta 1952 taas perustuu täysin curriculum-pohjaiseen ajatteluun (Malinen 85, 20). Tanhuna esiintyy ensimmäistä kertaa tässä mietinnössä. Liikuntaa suositellaan myös laulunopetuksen tueksi. Laululeikit ja tanhut nähtiin liikuntamuodoiksi, joissa yhdistyivät musiikki ja liikunta. (Komiteamietintö 1952, 184.)

Vuoden 1970 Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnön ensimmäinen osa on myös curriculum-mallin mukainen. Toisessa osassa oli lehrplan-mallin mukaisesti ainekohtaiset tavoitteet ja oppimäärät. (Malinen, 1977, 20-21.) Tämä mietintö liittyy taide- ja taitoaineiden opetuksen tiukasti yhteen. Liikunnanopetukseen on lisätty kansantansseja kotimaasta ja muista maista. Kansantanssien opettaminen nähtiin tärkeänä kansallisen kulttuurin vuoksi. Myös nykyajan tanssit on nähty kuuluviksi kansantansseihin. Opettaja saattoi käyttää niitä opetuksessa oman harkintansa mukaan. (Komiteamietintö 1970: A4, 85 ; A5, 308.)

Vuoden 1985 Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa mainitaan valtakunnallisen suunnittelun olevan ainekeskeistä ja näiltä osin perustuvan lehrplan-malliin (Malinen 1992, 12-15). Suunnitelma antaa kuitenkin kunnallista liikkumavaraa ja näin paikallisessa opetussuunnitelmassa on piirteitä curriculum-mallista. Tässä suunnitelmassa liikunnalla tulee pyrkiä vaikuttamaan kaikkiin oppilaan persoonallisuuden osa-alueisiin (Kouluhallitus 1985, 175). Tyttöjen ja poikien liikunnanopetus eroavat hieman toisistaan. Tyttöjen opetuksessa tulee painottaa voimistelua, johon kuuluu tanssin opetus. Tanssi käsittää laululeikit, tanhut, ulkomaiset kansantanssit, vanhat tanssit, vakiotanssit ja latinalaiset tanssit. Pojilla liikunnan opetukseen sisältyy rytmin ja liikkeen yhdistelmiä, helppoja kansantansseja, voimistelua musiikin mukaan sekä helppoja kansantansseja ja vakiotansseja yhdessä tyttöjen kanssa. Liikunnan opetuksen tulee olla koulukeskeistä, koska suunnitteluun vaikuttavat oppilaiden valmiudet, paikkakunnan ja koulun sijainti ja erilaiset liikuntamahdollisuudet. (emt. 176-177, 182, 268.)

Vuoden 1985 Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa annettiin ensimmäisen kerran päätävävaltaa lähemmäksi paikallistasoa. Liikunnan oppisisällöt on

tässä opetussuunnitelmassa määritelty tarkasti, mutta kunnallinen liikkumavara antoi mahdollisuuden esimerkiksi tanssin opetuksen lisäämiseen.

Williamsin (1990, 24) mukaan tanssilla ei ole ollut opetussuunnitelmissa paljoakaan tilaa. Arvostuksen puutteen vuoksi taideaineiden merkitystä ei ole ymmärretty. Hän olettaa, että opettajat eivät opeta hyvin sitä, mitä eivät kunnolla ymmärrä ja arvosta, ja opettajat eivät todennäköisesti arvosta sitä, mitä eivät ymmärrä. Koulutuksen puute vaikuttaa osaltaan tanssin opetuksen vähyyteen. Tanssin opiskelua on luokanopettajien koulutuksessa erittäin vähän. Tanssin asemaa kouluopetuksessa heikentää myös tanssin sijoittaminen opetussuunnitelmissa liikunnan osaksi. Tanssinopetuksen tavoitteiden jäsentymättömyyden vuoksi opetuksen ilmaisulliset tavoitteet ovat jääneet saavuttamatta. Smith ja Gatiss (1988, 267) mainitsevat yhdeksi syyksi tanssin vähyyteen sen, että opettajat uskovat askeleiden ja kuvioiden olevan liian vaikeita ja tylsiä opetettavaksi koulussa.

Gallahue (1996, 134) on määritellyt tanssin sijoittumisen opetussuunnitelmiin. Hän sisällyttää tanssin liikunnan opetuksen piiriin, mutta huomioi sen erikoisen tärkeänä antaen sille paljon tilaa. Alkuopetusluokille on tärkeää perusliiketaitojen oppiminen. Tanssin osuus näille luokka-asteille on 25% liikunnasta. Tällöin tanssi käsittää perusrhythmien, laulurytmien ja luovien rytmien oppimisen. 3-4 luokilla liikunta sisältää harjoituksia, jotka johtavat erityisten urheilutaitojen oppimiseen. Tanssia on liikunnasta vielä 20% ja se sisältää luovat rytmit, kansantanssit ja neliötanssit. 5-8 luokat harjoittelevat jo erityisiä urheilutaitoja. Tanssin osuus on edelleen 20 %, ja siihen kuuluvat luovat rytmit, neliötanssit, seurataanssit ja aerobic.

Opetussuunnitelman perusteissa (1994, 107-109) mainitaan liikunnan opetuksen tavoitteiksi mm. lapsen kasvattaminen liikuntaan ja liikunnan avulla. Keskeistä oppilaalle on liikuntatarpeen tyydyttäminen, liikunnasta saatu ilo ja muut elämykset sekä mahdollisuus kehittää itsetuntemusta ja omanarvontuntoa. Tärkeää on myös kyky rentoutua ja vähentää ahdistuneisuutta. Liikunnan tulee myös suoda mahdollisuudet itseilmaisuuksiin ja sosiaalisuuteen. Ala-asteen liikunnan opetukselle

katsotaan tärkeäksi erityisesti itsetunnon ja positiivisen fyysisen minäkuvan rakentuminen myönteisten liikuntakokemusten avulla, yhteistyökyvyn kehittyminen, liikehallintatekijöiden ja motoristen perustaitojen kehittymiseen vaikuttaminen sekä lajitaitojen perusteiden opettaminen.

2.6 Tämän tutkimuksen opetussuunnitelmakäsite

Opetussuunnitelmauudistuksen myötä olemme työssämme keskittyneet koulukoh-
taiseen opetussuunnitelmaan. Olemme nähneet opetussuunnitelman laaja-
alaisena ottaen huomioon sen kolme determinanttia: yhteiskunnan, oppilaan ja
oppiaineen. Opetussuunnitelmamme pohjana on yhteiskunnassa yleisesti hyväk-
syttyjä arvoja, joita oppilaat omaksuvat ja ovat näin mukana sosialisatioproses-
sissa. Oppilaat pyritään suunnitelmassamme näkemään yksilöinä. Tuntisuunni-
telmamme on siten rakennettu monipuolisiksi, jotta jokainen lapsi löytäisi itselleen
ainakin yhden tanssin osa-alueen. Suomessa vallitsevan käytännön mukaan
emme mekään ole halunneet erottaa toisistaan hallinnollista ja pedagogista
suunnittelua vaan pyrkimyksenämme on ollut yhdistää ne.

Meidän opetussuunnitelmamme laadinta etenee Gallahuen (1996, 135) mallin
mukaisesti. Opetusministeriön (1989, 3-5) määrittelemien oppisisältöjen lisäksi
olemme ottaneet huomioon Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) ajatuksia suunnitel-
lessamme tunteja, jotta saisimme niistä mahdollisimman monipuolisia. Työmme
arviointi kohdistuu pääasiassa toimeenpantuun opetussuunnitelmaan.

3 LASTENTANSSI

Tanssi on ihmisen alkuperäisin ilmaisukeino. Se on vaihtanut muotoa ja sisältöä mutta aina kulkenut ihmiseltä ihmiselle arvokkaana perintönä. Yhdessä musiikin kanssa se on taidemuoto, jota luultavasti jokainen ihminen on elämänsä aikana harjoittanut (Karian 1978, 10.) Tanssi on ikivanha keino iloita ja liikkua yhdessä. Tanssia on käytetty myös parannuskeinona, loitsuna, valmistautumisessa metsästykseseen ja taisteluun sekä hovinäytännöissä ja teatteritapahtumissa. Se on kulkenut pyhäköistä juhlasaleihin, näyttämöille ja kapakoihin. (Parviainen 1994, 10.) Jokainen tanssin aikakausi ilmentää oman aikansa yhteiskunnallisia oloja, seurustelutapoja sekä miehen ja naisen asemaa (Hakola 1991, 4).

Tanssiantropologi Judith Hanna (1979, 3-4) on selittänyt tanssin käsitteen seuraavasti,

1. Tanssi on inhimillisen käyttäytymisen muoto, fyysistä käyttäytymistä. Liike, järjestetty energia, on tanssin olennainen piirre.
2. Tanssi on kulttuurista käyttäytymistä, johon vaikuttavat ihmisten arvot, asenteet ja uskomukset.
3. Tanssi on vuorovaikutusta.
4. Tanssi ilmentää sekä yksilön että ryhmän elämää.

5. Tanssi voi olla taloudellista käyttäytymistä esim. ammatti tai elinkeino, poliittista tai viestivää käyttäytymistä. Se on fyysinen instrumentti ajatuksien ja tunteiden ilmaisuun.

Tanssin luonnetta voidaan määritellä myös seuraavasti:

”Tanssi on inhimillistä käyttäytymistä, joka tanssijan näkökulmasta katsottuna on tarkoituksellista ja tarkoitettua rytmikästä ruumiillisia ilmaisuliikkeitä, joilla on esteettistä arvoa.” (Hanna 1979, 13.)

”Tanssi on fundamentaalista ihmisen psyykelle, väline jonkin ilmaisuun, mitä ei voi ilmaista millään muulla tavalla. Tanssissa on elementit, kuten liikkeen hallinta, ilmeet ja rytmi, joilla annetaan muoto tunteille ja välitetään viestejä.” (Clarke & Crisp 1981, 7.)

”Tanssin kieltä kuvaavia termejä ovat toiminta, kvaliteetti, sujuvuus, rytmi, muoto jne.” (Preston- Dunlop 1963, 27.)

Suomenkielessä on yksi tanssia tarkoittava sana, jota käytetään kaikesta tanssista puhuttaessa. Tanssi-sanaa voisi nimittää yleistermiksi, joka sisältää joukon erilaisia tanssimuotoja. Näitä ovat kansantanssi, seuratanssi, klassinen baletti, moderni tanssi, discotanssi, jazztanssi jne. (Parviainen 1992, 105.)

3.1 Käsitteen määrittely

Tanssikasvatus on laaja-alaista ja kokonaisvaltaista toimintaa, jossa on keskeistä kaikille tanssimuodoille yhteisten peruselementtien ja taitojen opiskelu. Suunnittelu perustuu tietoon kehon rakenteesta, kehon liikemahdollisuuksista, liikeanalyysistä sekä oppilaan kehittämisestä kokonaisuutena. Kokonaisvaltaisuus tarkoittaa, että tanssikasvatuksella lähestytään niin psyykkistä kuin fyysistäkin puolta ihmisessä. Fyysiseen toimintaan pyritään yhdistämään henkiset toiminnat, kuten tun-

teminen, havaitseminen, kuvittelemine, tiedostaminen ja ajattelu. (Anttila 1994, 7, 18-19.) Lintusen (1987, 11) mukaan juuri tämän vuoksi tanssikasvatus tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet inhimilliseen kasvuun.

Tanssin oppiminen alkaa oppilaasta itsestään sekä välittömästä fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Omaan kehoon ja sen liikemahdollisuuksiin tutustumisen jälkeen, käyttöön otetaan mielikuvitus ja luovuus. Aluksi keskitytään niihin ihmisiin, joiden kanssa liikutaan ja tilaan, missä liikutaan. Painopiste on oppilaan omassa kokemuspiirissä ja nykyhetkessä. (Anttila 1994, 20.) Vähitellen toiminnan painopistettä laajennetaan pois päin itsestä ja välittömästä ympäristöstä. Edetään spontaanista liikkeestä symboliseen. Tärkeintä on harjoitella sellaisia tanssin perusliikkeitä, jotka ovat yhteisiä kaikille tanssimuodoille, alkaen oppilaiden kehitystasoon sopivasta liikemateriaalista. Tällaisia perusliikkeitä ovat juoksu, laukka, hyppely jne. Keskeistä tanssissa on, että liike koetaan subjektiivisesti merkitykselliseksi, ja että tutustutaan omaan henkiseen ja fyysiseen olemukseen. (emt. 1994, 20- 21.)

Tanssikasvatuksen avulla pyritään ilmaisun ja taidon lisäksi auttamaan oppilaita ymmärtämään tanssia taidemuotona, sillä tieto ja kokemus tanssin yhteydestä muihin taidemuotoihin on olennainen osa tanssikasvatusta. (emt. 19.)

Opetusministeriön (1989, 3) mukaan lastentanssi tarkoittaa itsenäistä aluetta tanssikasvatuksessa. Se ei ole pienoismalli mistään tanssin tekniikoista vaan niiden aineksia hyödyntävä, lasta vähitellen tanssin maailmaan johdattelleva. Lastentanssin opetus aloitetaan jo alle kouluikässä ja sen on ajateltu jatkuvan läpi alasteiän.

3. 2 Lastentanssin tavoitteet

Opetusministeriö (1989, 5) mainitsee lastentanssin yleistavoitteeksi lapsen opettaminen liikkumaan/tanssimaan ja toisaalta antaa mahdollisuus oppimiseen liikku-

en/tanssien. Muita yleistavoitteita ovat tanssin ilon herättäminen, luovuuden, ilmaisutaidon, kehon ja tilantuntemuksen kehittäminen, lapsen ohjaaminen itsenäiseen ajatteluun ja käyttäytymiseen, lapsen valmiuksien kehittäminen tanssitaiteen vastaanottamiseen, kokemiseen ja ymmärtämiseen sekä lapsen motorisen kehityksen tukeminen. Erityistavoitteet on Gallahuen (1996, 128) mukaan jaettu motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivisiin tavoitteisiin. Erityistavoitteisiin sisältyy Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) mukaisesti mm. humanistisia, kehityspsykologisia, liikuntakasvatuksellisia sekä leikin ja pelin tavoitteita. Anttilan (1994, 19) mainitsemat tavoitteet ovat samansuuntaiset. Anttila mainitsee lisäksi sosiaalisen kanssakäymisen oppimisen, mielenterveyden tukemisen ja kokonaisvaltaisen kehittymisen.

Tärkein yleisesti hyväksytty kasvatustavoite on persoonallisuuden monipuolinen ja tasapainoinen kehittyminen (Kouluhallitus 1985, 5). Anttilan (1994, 18) mielestä tanssikasvatuksen tavoitteiden on oltava sopusoinnussa näiden yleisesti hyväksytyjen kasvatustavoitteiden kanssa. On myös huomioitava tieto yksilön kehityksestä, kehosta tanssin välineenä ja liikkeestä tanssin materiaalina. Leese & Packer (1980, 2) pitävät ruumiin kontrollia ja hallintaa tärkeimpänä tavoitteena tanssin opiskelussa. Heidän mielestään tietoisuus omasta ruumiista psyykkisenä kokonaisuutena ja kommunikaation välineenä on oleellinen osa lapsen kehitystä.

Tanssin tulisi tarjota virkistystä jokaiselle oppilaalle ja luoda ilmapiiri, jossa ei esiinny kilpailua, ja jossa jokaisella olisi mahdollisuus onnistua. Jokaisen oppilaan tulisi saada onnistumisen elämyksiä ja löytää mielihyvää omasta suorituksestaan. Myös esittäminen on tärkeä osa tanssia, mutta tanssittaessa ilman yleisöä tanssi itsessään antaa tyydytystä. (Leese & Packer 1980, 3.)

Williamsin (1990, 23) mukaan koulujen yleisissä kasvatustavoitteissa on muutamia päämääriä, jotka sopivat sellaisenaan myös tanssinopetuksen yleistavoitteiksi. Tällaisia tavoitteita ovat mm. luovuuden ja kekseliäisyyden kehittäminen, liikuntataitojen kehittäminen, esteettisten kokemusten ymmärtäminen ja arvostaminen sekä tietojen tulkinta- ja arviointikyvyn kehittäminen. Lasta tulisi kehittää tanssin luojana, esittäjänä ja katsojana (emt. 23 ; Jääskeläinen 1991, 6).

Tanssin avulla lasta tulisi harjoittaa kokeilemaan ja muuntamaan erilaisia liikkeitä ja liikesarjoja ja lopulta kehittämään omia tansseja. Lapsi tanssin esittäjänä voidaan ymmärtää väärin. Tanssi on esittävää taidetta, joten opettajat saattavat keskittyä liiaksi tekniikkaan. Tekniikan sijasta olisi tärkeää ohjata lasta kehittämään ilmaisutaidossaan ja tiedostamaan kehonsa eri osien keskinäiset yhteydet liikkeiden eri vaiheissa. Lapsen opettaminen tanssin katsojaksi ja analysoijaksi edellyttää, että opettaja alun pitäen ohjaa lapsia tarkkailemaan toisten lasten tanssia, jonka jälkeen havainnoista keskustellaan yhdessä. (Williams 1990, 23-24.)

Meidän opetussuunnitelmamme tavoitteet on johdettu Kuhmon Kontion koulun liikunnanopetuksen tavoitteista ottaen huomioon opetusministeriön laatimat lastentanssin tavoitteet. Erityistavoittemme on jaettu Gallahuen (1996, 124) mukaisesti motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivisiin tavoitteisiin. Erityistavoitteisiin sisältyy myös ajatuksia Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) malleista.

3.3 Lastentanssin oppisisällöt

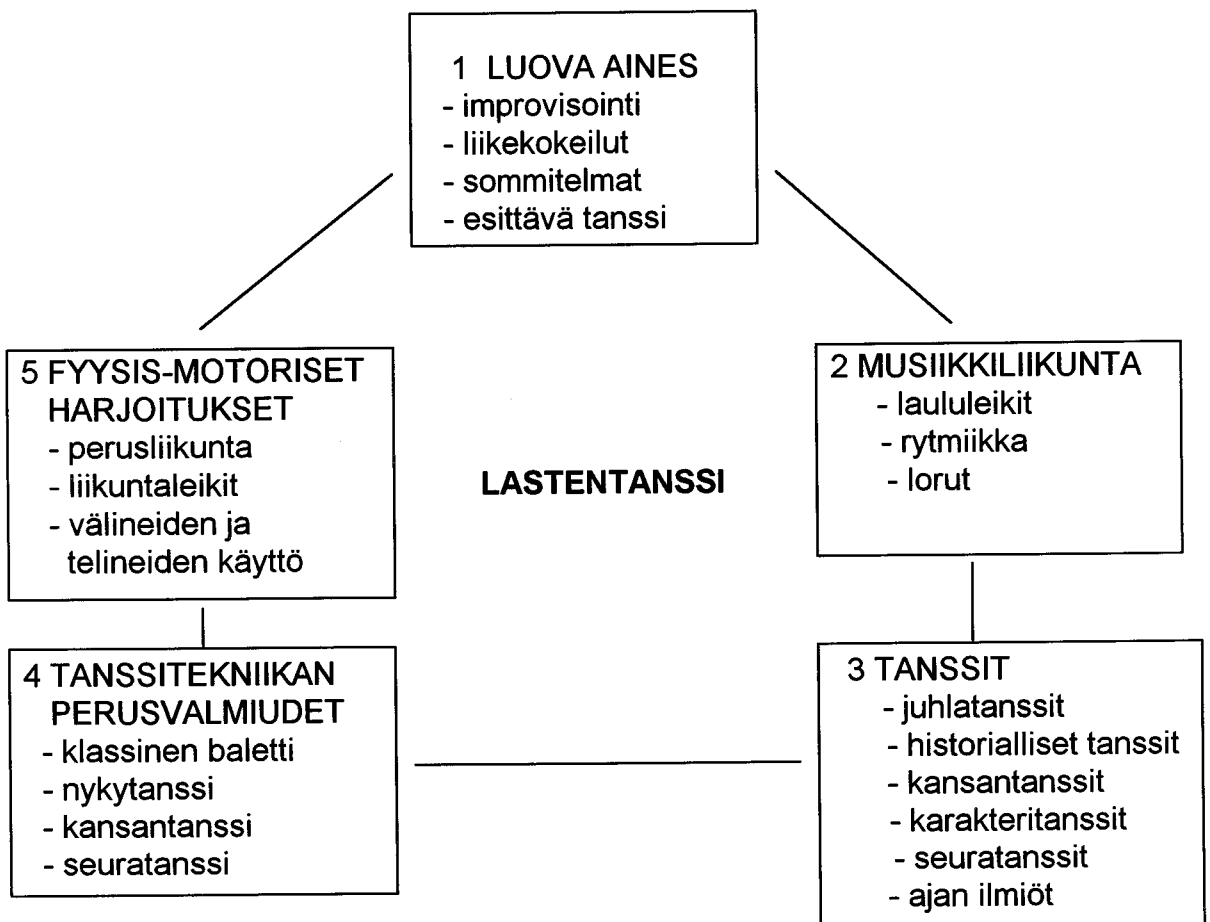
Lastentanssi pyrkii etenemään loogisesti ja siten, että mahdollisimman monet heterogeenisestä lapsiryhmästä voivat kokea jonkin lastentanssin osa-alueen omakseen. Opetuksen järjestäjänä voi olla musiikkioppilaitos, tanssin koulutusyksikkö tai peruskoulu. Lastentanssin oppisisältöihin on esitetty kuuluviksi 1) luova aines 2) musiikkiliikunta 3) tanssit 4) tanssitekniikan perusvalmiudet ja 5) fyysismotoriset harjoitukset. (Opetusministeriön 1989, 3-5 ; ks. kuvio 5.)

1) Luova aines

Luovuus tarkoittaa mm. uuden idean keksimistä ja kykyä tuoda jotain uutta maailmaan. Se heijastaa yksilön kokemuksia ja päämääriä. Tunteet, ideat ja tulkinnat voidaan ilmaista tutkimisen, improvisaation tai ongelmanratkaisun kautta. Luova

tanssi onkin suurelta osin tutkimista, ongelmien selvittelyä, improvisaatiota ja pienten tanssisommitelmien tekemistä. Näin se muodostaa väylän luovan ilmaisun lisäämiseksi. (Gallahue 1996, 540, 555 ; Schurr 1980, 279.)

Sillantaka (1984, 9) tarkoittaa luovalla tanssilla pyrkimystä itsensä omaehtoiseen ilmaisemiseen liikkeen avulla. Hänen mukaansa luovalla tanssilla on rajoja ja päämääriä, joten se on ohjattua ja tavoitteellista. Luovassa tanssissa lapset ratkaisevat annettuja liikeongelmia, joihin sinänsä ei ole oikeaa tai väärää ratkaisua.

KUVIO 5. Lastentanssin oppisisällöt (Opetusministeriö 1989, 5.)

Lapsen luova kasvu riippuu kokemuksista ja tarvitsee aikaa kehittyäkseen. Kaikki lapset voivat rohkaisun avulla kehittää luovia kykyjään. Heillä täytyy vain olla mahdollisuuksia luovuuteen sekä taitojensa ja itseluottamuksensa laajentamiseen.

(Gallahue 1996, 555.) Tilaisuus selvittää liikeongelmia ja liittää kokemuksia ja tunteita ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin, mahdollistaa lapsen luovan ajattelun sallivassa, hyväksyvässä ympäristössä. Pienet lapset ovat luontaisesti luovia ja valmiita näyttämään tunteensa. Jos mahdollisuus käyttää luovaa voimaa jatkuu kaikilla ala-asteen luokilla, lapset kehittävät luovaa ajatteluaan. (Schurr 1980, 279.)

Vanhempiin lapsiin verrattuna pienillä lapsilla luovuuden kokemukset ovat hyvin vähäisiä. Kyky abstrahoida kasvaa iän myötä. Sen vuoksi tanssin aiheet tulisikin ottaa heidän omasta kokemusmaailmastaan ja ympäristöstään. Lapset rakastavat olla ja liikkua kuin kissa, hevonen jne. Mitä nuorempi lapsi, sitä enemmän esiintyy jäljittelyä. Tämä muuttuu, kun heidän kokemuksensa kasvavat ja he kehittävät liikekieltään. (emt. 280.)

Ensimmäisillä luokilla lapset toimivat parhaiten yksinään tai pareittain. Vanhemmat lapset toimivat mielellään pienissä 3-5 hengen ryhmissä. Suuremmat ryhmät voivat tuottaa ongelmia, koska näin rohkeimmat saattavat tuottaa kaikki liikkeet, eivätkä heikoimmat pääse suunnitteluun mukaan. Ainakin aluksi sopivien ryhmien muodostaminen on opettajan tehtävä. (emt. 280.)

Opetusministeriö (1989, 11- 13) sisällyttää luovaan ainekseen improvisoinnin, liikekokeilut, sommitelmat ja esittävän tanssin. Improvisointi sisältää mm. liikkumisen lapsen lähtökohdista tässä ja nyt, ja se voi toimia lähtökohtana liikekokeiluille. Liikekokeilu tarkoittaa lapsen oman kehon ja liikkumisen mahdollisuuksien ja rajojen kokeilua ja laajentamista. Sommitelmat puolestaan ovat improvisoinnin ja liikekokeilujen pohjalta eteneviä harjoituksia, joissa pyritään pieniin toistettaviin kokonaisuuksiin. Nämä johtavat usein myös esityksiin. Esittävä tanssi tarkoittaa niin oman ryhmän kuin muidenkin esitysten seuraamista. Silloin lasten tekemiseen tulee mukaan muoto, sisältö, tavoitteen asettaminen ja suunnitelmallisuus. Harjoituksiin tulisi sisältyä niin yksilöllistä työskentelyä kuin kontaktivalmiutta ja yhteistyökykyä vahvistavia tehtäviä. Sallivuus ja toisten huomioiminen ovat osa harjoitusten ideaa. Myös musiikin käyttö on tärkeä osa luovaa ainesta. Luovan ainek-

sen tulisi kokonaisuudessaan rakentua siten, että se auttaa lasta itsenäiseen, omakohtaiseen, spontaaniin ja rohkeaan ilmaisuun, joka vahvistaa lapsen itsetuntoa. Zukowski (1990, 3) muistuttaa, että luova tanssi auttaa lasta kasvamaan henkisesti. Se auttaa onnistumisten elämysten saamisessa, koska ei ole oikeaa tai väärää tapaa liikkua.

Luova tanssi on ainoa toimintamuoto, jossa liikkeitä ei tehdä valmiin kaavan mukaisesti. Liike tapahtuu oman persoonallisen ilmaisun myötä. Tämän vuoksi lapsi oppii paljon kehostaan, mielestään ja ajatuksistaan. (Joyce 1980, 5.)

2) Musiikkiliikunta

Opetusministeriön (1989, 30-34) mukaan musiikkiliikunta tarkoittaa lapsen musisointia tanssien, ja siihen kuuluvat oleellisesti rytmiikka, lorut ja laululeikit. Heidän mukaansa ”musiikin tanssillisessa tulkinnassa rytmi sykkii, melodia elää, sävyt heijastuvat ja muoto hahmottuu.” Rytmiikassa tulisi oppia jotain mm. perusrytmistä, melodian rytmistä, rytmin luonteesta (tasa-, kolmi- ja vaihtojakoinen), muotora-kenteista ja tauoista. Lorut toimivat yhtenä rytmiharjoitusten lähtökohtana. Erityisesti pienten lasten kanssa niiden mukautuvuus rytmitykseen ja tempoon helpottaa harjoitusta. Liikkeen keksimiselle ja ideoinnille lorun sisältö antaa luonnollisen pohjan. Laululeikit liittyvät myös rytmin oppimiseen. Äänenkäyttö liikkeen yhteydessä on hyvä hengitysharjoitus. Laulun sanat auttavat mielikuvien luomisessa ja siten liikekielen keksimisessä. Sanat myös auttavat lasta muistamaan liikkeit. Leikkejä luomalla voidaan tehdä uutta leikkiperinnettä. Eri maiden lauluja käytettäessä tutustutaan muiden lasten mielikuvamaailmaan ja erilaisiin rytmeihin. (Opetusministeriö 1989, 30-34.) Simola-Isakssonin (1987, 20) mielestä rytmin syke on olennainen musiikissa. Se on myös liikunnallinen lähtökohta. Musiikin peruselementtien liikunnallinen kokeminen ja vähitellen myös tiedostaminen, suo ilmaisun lisäksi entistä enemmän mahdollisuuksia luovalle toiminnalle. Koetaan uusia oivalluksia, ideoita syntyy ja ilmenee yhä monipuolisempia mahdollisuuksia tulkita musiikkia. Vasunnan (1987, 183) mielestä kaikki rytmiset taiteet ovat jollain

tavalla yhtä. Liike voidaan kokea musiikkina, musiikki liikkeenä, sanat musiikkina, musiikki väreinä, liikkeet väreinä jne.

3) Tanssit

Tansseihin kuuluviksi opetusministeriö (1989, 5) mainitsee historialliset tanssit, juhlatanssit, kansantanssit, karakteritanssit sekä seurataanssit. Historialliset tanssit tutustuttavat lapset eri aikakausien musiikkiin, kulttuurihistoriaan ja tansseihin. Nämä tanssit sopivat parhaiten 10-12 vuotiaalle, jotka jo helposti oppivat askelia ja askelyhdistelmiä.

Juhlatanssit eli vanhat tanssit tutustuttavat oppilaat juhlatansseissa käytettyyn musiikkiin, niille ominaiseen liikkumistapaan ja niihin sisältyvään tapakulttuuriin. Tässä juhlatansseilla tarkoitetaan viime vuosisadalla syntyneitä seurustelutansseja. (emt. 44.)

Kansantanssit käsittävät sekä suomalaisen että ulkomaalaisen kansantanssin. Se määritellään perinnetiedon piirissä tanssiksi, jota tavallinen kansa on tanssinut. Se kasvoi omassa ympäristössään, saaden vaikutteita yläluokalta. (Lekare 1975, 10.) Kansantanssi on kulttuuritaidetta, joka liittyy tapoihin, rituaaleihin, odotuksiin ja ihmisten uskomuksiin. Ne ovat saattaneet muuttua alkuperäisestä muodostaan, koska ne ovat kulkeutuneet perintönä monen sukupolven ylitse. (Schurr 1980, 284 ; Gallahue 1996, 564.) Kansantanssilla on tärkeä perinnearvo, ja mm. siksi sitä tulisi opettaa koulussakin. (Leese & Packer 1980, 6 ; Schurr 1980, 285.)

Suomalainen kansantanssi käsittää kalevalaisen laulutanssin, laulu- ja piirileikit, paritanssit sekä kuvio- ja monivuorotanssit. Näiden avulla lapsille siirretään tanssiperinnettä. Laulu- ja piirileikit kehittävät lapsen ilmaisua, rytmittäjää, mielikuvitusta ja esiintymistaitoa. Lapsi oppii myös tilan käyttöä, pari- ja ryhmätyöskentelyä, erilaisia askelia, kuvioita ja otteita. Paritanssit kehittävät ennen kaikkea vartalon ja askelten hallintaa, notkeutta, liikesulavuutta ja eri tanssityylien ja -lajien oppimista.

Kuvio- ja monivuorotanssit kehittävät järjestelmällisyyttä, muistia, suuntavaistoa, sosiaalisuutta jne. (Opetusministeriö 1989, 45, 47.)

Kansantanssilla on erilaisia muotoja. On mm. rivitanssi (Line dance) ja neliötanssi (Square dance). Useimpia rivitansseja kutsutaan kontratansseiksi. Niitä tanssitaan ilman paria, ja niihin voivat osallistua sekä aikuiset että lapset. Lapsille, jotka eivät ole sosiaalisesti valmiita tanssimaan parin kanssa, rivitanssit voivat tuntua vähemmän uhkaavilta, haastavilta ja hauskoilta. Neliötanssissa käytetään ympyrä- ja rivimuodostelman sijasta neliön muotoa. Terminologia neliötansseissa on usein vaikeampaa kuin muissa kansantansseissa. Siinä on keskitytty liikkumaan ensisijaisesti musiikin mukaan. (Gallahue 1996, 564.)

Karakteritanssin avulla tutustutaan lähinnä eri maiden kulttuureihin. Nämä tanssit kuvaavat työtä, ammattia tai roolia. Niiden avulla opetetaan lapsille uusia askelia ja harjoitetaan esitettäviä tansseja. Lasten musiikkimaku ja rytmitaju kehittyvät erityyppisen musiikin myötä. Seuratanssi taas opettaa lapselle sosiaalisuutta ja tietoa kunkin ajan tansseista ja kulttuurista. (Opetusministeriö 1989, 50-51.)

4) Tanssitekniikan perusvalmiudet

Tanssijalle tekniikka tarkoittaa kykyä liikkua tehokkaasti ja sujuvasti. Lasten tanssitekniikka tarkoittaa luovaa liikettä eikä mitään tiettyä tekniikkaa johonkin tanssin lajiin. Tärkeintä on opettaa lapsi liikkumaan turvallisesti ja perusteellisesti. Opettaja opettaa ensisijaista ja perusteellista kehon käyttöä. (Joyce 1984, 1.) Tähän osastoon opetusministeriö lukee kuuluvaksi klassisen baletin ja nykytanssin, sekä jo edellä mainitut kansantanssin ja seuratanssin. Klassisen baletin tavoitteena on oikea vartalon asento, jalkojen aukikierron ymmärtäminen, ketteryyden kehittäminen sekä musikaalisuuden, rytmitajun ja tasapainon kehittäminen. Nykytanssin tulisi sisältää virittäytymisen, kontaktiharjoitukset, hengityksen tiedostamisen, liikkuvuuden harjoittamisen, elastisuuden säilyttämisen, painon ja rentouden

tunteen oppimisen, tasapainon hallinnan, koordinaation sekä ilmaisun ja liikkumisen ilon tunteen. (Opetusministeriö 1989, 37, 41.)

5) Fyysis-motoriset harjoitukset

Tähän kuuluu opetusministeriön (1989, 5, 16) mukaan perusliikunta, liikuntaleikit sekä välineiden ja telineiden käyttö temppuineen. Perusliikunnan osa-alueen tavoitteeksi määritellään perusliikemuotojen, liiketekijöiden sekä lihaskunnan ja liikuvuuden monipuolinen kehittäminen. Liikuntaleikkien avulla lasten perusliikemuodot vakiintuvat ja täydentyvät. Niiden avulla lapset myös oppivat toimimaan ryhmässä sääntöjen mukaan. Lasten nopeus ja kestävyys kehittyvät ikäkaudelle sopivalla tavalla. Liikuntaleikkejä ovat juoksuleikit, järjestäytymisleikit, reaktioleikit jne. Kelly & Kelly (1985, 132) toteavat, että liikuntaleikkien ja -peliin myötä tulee esille myös kilpailu. On parempi, jos toisten kanssa kilpailun sijasta keskityttäisiin hyvien perusliiketaitojen opettelemiseen. Oppilaiden tulisi kilpailla itsensä kanssa ja pyrkiä parantamaan omaa, aikaisempaa suoritusta.

Välineiden käyttö tuo harjoitukseen vaihtelua, ja ne tehostavat monia liikkeitä. Ne auttavat löytämään tasoja ja suuntia sekä keksimään uusia liikeratoja. Välineet ovat mukana myös rytmiharjoituksissa. Telineiden ja erilaisten temppujen avulla kehitty lapsen kehon hallinta ja liikkeiden koordinaatio. Lihassoiman, selkärangan liikkuvuuden ja tasapainon harjoittaminen ovat pääasialliset tavoitteet. Temppujen tekeminen vaatii lapselta rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta. Telineiden käytön ohessa harjoitellaan myös toisten auttamista ja tukemista. (Opetusministeriö 1989, 20, 28.)

4 TANSSIN OPETUSSUUNNITELMAMALLI

Aloitimme opetussuunnitelmamme laatimisen käyttämällä hyväksemme tietoa erilaisista liikunnan opetussuunnitelmamalleista. Työllemme löytyi useita toteutusmalleja, joista valitsimme Gallahuen (1996, 136) opetussuunnitelmamallin. Se antoi mielestämme selkeimmän linjan työmme toteuttamiseen. Tässä mallissa on esitetty selkeästi asteittainen eteneminen arvojen ja tavoitteiden kautta ohjelman toimeenpanoon. Tuntien sisällön rakentamisen pohjana ovat olleet opetusministeriön määrittämät lastentanssin oppisisällöt. Olemme ottaneet huomioon myös Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) laadintamallit suunnitellessamme tunteja, jotta saisimme niistä mahdollisimman monipuolisia.

Tältä pohjalta seuraavaksi tarkastelemme tämän työn opetussuunnitelmamallia (ks. kuvio 6.) :

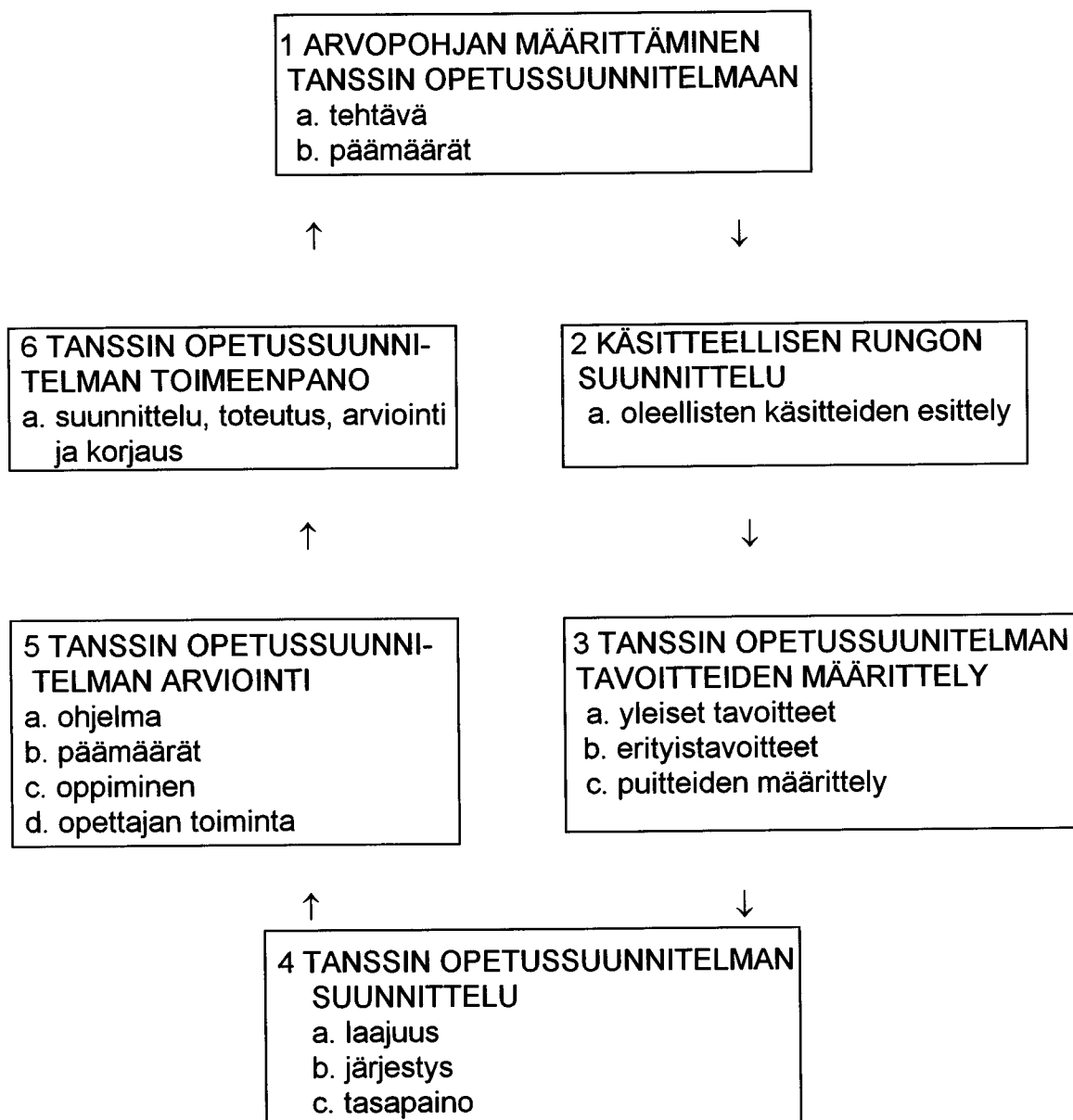
4.1 Arvopohjan määrittäminen

Arvopohjan työllemme saimme Kontion koulun opetussuunnitelmasta (ks. liite 1), jossa päämääränä on eettisen kasvun tukeminen, esteettiseen kokemiseen ohjaaminen, oman kulttuurin ja kansainvälisyyden vahvistaminen, sopusointu ympäristön kanssa ja kansalaisyhteiskunnan jäseneksi kasvaminen. Koulun toiminta-ajatus on kiteytetty seuraavin sanoin:

Kunnon ihmisiä
muuttuvaan
maailmaan.

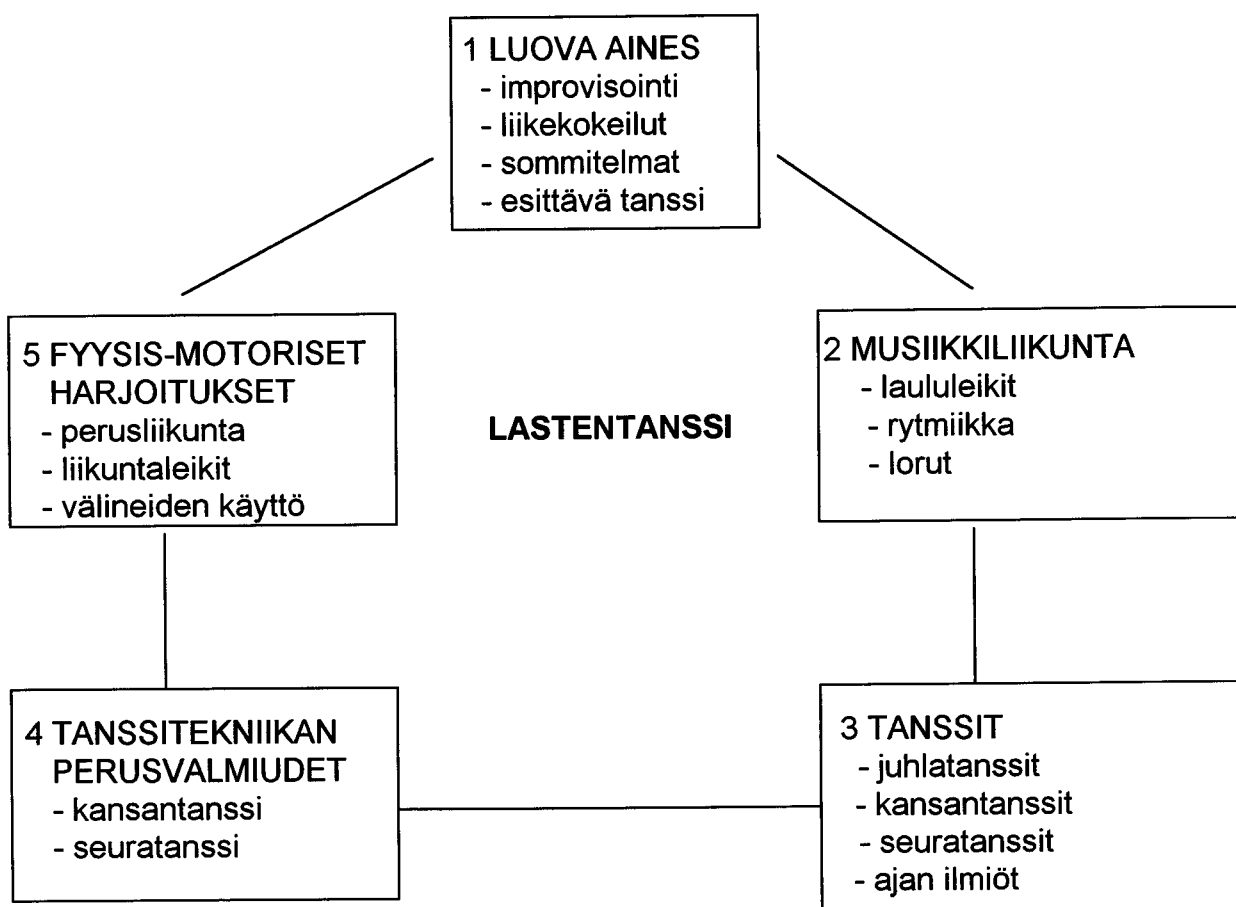
Iloisesti luottaen,
perustaidot tuottaen,
kasvamme me vastuuseen,
turvalliseen tunteeseen.

Nämä Kontion koulun päämäärät tähtäävät peruskoulun yleiseen tehtävään, joka on oppilaan persoonallisuuden monipuolinen ja tasapainoinen kehittäminen.

KUVIO 6. Tanssin opetussuunnitelmamalli Gallahueta (1996, 135) soveltaen.

4.2 Työmme tanssin opetussuunnitelmamalli

KUVIO 7. Tanssin opetussuunnitelman keskeiset käsitteet (Opetusministeriö 1989, 5.)

4.3 Tavoitteiden määrittäminen

Opetussuunnitelmamme yleiset tavoitteet johdimme suoraan Kontion koulun liikunnanopetuksen tavoitteista (ks. liite 2). Näitä ovat,

- Oppilas saa myönteisiä elämyksiä ja kokee liikunnan iloa.
- Oppilas oppii harrastamaan liikuntaa säännöllisesti ja omaksuu liikunnallisen elämäntavan.
- Oppilas oppii kehittämään ja ylläpitämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyisyyttään ja hyvinvointiaan, jolloin keskeisiä ovat oppilaan liikehallin-

nan, kunnon, motoristen perustaitojen ja liikunnan välitaitojen kehittyminen ja harjaantuminen.

Opetusministeriön mainitsevat yleistavoitteet ovat samansuuntaiset. Sen mukaan lasten tanssikasvatuksessa tulee ottaa huomioon lapsen kokonaiskehitys sekä kehityksen ajallinen eteneminen. Lasta tulee opettaa liikkumaan/tanssimaan, mutta antaa toisaalta mahdollisuus oppimiseen liikkuen/tanssien.

Erityistavoitteet on johdettu näistä yleistavoitteista käyttäen hyväksi tietoa opetusministeriön laatimista osatavoitteista. Näihin tavoitteisiin sisältyy Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) mukaisesti mm. humanistisia, kehityspsykologisia, liikunta-kasvatuksellisia sekä leikin ja pelin tavoitteita. Gallahuen (1996, 124) mukaan erityistavoitteet voidaan jakaa motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivisiin alueisiin. Sen mukaan olemme asettaneet opetussuunnitelmamme erityistavoitteet seuraavasti:

Motoriset tavoitteet

- 1) Liikehallintatekijöiden kehittäminen, joita ovat tasapaino-, reaktio-, rytm-, orientoitumis-, erottelu-, yhdistely- ja muuntelutaidot.
- 2) Kehon tuntemus ja kokonaisvaltainen kehon hallinta.

Affektiiviset tavoitteet

- 1) Realistisen ja myönteisen minäkäsityksen kehittäminen, jolloin tulisi lisätä itsearvostusta ja oman kehon hyväksymistä, itsensä ja tunteidensa tiedostamista sekä itseilmaisukykyä, itsenäisyyttä, intuitiivisuutta ja rohkeutta.
- 2) Yhteistyökyvyn, kommunikaatiotaidon, suvaitsevaisuuden ja joustavuuden vahvistaminen.
- 3) Ohjeiden mukaan toimiminen.

Kognitiiviset tavoitteet

- 1) Havaintojen tarkkuuden kehittäminen, aistitiedon sulautuminen ja tulkinta sekä tiedostettuun ärsykkeeseen vastaavan reagoinnin tarkoituksenmukaisuus.
- 2) Ajattelutoimintojen kehittäminen, joita ovat keskittyminen, pitkäjänteisyys, syventyminen, käsitteiden oppiminen ja oppimisvalmius.

Erityistavoitteet tässä ovat hyvin laajoja ja monipuolisia. Ne kaikki tähtäävät oppilaan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Erityistavoitteiden pohjalta olemme suunnitelleet tuntikohtaiset tavoitteet.

4. 4 Ohjelman suunnittelu

Tuntien suunnitteluun vaikuttivat määrittelemämme tavoitteet ja tieto lastentanssin oppisisällöistä. Lastentanssin oppisisältöjen alueista katsoimme historiallisten tanssien, karakteritanssien, klassisen baletin ja nykytanssin olevan Kontion koulun oppilaille ja opettajille liian kaukaisia asioita, ja telineiden käyttöä emme pitäneet oleellisena tavoitteiden saavuttamisen kannalta, joten jätimme ne tuntiemme ulkopuolelle.

Opettajien toiveiden mukaisesti suunnittelimme 1. ja 2. luokalle molemmille 6 tuntia ja 3-6 luokille jokaiselle 8 tuntia. Tunteja suunnittelimme siis kaikkiaan 44 kappaletta (ks. liite 6). Emme ole määritelleet lukuvuodesta tiettyä aikaa, jolloin tunteimme tulisi pitää, vaan se on täysin koulun ja opettajien päätettävissä. Nauhoitimme myös tunneillemme sopivat musiikkikasetit, mutta opettaja voi vapaasti käyttää muutakin harjoitukseen sopivaa musiikkia.

Suunnittelemamme tunninit ovat monipuolisia ja olemme yrittäneet tehdä ne innostaviksi. Ne ovat myös joustavia siten, että muutoksia opettajan harkinnan mukaan on mahdollista tehdä. Esimerkkisuunnitelmana esitämme ensimmäisen luokan toisen tunnin.

1. LUOKKA 2. TUNTI

AIHE: KEHON OSAT, UUSI KANSANTANSSI
 TAVOITTEET: UUDEN KANSANTANSSIN OPPIMINEN, MIELIKUVITUKSEN HERÄTTÄMINEN ONGELMANRATKAISUTEHTÄVIEN AVULLA, TASAJAKOISEN RYTMIN OMAKSUMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPEJUS, PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 TUNNELIJUOKSU - hengitys- ja venkiertoelimestön toiminnan vilkastuttaminen - toimintaan virittyminen	Alkulämmittelynä pareittain käsi kädessä parijonossa juostaan vauhdikkaasti kaarevia reittejä, kun musiikki pysähtyy, parit asettuvat vastakkain kyykkyyntiin lähemmäksi kuin on mahdollista olla koskettamatta (= ovat tunnelissa). Ensimmäinen pari asettaa kädet käsiin korkealle ja juoksee/kävelee tunnelina koko jonon ”yli” kädet heidän yläpuolelleen. Sitten musiikki taas alkaa ja juostaan taas pareittain. Jatketaan kunnes kaikki parit ovat siirtyneet viimeiseksi.	- sääntö: ei saa ohittaa! - parin kanssa kuljettava näytisti - ei juosta kovaa, kuunnellaan musiikkia!
2 KAIKU VASTAA - TASAJAKOISIA RYTMIEJÄ - rytmikyvyn kehittyminen	Piirissä istuen tai seisten opettaja antaa 2/4 kehonrytmin , oppilaat vastaavat kaikuna. Aluksi vain neljäso-rytmejä, mutta monipuolisesti eri kehonosien ääniä ja omaa ääntä käyttäen (taputus eri kohtiin kehossa, napsutus, tömistys, loksutus, vihellys, askel eri suuntiin). Jokainen oppilas rytmittää oman nimensä , jonka muut toistavat.	- aloita helpoista rytmeistä, anna jokaiselle onnistumisen elämyksiä
3 HUH, HAH, HEI - uuden kansantanssin opettelu - nauttaminen leikkisä	Leikkijät: parillinen määrä Alkukuvio: pariipiiri, pareittain vastakkain, tyttö ulkopiirissä. Askeleet: kävely ja juoksu Taputetaan omia käsiä kolme kertaa vastakkain (huh hah hei..) ja toistetaan sama vielä kaksi kertaa. Meillä - sanan kohdalla parit lyövät oikeat kädet vastakkain ja kumpikin pyörittää omalla paikallaan ympäri vasempaan ja polkee jalkoja kolme kertaa (huolta ei). Pyörittään parin kanssa ympäri kädet käsissä myötä- ja vastapäivään juosten ja polkien jalkaa (pim, pam, puu) kolme kertaa. Toinen säikeistö leikitään samoin. Haluttaessa voidaan oikealta ottaa uusi pari.	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen

	<p>Kolmannen säikeistön alussa juostaan parin kanssa piirin kehällä käsi kädessä (<i>hyppää...</i>). Kävellään hitaasti selkä kumarassa eteenpäin (<i>vanhuus...</i>) ja pyöritään iloisesti parin kanssa paikalla ympäri oikeassa kyynärkourussa (<i>eikä jalka...</i>). Taas kävellään hitaasti (<i>vanhuus...</i>) ja pyöritään vasemmassa kyynärkourussa (<i>eikä jalka...</i>).</p>	
<p>4 MIKÄ MINUA VIE? - kehon osien mahdollisuuksien kokeilua käyttäen erilaisia liikkumistapoja</p>	<p>Vapaaasti tilassa juoksua, eri kehonosat johtaen. Esim. korva, nenä, polvet, selkä (katso olkapään yli) Esimerkki: Voiko nenä johtaa juoksua? Voiko selkä johtaa kävelyä/juoksua/mönkimistä? Voivatko polvet johtaa hiipimistä? Voiko olkapää johtaa hyppelyä? Voiko leuka johtaa juoksua? jne.</p>	<p>- muista palautteen anto ja positiivisuus!</p>
<p>5 MARSSI - MITÄ - ongelmanratkaisu</p>	<p>Marssitaan vapaaasti tilassa. Musiikin pysähtyessä opettaja antaa ongelmia. Marssi jatkuu ja seuraa uusi ongelma jne. Ongelmia: Etsi asento, jossa on - varpaat ja kädet maassa - vain peppu maassa - kosketa polvella jotain kylmää/ punaista jne. - kosketa kyynärpäällä jonkun olkapäätä jne.</p>	<p>- huomioi erilaiset suoritukset - kiinnitä huomio marssin ja musiikin yhtenäisyyteen</p>

4.5 Arviointi

Arviointi on työssämme erittäin tärkeä alue, koska se kertoo meille onnistuimmeko laatimaan käyttökelpoisen tanssin opetussuunnitelman Kontion koulun ala-asteelle. Arvioinnin toteuttamismallin saimme Stufflebeamin evaluaatiomallista.

TAULUKKO 3. Tanssin opetussuunnitelman tavoitteiden arviointi Stufflebeamin mallin mukaan

Päätöksenteon		Arviointi
vaihe	asiasisältö	
Suunnittelu	Tanssikasvatuksen OPS:n tavoitteiden ja sisältöjen määrittely	Kehys: Ovatko tavoitteet sopivia opilaiden kannalta? Onko tavoitteiden saavuttamiselle esteitä?
Rakenne	Resurssien jakaminen	Panos: Onko resurssit riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi?
Toimeenpano	Opetusohjelmien tuntisuunnittelu tavoitteiden suunnassa ja opetus	Prosessi: Onko suunnittelu ja toteutettu opetus sopivia tavoitteiden saavuttamiseksi?
Korjaaminen	Muutosehdotukset opetussuunnitelmaan ja tavoitteisiin	Tuotos: Miten tavoitteet on saavutettu? Pitääkö tavoitteita korjata?

Tätä mallia mukaillen laadimme arviointilomakkeemme (ks. liite 3). Lomakkeessa on yhdeksän likkert-asteikollista ja yksi avoin kysymys. Gallahuen laadintamallin arviointikohdan sisällöt tulevat myös huomioiduiksi, sillä olemme arvioineet ohjelmaa, päämääriä, oppimista ja opettajan toimintaa.

4.6 Ohjelman toimeenpano

Arvioinnista saatujen palautteiden perusteella teimme muutoksia tuntisuunnitelmiimme, jonka jälkeen ohjelmamme toimeenpano vasta alkaa. Toimeenpano on jatkuva prosessi. Valmista ohjelmaa voidaan ja tuleekin jatkuvasti arvioida ja korjata. Opettajan toimeenpanema suunnitelma voi siis erota meidän suunnitelmas- tamme. Toteuttaessaan suunnitelmaamme opettajien tulee ottaa huomioon oppi- laat ja heidän edellytyksensä.

5 TYÖMME TEHTÄVÄT

Työmme tehtävänä oli laatia tanssin opetussuunnitelma tuntisuunnitelmineen Kuhmon Kontion koulun ala-asteelle ja arvioida sen toimivuutta. Samalla tarkoituksena oli antaa opettajille ja oppilaille myönteisiä tanssikokemuksia, jotka ohjaisivat oppilaita ja opettajia tanssin pariin omaehtoisesti.

Evaluointi suoritettiin Stufflebeamien viitekehyksessä (ks. s.41) seuraavan erittelyn mukaan:

1. Olivatko tavoitteet ja sisällöt sopivia oppilaiden kannalta? (kehysarviointi)
 - Olivatko tunnit sisällöltään hyvin rakennettuja
 - Olivatko harjoitukset oppilaiden kehitystason mukaisia

2. Olivatko resurssit riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi? (panosarviointi)
 - Oliko opetettaville asioille riittävästi aikaa
 - Oliko tuntisuunnitelma ja muu materiaali tarpeeksi selkeä

3. Olivatko suunnittelu ja toteutettu opetus sopivia tavoitteiden saavuttamiseksi? (prosessiarviointi)
 - Olivatko opetusmenetelmät harjoituksiin sopivia
 - Opetusjärjestelyt eivät tuottaneet vaikeuksia

4. Miten tavoitteet on saavutettu? Pitääkö tavoitteita korjata? (tuotosarviointi)

- Tunnille asetetut tavoitteet tuli saavutettua
- Oppilaat olivat innostuneita
- Oppilaat oppivat tunnin asiat hyvin

6 TYÖN TOTEUTTAMINEN

6.1 Toimintatutkimus

Teimme työtämme toimintatutkimuksen tapaan. Toimintatutkimuksen alkuunpanevana voimana toimii usein jokin käytännön kysymys. Halutaan esim. ideoida jollekin yhteisölle tai ryhmälle uusia toimintamuotoja ja näin aktivoida ryhmän jäseniä tähän toimintaan. (Hirsjärvi & Huttunen 1995, 193.)

Toimintatutkimuksen mukaisesti työmme käynnistyi käytäntöön liittyvästä ongelmasta. Kontion koululla ei ollut tanssin opettamiseen soveltuvaa ajanmukaista materiaalia, ja koulu halusi laajentaa toimintamuotojaan liikunnan alueella. Meidän tehtäväksemme tuli aktivoida opettajat tähän toimintaan.

Toimintatutkimus ei ole mikään yhtenäinen tutkimustraditio, joka voitaisiin erottaa muista laadullisen tutkimuksen suuntauksista. Raja uudentyypisiin evaluaatio-tutkimuksiin ei aina ole selvä, koska toimintatutkimukseen kuuluu myös evaluaatiota. Toimintatutkimuksessa tutkija on osa tutkimuskohdettaan, ja myös muut osanottajat ovat selvillä tutkimuksen tavoitteista ja voivat osallistua tutkimusaineiston koontiin, analyysiin ja tulkintaan. (Carr & Kemmis 1986, 165- 166 ; Syrjälä & Numminen 1988, 50.)

Toimintatutkimuksessa pyritään aina muutokseen ja osallistumiseen (to improve and to involve). Tavoitteena on muuttaa kohteena olevaa käytäntöä paremmaksi,

osallistujien ymmärrystä tästä käytännöstä ja tilannetta, jossa toimitaan. Osallistuminen ja muutos liittyvät yhteen, kun oletetaan, että muutos alkaa ja jatkuu osallistamalla yhteiseen toimintaan. Toimintatutkimuksen edetessä voidaan olettaa, että toiminta laajenee ja tutkimusprosessiin liittyy lisää ihmisiä, joihin kohteena oleva toiminta on vaikuttanut siinä määrin, että hekin haluavat osallistua. (Carr & Kemmis 1986, 165-166.)

Kasvatukseen liittyvää toimintatutkimustermiä käytetään kuvaamaan joukkoa toimintoja, jotka koskevat opetussuunnitelman kehittämistä, ammatillista kehittämistä, koulujen kehittämishojelmia sekä opetusjärjestelyjen suunnittelua ja menetelmien kehittämistä. (emt. 155.)

Keskeisenä metodina toimintatutkimuksessa on jatkuvaan harkintaan perustuva vaiheittainen prosessi. Siinä edetään suunnitelman teosta toimintaan, jota havainnoidaan ja muutetaan saatujen tulosten perusteella. Tätä tutkimusta tehdään useampien opettajien yhteistyönä ja jonkun tutkijan avustamana. Myös joukko opettajia ja tutkijoita voi yhdessä suorittaa laajaa ja pitkäaikaista opetussuunnitelman kehittämistä toimintatutkimuksen muodossa. (Cohen & Manion 1980, 220 ; Syrjälä & Numminen 1988, 50.)

Työmme eteni toimintatutkimuksen keskeisiä vaiheita mukaillen, jotka Grönfors (1982, 121-123) esittää seuraavasti,

- 1) tilanteen kartoitus ja lähtökohtien selvittäminen
- 2) toiminnan tai vaikuttamisohjelman ideointi
- 3) toiminnan käynnistäminen ja levittäminen
- 4) vaikutusten seuranta ja havaintojen teko
- 5) evaluaatio
- 6) jälkihoito/ toiminnan mahdollinen korjaus ja juurruttaminen.

6.2 Työn kulku

Työmme tavoitteena oli laatia käyttökelpoinen tanssin opetussuunnitelma Kuhmon Kontion koulun ala-asteelle. Kontion koulu on erikoistunut mm. liikuntakasvatuk-

seen. Koulun opetusjärjestelyissä painotetaan kasvamista liikunnan avulla. Tavoitteena on myös liikunnanopetuksen sisällön kehittäminen, joten tutkimuksemme osaltaan tukee koulun kehittämissyrkimyksiä liikunnan alueella.

Keväällä 1995 suoritimme Kontion koulun opettajille alustavan kyselyn (ks.liite 4), jossa kartoitimme heidän asenteitaan tanssiin ja sen käyttöön ala-asteella. Pyy-simme myös vastauksia siihen, tulisiko heidän koululleen kehittää erillinen tanssin opetussuunnitelma. Vastaukset olivat tyydyttäviä. Päätimme ryhtyä työhön edis-tääksemme koulun opettajien myönteisiä käsityksiä tanssista.

Syksyllä 1995 pidimme Kontion koulun rehtorin ja muutaman muun opettajan kanssa palaverin, jossa alustavasti keskustelimme opetussuunnitelmastamme. Keväällä 1996 jatkoimme keskusteluja sekä tutustuimme koulun oppilaisiin ja opettajiin paremmin. Kahden päivän ajan opetimme opettajille ja oppilaille kansan-tansseja. Samalla teimme opettajille kyselyn siitä, mitä he odottavat tulevalta opetussuunnitelmapaketilta (ks. liite 5).

Kesällä päädyimme opettajien vastausten mukaisesti sisällyttämään opetus-suunnitelmaamme 44 tanssituntia, joista 1.-2. luokille suunnittelimme molemmille kuusi tuntia ja 3.-6. luokille jokaiselle kahdeksan tuntia.

Aloitimme opetussuunnitelman laadinnan tutustumalla Kontion koulun arvoperus-taan Gallahuen (1996, 135) opetussuunnitelman laadintamallin mukaisesti. Mie-timme myös tavoitteita, jotka pohjaavat tähän arvoperustaan. Samalla rajasimme työmme koskemaan lastentanssin oppisisältöjä. Päätimme myös työmme arvioin-timenetelmästä ja laadimme tutkimukseemme soveltuvan arviointilomakkeen (ks. liite 3).

Jokaiselta luokka-asteelta rehtori ja opettajat valitsivat yhden luokan, jolla esites-tasimme tunnit marraskuun alussa 1996. Nämä tunnit myös videoitiin. Toivee-namme oli saada esitestaukseen sellaiset luokat, joiden opettajat eivät itse olleet halukkaita/kykeneviä tuntien pitämiseen. Tässä asiassa koulun sisällä tapahtui informaatiokatkos, ja kaikkien esitestattavien luokkien opettajat olisivat olleet itse

innokkaita ja erittäin kykeneviä tuntien pitämiseen. Näiltä opettajilta saimme kuitenkin arvokasta palautetta tuntien toimivuudesta esitestauksen aikana.

Esitestauksen jälkeen teimme tunteihin tarpeelliseksi kokemiamme muutoksia, jonka jälkeen palautimme tuntisuunnitelmat ja musiikkikasetit koululle. Näiden sekä videokasettien avulla opettajien tuli olla kykeneviä tuntien pitämiseen. Jokaisen tunnin jälkeen opettajat täyttivät arviointilomakkeen, josta saamiemme tietojen perusteella teimme muutoksia opetussuunnitelmaamme.

Kontion koulun 23:stä opettajasta kaikki naiset osallistuivat tutkimukseemme. Kymmenen heistä osallistui varsinaiseen tuntien testaamiseen. Esitestaukseen osallistui kuusi opettajaa, jotka olivat sekä miehiä että naisia. Seitsämän opettajaa 23:stä ei osallistunut tutkimukseemme millään tavalla. Nämä olivat kaikki miehiä. Tunteja pidettiin 59.

7 ARVIOINNIN TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

Tutkimukseemme osallistui kymmenen opettajaa seuraavasti:

1. lk. kolme opettajaa
2. lk. kolme opettajaa
3. lk. yksi opettaja
4. lk. ei yhtään opettajaa
5. lk. yksi opettaja
6. lk. kaksi opettajaa.

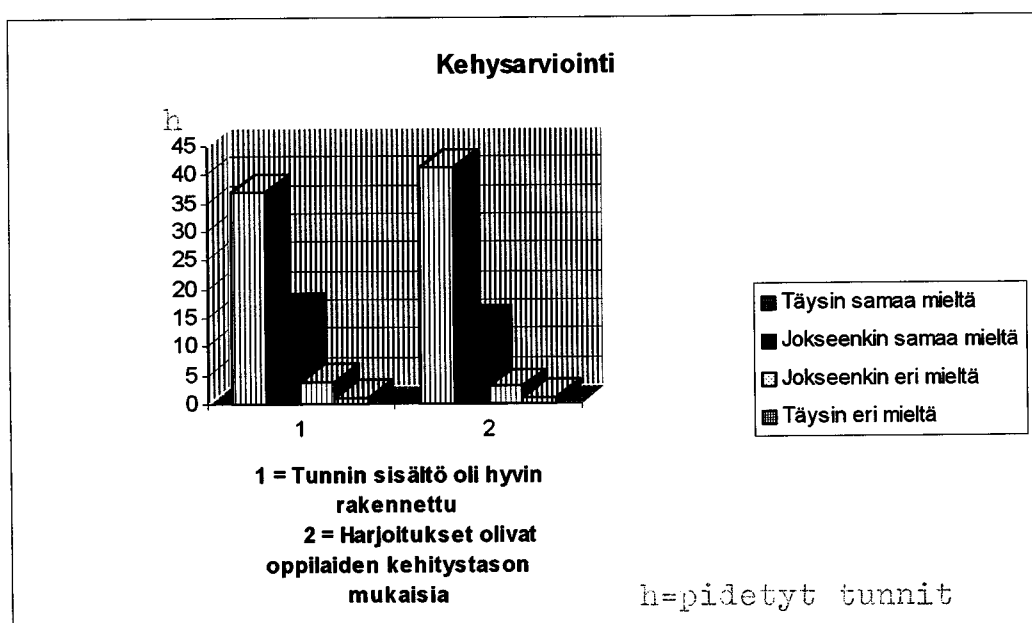
Ensimmäisen luokan tunteja arvioitiin 13, yhden opettajan vastatessa arviointilomakkeeseen vain yhden tunnin osalta. Toisen luokan tunteja arvioitiin 14, yhden opettajan sairastuttua kahden viimeisen tunnin ajankohtana. Kolmannen luokan tunteja arvioitiin kahdeksan, ja neljännen luokan tunneista emme saaneet lainkaan palautetta. Viidennen luokan tunteja arvioitiin kahdeksan, ja kuudennen luokan tuntien arvioinnissa oli mukana kaksi opettajaa, joten tunteja arvioitiin 16. Näin ollen osallistujien määrä oli vain puolet odottamastamme määrästä ja arvioituja tunteja kertyi 59. Kaikki osallistujat olivat naisia, joten sukupuolten välinen tarkastelu puuttuu tutkimuksestamme. Liikuntaan erikoistuneita opettajia oli kolme. Tällä ei kuitenkaan ollut tutkimuksen tulosten kannalta merkitystä, koska liikuntaan erikoistuneiden ja muiden opettajien tuntien arvioinnissa ei esiintynyt eroja. Kaikki opettajat olivat aikaisemminkin käyttäneet tanssia opetuksessaan.

7.1 Opettajien arviointia tuntisuunnitelmista

Opettajat vastasivat laatimaamme arviointilomakkeeseen (ks.liite 3) jokaisen pitämänsä tunnin jälkeen. Pohdittavakseen he saivat kymmenen kysymystä. Likkertasteikollisia kysymyksiä oli yhdeksän, joista viiteen liittyi myös avokysymys. Viimeinen kysymys oli pelkästään avoin. Arviointilomakkeemme perustuu Stufflebeamin CIPP-malliin. Mallissa erotetaan kehys-, panos-, prosessi- ja tuotosarviointi.

7.1.1 Kehysarviointi

Kehysarvioinnin avulla pyrimme selvittämään ovatko tavoitteet ja sisällöt sopivia oppilaiden kannalta. Arviointilomakkeemme kohdat 2 ”Tunnin sisältö oli mielestäsi hyvin rakennettu” ja 6 ”Harjoitukset olivat oppilaiden kehitystason mukaisia” vastaavat tähän kysymykseen.

KUVIO 8. Sisältöjen ja harjoitusten sopivuus oppilaiden kannalta 59 tunnin osalta

Väittämän ”Tunnin sisältö oli hyvin rakennettu” kanssa oltiin täysin samaa mieltä 38 pidetyn tunnin osalta. 16 tunnin osalta oltiin ”jokseenkin samaa mieltä”. ”Jokseenkin eri mieltä” opettajat olivat neljän tunnin osalta ja ”täysin eri mieltä”

yhden tunnin osalta. Syyksi ”täysin eri mieltä” ollut opettaja mainitsi ”Lapsellista”. Tätä tuntia ei testannut kuin tämä kyseinen opettaja, joten vertailun suorittaminen on mahdotonta.

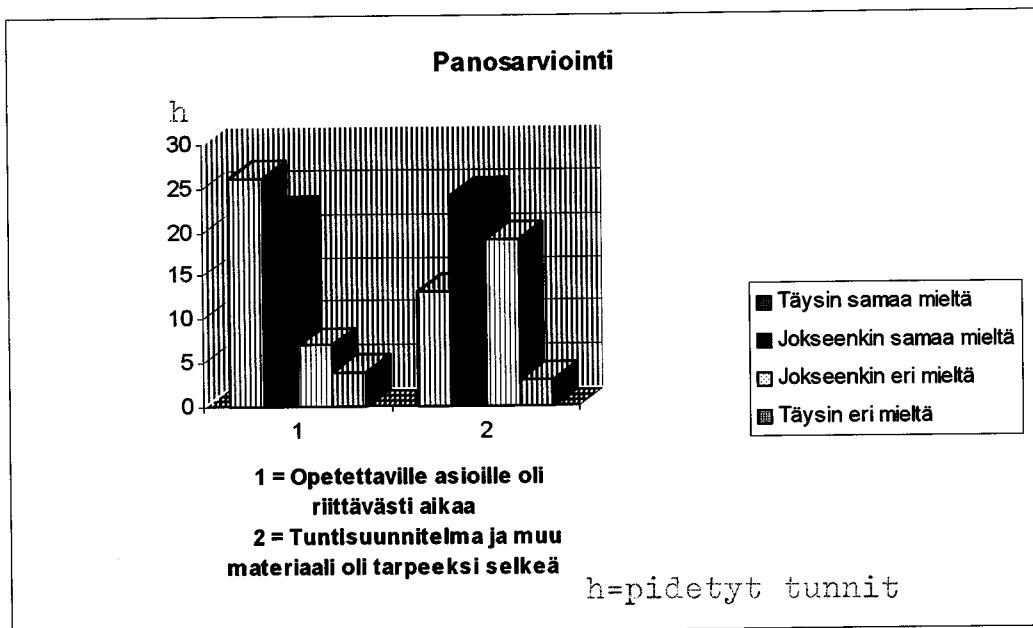
Näiden vastausten perusteella olimme onnistuneet tuntien sisältöjen rakentamisessa hyvin. Uskomme tämän johtuvan siitä, että valitsimme opetussuunnitelmamme sisällöt suoraan opetusministeriön lastentanssin oppisisällöistä. Totesimme myös näiden sisältöjen yhteneväisyyden asettamiimme tavoitteisiin. Tuntien harjoitukset suunnittelimme siten mahdollisimman monipuolisiksi.

”Harjoitukset olivat oppilaiden kehitystason mukaisia” -väittämään antoi 41 opettajaa ”täysin samaa mieltä” -vastauksen. 14 tunnin osalta oltiin ”jokseenkin samaa mieltä”. Neljän tunnin osalta oltiin eri mieltä. Jälleen vain yksi opettaja oli yhden tunnin osalta ”täysin eri mieltä”. Tämä opettaja ja tunti olivat samat kuin edellisessäkin väittämässä. Syynä oli ”Lapsellista, sopii I-II luokkalaisille”.

Mielestämme tulokseen vaikuttaa ala-asteikäisen lapsen kehitystason huomioiminen opetusministeriön määrittelemissä lastentanssin oppisisällöissä. Joidenkin opettajien mielestä olimme laatineet osan tuntien harjoituksista liian vaikeiksi. Tiedostimme tämän ongelman suunnitellessamme tunteja, mutta koska tavoitteena oli laatia tanssin opetussuunnitelma, joka alkaa ensimmäiseltä luokalta ja jatkuu kuudenteen luokkaan saakka, pidimme tuntien vaikeustason ennallaan estääksemme tuntien helppouden myöhemmin.

7.1.2 Panosarviointi

Panosarviointin avulla pyrimme selvittämään ovatko resurssit riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi. Arviointilomakkeemme kohdat 3 ”Opetettaville asioille oli riittävästi aikaa” ja 4 ”Tuntisuunnitelma ja muu materiaali oli tarpeeksi selkeä” vastaavat tähän kysymykseen.

KUVIO 9. Resurssien riittävyys tavoitteiden saavuttamiseksi 59 tunnin osalta

Opettajat olivat 26 tunnin osalta ”täysin samaa mieltä”, että opetettaville asioille oli riittävästi aikaa. 22 antoi ”jokseenkin samaa mieltä”-vastauksen. ”Jokseenkin eri mieltä” -vastauksia oli 7 ja ”täysin eri mieltä” - vastauksia neljä.

Näiden tulosten mukaan joillakin tunneilla oli liikaa asiaa ja näin ollen aika loppui kesken. Myös muutamien tuntien harjoitusten vaikeus oli syynä ajan riittämättömyyteen. Tunteja suunnitellessamme emme halunneet määrittää yksittäiseen harjoitukseen käytettävää aikaa. Mielestämme tiukka kelloon katsominen saattaa estää luovuuden kokemisen. Harjoitusta ei tule keskeyttää silloin, kun oppilaat ovat innostuneita, ja heillä on ideoita luoviin ongelmanratkaisutehtäviin. Tuntisuunnitelmamme ovat melko ”täysiä”, mutta kaikkia harjoituksia ei ole pakko tunnin aikana toteuttaa. Opettajat saavat käyttää omia mieltymyksiään ja valita harjoitukset, jotka heidän mielestään sopivat juuri sille ryhmälle. Ajankäyttöön liittyen saimme seuraavanlaisia kommentteja:

- ”Missään ei mainittu ajan käytöstä (mikä aika millekin osalle tunneista), mutta normaali oppitunti riitti juuri. Kelloa oli vilkuiltava, että ehtisi varmasti viedä koko homman läpi”.
- ”Laulua opettelimme aikaisemmillä tunneilla luokassa, muuten sitä ei olisi ehtinyt tehdä varsinaisen tunnin aikana”.
- ”Ehkä asiaa liian paljon. Valssi ei ollutkaan niin helppo”.

- "Aikaa vaatii enemmän, koska porukassa on väkeä, joka oppii hitaammin".

Tuntisuunnitelman ja materiaalin selkeyttä koskeneeseen väittämään saimme vain 13 "täysin samaa mieltä" -vastausta. 24 tunnin osalta oltiin "jokseenkin samaa mieltä" ja 19 tunnin osalta "jokseenkin eri mieltä". "Täysin eri mieltä" -vastauksia saimme 3. Perusteluita vastauksille oli seuraavanlaisia:

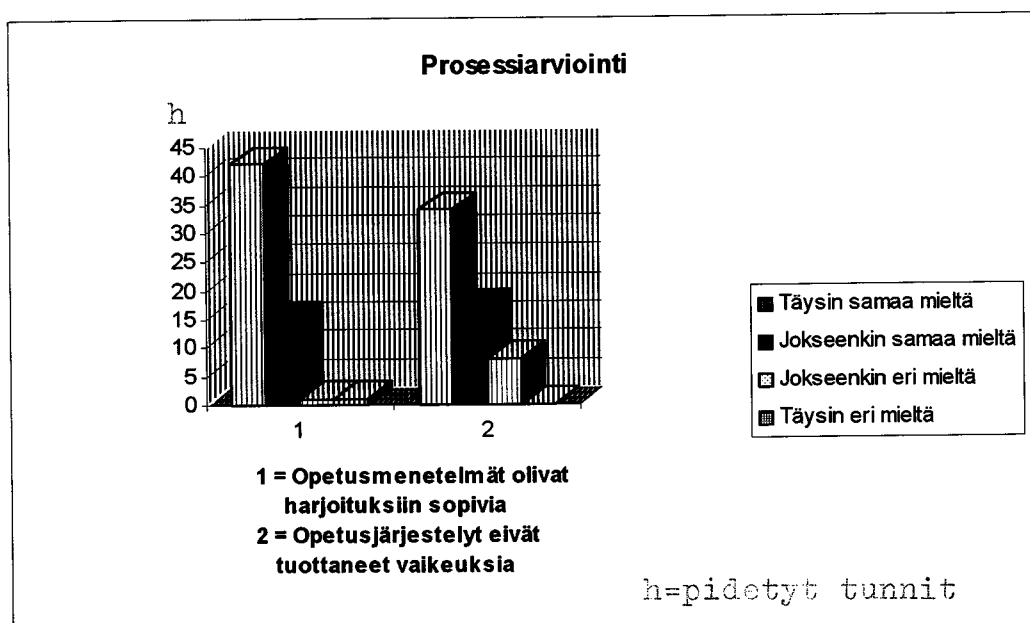
- "Tanssin ohjeet olivat jokseenkin vaikeaselkoisia, piirrookset olisivat auttaneet".
- "Videokasetit eivät ole käytännöllisiä, kaikki tavara samalla kasetilla. En tiedä missä kasetti on, paljon opettajia".
- "Musiikissa olisin kaivannut aina kappaleen alkuun harjoituksen nimen ja tekstissä kaipasin tarkempaa selvitystä, esim. kanta-päkiäaskel, eteen-taakseaskel".
- "Toisen tekemää suunnitelmaa on aina hieman vaikeahko "lukea". Joitakin keskeisiä sanoja olisi voinut korostaa, jotta ne olisivat helpommin osuneet silmään".

Tämän kohdan tuloksiin vaikuttaa suuresti se, ettei esitestauksessa suoritettu videointi onnistunut suunnittelemaamme tavalla. Oletimme, että videot olisivat oleellinen osa tuntisuunnitelmiamme, joten emme sisällyttäneet tuntisuunnitelmiimme kuvia tai käsitteiden määrittelyjä. Ajattelimme, että opettajat saavat tarvitsemansa tiedot videokaseteilta. Kontion koulun oppilaiden suorittamassa videoinnissa tapahtui kuitenkin virhe, kun eri luokka-asteiden tunteja nauhoitettiin samalle nauhalle peräkkäin. Kenelläkään ei ollut aikaa leikata ja kopioida niitä luokka-kohtaisiksi nauhoiksi. Näin jälkeinpäin ajatellen meidän olisi tullut pitää kaikille kuvaajille yhteinen palaveri, jossa kaikki tärkeät asiat olisi käyty läpi. Nyt ohjeiden antajana toimi videokerhon ohjaaja, joka ei ollutkaan selvillä meidän ajatuksistamme. Myös musiikkikasettien kanssa oli ongelmia. Esitestauksen jälkeen jouduimme tuntien parantelun myötä äänittämään kasetteja uudelleen, jolloin äänenlaatu huononi entisestään ja muutama musiikki vaihtoi paikkaansa.

7.1.3 Prosessiarviointi

Prosessiarvioinnin avulla pyrimme selvittämään ovatko suunnittelu ja toteutettu opetus sopivia tavoitteiden saavuttamiseksi. Arviointilomakkeen kohdat 5

"Opetusmenetelmät olivat harjoituksiin sopivia" ja 8 "Opetusjärjestelyt eivät tuottaneet vaikeuksia", vastaavat tähän kysymykseen.

KUVIO 10. Suunnittelun ja toteutetun opetuksen sopivuus tavoitteiden kannalta 59 tunnin osalta

Tuntien toteuttamista varten pyrimme suunnittelemaan mahdollisimman monipuolisia opetusmenetelmiä. Käytimme sekä opettajajohtoisia että oppilaskeskeisiä menetelmiä. Tunteihimme sisältyi paljon pari- ja ryhmäharjoitteita, sillä yhtenä tavoitteenamme oli sosiaalisuuden lisääminen. Olimmekin onnistuneet valitsemaan menetelmät harjoituksiin sopiviksi, sillä 42 tunnin osalta saimme vastauksen "täysin samaa mieltä". "Jokseenkin samaa mieltä" oltiin 15 tunnin osalta. "Jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-väitteet oli molemmat valittu yhden kerran.

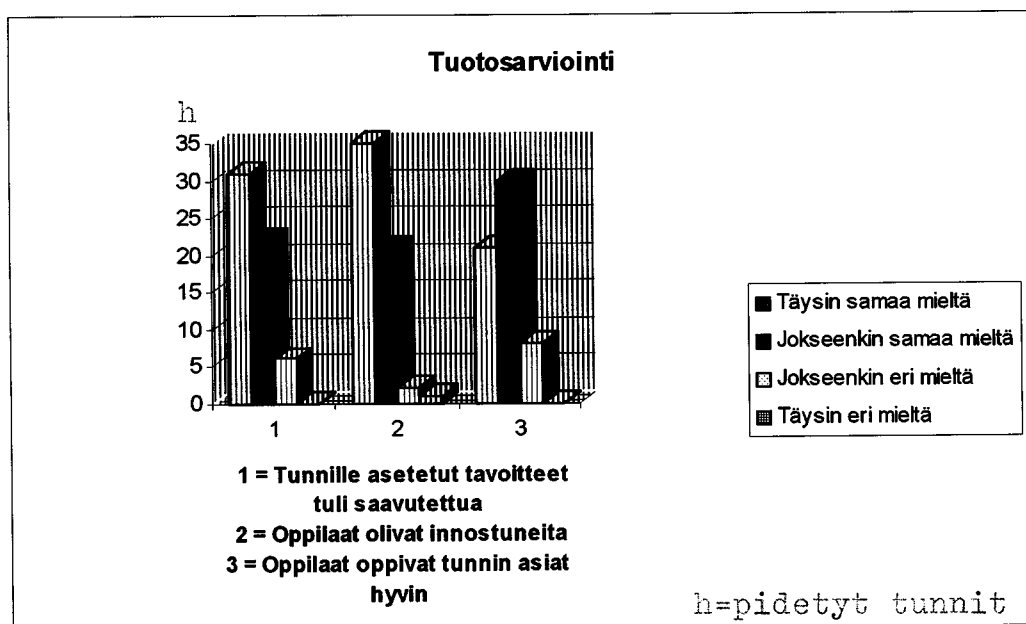
"Opetusjärjestelyt eivät tuottaneet vaikeuksia" -väittämään annettiin 34 "täysin samaa mieltä" -vastausta. 17 tunnin osalta oltiin "jokseenkin samaa mieltä" ja 8 tunnin osalta "jokseenkin eri mieltä". "Täysin eri mieltä"-vastauksia ei annettu yhtään. Tulosta voidaan siis pitää hyvänä. Opetusjärjestelyjen suunnittelemista auttoi se, että koulu ja sen tilat olivat meille tuttuja. Olimme pitäneet kansantanssintuntimme samassa tilassa, jossa tuntejamme testattiin. Tiesimme myös suurinpiir-

tein opetettavien ryhmien koot, joka myöskin osaltaan helpotti työtämme. Opetusjärjestelyihin liittyviä vastauksia:

- ”Katsoin sopivammaksi tehdä kaikki harjoitteet piirissä, jottei järjestäytymiseen mene turhaa aikaa”.
- ”Videota ei ollut käytettävissä”.
- ”Ryhmien muodostaminen ja sen toiminnan käynnistäminen tuotti aluksi vaikeuksia, vierastettiin vielä toisia. Lopputunnilla esitysvaiheessa ei ollut ongelmia”.
- ”Johtuu lähinnä hökeltäjistä”.
- ”Suuri ryhmä, liikkeiden näyttäminen tulisi olla peilikuvana ja samalla selittää”.
- ”Tanssissa itse oppilaat aiheuttivat jonkin verran ruotuun palauttamista”.

7.1.4 Tuotosarviointi

Tuotosarviointiin avulla pyrimme selvittämään miten tavoitteet on saavutettu ja pitääkö tavoitteita korjata. Arviointilomakkeen kohdat 1 ”Tunnille asetetut tavoitteet tuli saavutettua”, 7 ”Oppilaat olivat innostuneita” sekä 9 ”Oppilaat oppivat tunnin asia hyvin”, vastaavat tähän kysymykseen. Myös avoin kysymys 10 ”Muita kommentteja ja parannusehdotuksia tuntisuunnitelmaan ja tunnin toteuttamiseen” liittyy tuotosarviointiin piiriin.

KUVIO 11. Tavoitteiden saavuttaminen 59 tunnin osalta

Väitteen ”Tunnille asetetut tavoitteet tuli saavutettua” kanssa ”täysin samaa mieltä” oltiin 31 tunnin osalta. 22 vastauksessa oltiin ”jokseenkin samaa mieltä”. ”Täysin eri mieltä” -vastauksia ei annettu ja ”jokseenkin eri mieltä” oltiin 6 tunnin osalta. Tavoitteet, jotka johdettiin Kontion koulun liikunnan yleisistä tavoitteista sekä lastentanssin tavoitteista oli saavutettu hyvin. Jos tavoitteita ei saavutettu täysin, niin syyt olivat seuraavanlaisia:

- ”Kaikki eivät oppineet uutta kansantanssia”.
- ”Kaikkea ei ehditty tehdä”.
- ”Suurin syy kahden luokan yhdistämisessä, ei löytynyt mieleistä paria ja yhteistyö parin kanssa tuotti hankaluuksia. Lisäksi tuli useita poikapareja”.
- ”Muutammat olivat välillä hiukan levottomia, joten he touhusivat kaikkea muuta”.

”Oppilaat olivat innostuneita” väittämään palaute 35 tunnin osalta oli ”täysin samaa mieltä” ja 21 tunnin osalta ”jokseenkin samaa mieltä”. ”Jokseenkin eri mieltä” -vastauksia saatiin kaksi ja jo aikaisemmin mainittu opettaja oli ainut, joka oli täysin eri mieltä. Kyseessä oli jälleen sama tunti. Myös oppilaat olivat tämän tunnin osalta kommentoineet: ”Onko tätä pakko tehdä? Tämä on niin lapsellista”. Olisiko tähän voinut vaikuttaa se, että ryhmä muodostui pelkästään tytöistä? Emme voineet tehdä vertailua muuhun kuin omaan esitestaustuntiimme, sillä tätä tuntia ei arvioinut kuin tämä kyseinen opettaja. Esitestauksessa tunti toimi sekaryhmässä suunnittelemaamme tavalla ja oppilaat olivat innostuneita. Oppilaiden innostuneisuuden vaikuttavat monet tekijät, kuten opettajan asenne, väsymys, parin mieluisuus ja muut ulkoiset seikat. Näiden vaikutusta emme kuitenkaan voineet mitata. Luotettavampaa tietoa oppilaiden innostuneisuudesta olisi saatu kysymällä tämä kysymys heiltä itseltään. Oppilaille tehtävän kyselyn jätimme kuitenkin pois, sillä muuten työstämme olisi tullut liian laaja.

Oppilaiden oppimista koskevaan kysymykseen saimme 21 ”täysin samaa mieltä” ja 30 ”jokseenkin samaa mieltä” -vastausta. Kahdeksan tunnin osalta oltiin ”jokseenkin eri mieltä”. Yhdenkään tunnin osalta ei oltu ”täysin eri mieltä”. Tämän kysymyksen katsoimme olevan yhteydessä tavoitteiden saavuttamisväittämään. Myös tulokset ovat jokseenkin samansuuntaisia. Avovastauksia tästä kohdasta emme pyytäneet. Oppilaiden oppiminen on myös yhteydessä sisältöihin. Aikaisemmin totesimme sisältöjen olevan joiltakin osin vielä liian vaikeita. Tulevaisuu-

dessa oppilaiden oppimisen taso tulee kuitenkin nousemaan, kun tanssin opettaminen etenee systemaattisesti ensimmäisestä luokasta aina kuudenteen luokkaan asti. Toteuttaessaan tunteja opettajan tulee aina ottaa huomioon kyseiset oppilaat ja heidän edellytyksensä ja edetä sen mukaisesti.

Muina kommentteina ja parannusehdotuksina saimme seuraavia vastauksia:

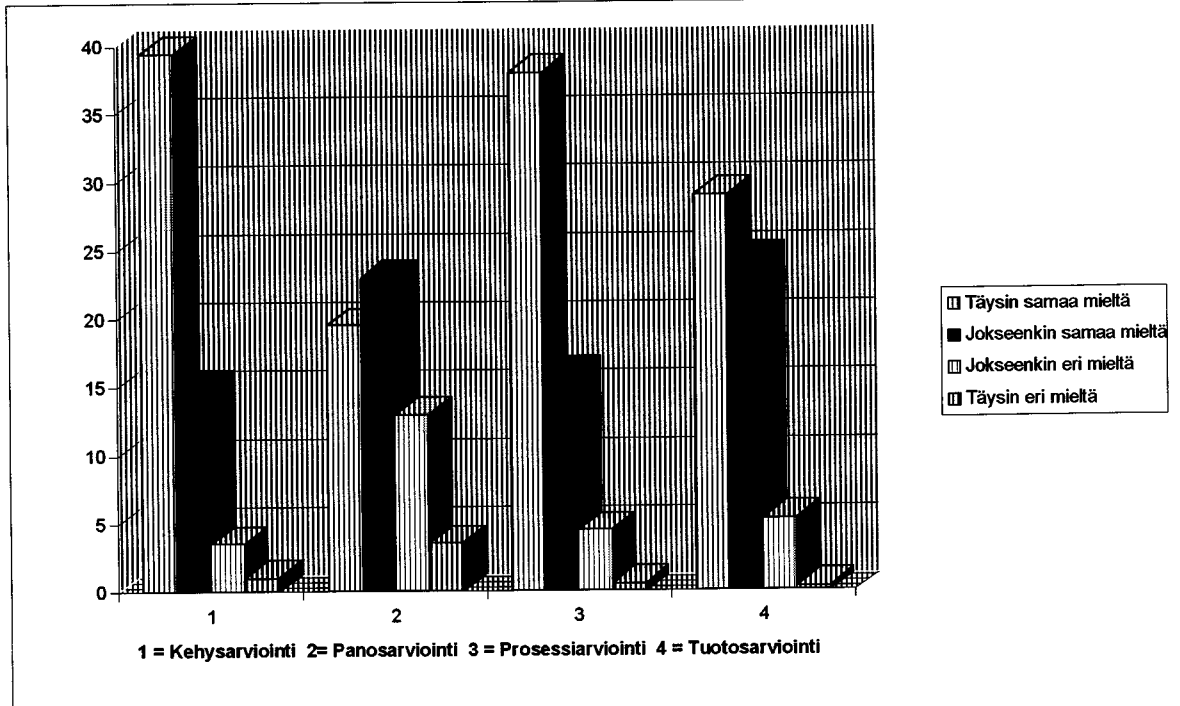
- ”Liikkeen opetteleminen pelkän kirjoitetun tekstin avulla on vaikeaa”.
- ”Tanssin oppiminen kävi pojilta yllättävän helposti. Ensin vähän vaivasi kuin piti ottaa tyttöjä kädestä”.
- ”Kiire ja väsymyskohdassa silmätkin saatiin näyttämään kiireisiltä! Kivaa!”
- ” Ehkä suurin vaikeus oli opettajana ymmärtää liikesarjat ja saada ne sopimaan musiikkiin”.
- ”Yllättävän hyvin mennyt. Hiomista ei nyt tehdä niin paljon kuin yleensä”.
- ”Rehtori kuunteli ja leikki Kahvitanhun mukana”.
- ”Työläs toteuttaa”.
- ”Ongelmaratkaisukohdan musiikki hyvä”.
- ”Lapset olivat erittäin innostuneita!”
- ”Peilikuva-harjoitus innosti oppilaita ja kukin pari ideoi mitä erilaisimpia sarjoja”.
- ”Salmiakki-kuvio+liikkeet siinä innostivat oppilaita. Lisäksi ujoimmatkin rohkenivat ideoida omia liikkeitään pienessä ryhmässä”.
- ”Tunnin lopussa oppilaat taputtivat itselleen, kun he vihdoinkin osasivat kättelyn oikein musiikin mukaan”.
- ”Oppilaat ovat musiikkiluokkalaisia ja tunnilla ei ollut poikia. Rohkenen epäillä, että ns. tavallisella luokalla usean askelkuvion oppiminen samalla tunnilla ei välttämättä onnistuisi”.
- ”Alkuharjoitteet ovat olleet innostavia ja haastavia”.
- ”Luovuutta ja ilmaisua voisi harjoitella välillä muillakin tavoilla.
- ”Pelinvaihto oli erittäin hyvä harjoitus tunnin loppuun. Oppilaat jaksoivat työskennellä hiljaa ja keskittyneesti. Mitä enemmän näitä keskittymistä vaativia harjoitteita on tehty, sitä paremmin ne ovat onnistuneet”.
- ”Kiitoksia valmiiksi suunnitelluista tunteista. Näille on varmaan käyttöä myöhemminkin”.
- ”Tunnin jälkeen tuli luokseni tyttöjä, jotka halusivat tanssijaksoa pidemmäksi.

”Pidetään huomennakin tanssitunti”. Oli ilo nähdä myös poikien luovaa tanssimista. Hyvä iloinen asia - kiitos tytöt teille!”

7.2 Yhteenveto arvioinnista

Lopuksi yhdistimme eri arviointityyppeihin liittyvät kysymykset ja saimme neljä pylväsjoukkoa: kehys-, panos-, prosessi- ja tuotosarviointi. Nämä esitämme yhdessä kuviossa, joten vertailua on helppo suorittaa. Kuviosta voimme päätellä, että parhaan tuloksen saimme kehysarvioinnin piiriin kuuluvien kysymysten osalta (54,5 tunnin osalta oltiin täysin tai jokseenkin samaa mieltä). Prosessinarvioinnissa saimme 54 tunnin osalta positiiviseen palautteen (täysin tai jokseenkin samaa mieltä). Myös tuotosarvioinnin osalta palautetta voidaan pitää hyvänä, sillä 29 tunnin osalta saimme ”täysin samaa mieltä” ja 24 tunnin osalta ”jokseenkin samaa mieltä” -vastauksen. Eniten ongelmia opetussuunnitelmassamme aiheutti resurssien riittämättömyys, joka kuuluu panosarvioinnin piiriin. Tämä osio oli ainoa, jonka osalta saimme eniten ”jokseenkin samaa mieltä” -vastauksia. Näitä vastauksia saimme 23. ”Täysin samaa mieltä” -vastauksia saimme poikkeuksellisen vähän, 13. Jokseenkin tai täysin eri mieltä resursseista oltiin 16,5 tunnin osalta. Tämä johtui musiikki- ja videokaseteista, kuten aiemmin on jo selitetty. Opettajien tulee jatkuvasti arvioida ja korjata meidän laatimaamme valmista ohjelmaa. Opettajan toimeenpanema suunnitelma voi ja sen tuleekin erota meidän suunnitelmastamme.

Kaiken kaikkiaan saamamme palaute oli asiallista ja todenmukaista. Opettajien palautteiden avulla saimme tehtyä useita parannuksia suunnitelmiimme. Valitettavaa on vain se, etteivät miesopettajat antaneet panostaan tutkimuksellemme. Miesten mukanaolo olisi varmaankin vaikuttanut tuloksiin.

KUVIO 12. Tanssin opetussuunnitelman toimivuus 59 tunnin osalta

7.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta on metodikirjallisuudessa käsitelty yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Kvalitatiivisen tutkimuksen piirissä on kuitenkin noussut uusia luotettavuuteen liittyviä käsitteitä, joissa pyritään ottamaan huomioon laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. (Tynjälä 1991, 388-390.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analyysivaihetta ja luotettavuuden arviointia ei voi erottaa yhtä jyrkästi kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen erityislaatu asettaa kysymykset luotettavuudesta ja aineiston analyysistä kiinteään yhteyteen. (Suoranta & Eskola 1992, 280.)

Kvalitatiivisesta tutkimusperinteestä puhuttaessa on huomattava, että perinteesen liittyy useita varsin erilaisia lähestymistapoja ja tutkimustekniikoita. Uranuurtajia perinteisten luotettavuuskäsitteiden muovaamisessa kvalitatiiviseen tutkimukseen paremmin soveltuviksi ovat olleet Lincoln ja Cuba (esim. Lincoln & Cuba 1985). Perinteiset luotettavuuskäsitteet perustuvat heidän mukaansa objektivistiseen oletukseen, että on olemassa vain yksi konkreettinen todellisuus, jota tutki-

muksessa tavoitellaan. Kun kvalitatiivisessa tutkimuksessa oletetaan, että näitä todellisuuksia voi olla useita, ja että tutkimus tuottaa tietyn näkökulman ilmiöstä eikä objektiivista totuutta, luotettavuutta ei voida heidän mukaansa arvioida perinteisin käsittein. (Tynjälä 1991, 390.)

Lincolnin ja Cuban (1985) mukaan luotettavuuden tai uskottavuuden osa-tekijöitä ovat totuusarvo, sovellettavuus, pysyvyys ja neutraalisuus. Käsitteet vastaavat perinteisiä käsitteitä sisäinen validiteetti, ulkoinen validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus. (Tynjälä 1991, 390.)

1. Totuusarvo: Miten voidaan varmistua yksittäisen, tietyissä olosuhteissa tehdyn tutkimuksen tulosten oikeellisuudesta?
2. Sovellettavuus: Miten voidaan varmistua tutkimustulosten yleistettävyydestä ja sovellettavuudesta laajemmin?
3. Pysyvyys: Miten voidaan varmistua siitä, että toistettaessa tutkimus saadaan yhtäläisiä tuloksia?
4. Neutraalisuus: Miten voidaan varmistua siitä, että tutkimustulokset ovat tutkimuskohteen mukaisia, vääristymättömiä?

Tutkimuksemme totuusarvo

Tutkimuksemme totuusarvo on mielestämme hyvä, koska havainnoimme ja mittasimme juuri sitä mitä oli tarkoituskin mitata. Laadimme tuntisuunnitelmat ja arviointilomakkeet mahdollisimman selkeiksi, jotta opettajien ei tarvitsisi turvautua omiin päätelmiin kysymysten sisällöistä. Pyrimme kysymään juuri niitä asioita, joita halusimme mitata. Opettajat pitivät tunnit kukin omalle tutulle ryhmälleen, minkä katsomme lisäävän tutkimuksemme totuusarvoa.

Tutkimuksemme totuusarvoa pyrittiin parantamaan koululle tapahtuvilla vierailuilla, joissa informoimme opettajia tutkimuksestamme ja sen toteuttamisesta. Tietojen koonnissa ja analysoinnissa pyrimme olemaan mahdollisimman tarkkoja, jotta virheitä ei esiintyisi.

Totuusarvoa olemme lisänneet tarkastelemalla negatiivisia tapauksia. Tulosten analysoinnissa olemmekin pyrkineet selittämään tarkemmin ne kyselylomakkeen kohdat, joissa vastaukset olivat tutkimuksen kannalta kaikkein huonoimmat.

Tutkimuksellamme katsomme olevan totuusarvoa senkin vuoksi, että tutkimuksen tavoitteet on saavutettu hyvin. Onnistuimme suunnittelemaan käyttökelpoisen tanssin opetussuunnitelman Kontion koululle, ja näin työtämme voi pitää luotettavana toimintatutkimukselle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Lopullisesti tutkimuksen totuuden arviointi tulee antaa lukijalle (Syrjäläinen 1991, 41). Tutkimusraporttimme on seikkaperäinen ja sisältää koko prosessin tarkan kuvauksen, sisältäen riittävästi vastausten referointia ja tapahtumakuvauksia, joiden perusteella lukija voi puntaroida tutkijoiden tulkintoja.

Tutkimuksemme sovellettavuus

Lincolnin ja Cuban mielestä kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole syytä puhua tulosten yleistettävyydestä, vaan pikemminkin niiden sovellettavuudesta. Tulosten sovellettavuus toiseen kontekstiin riippuu tutkitun ympäristön ja sovellusympäristön samankaltaisuudesta. Tutkija, joka tuntee ainoastaan tutkimusympäristön, ei voi yksin tehdä johtopäätöksiä sovellettavuudesta. Sovellusarvon arvioimisen vastuu tuleeekin myös tutkimustulosten hyödyntäjälle. Riittävä aineiston ja tutkimuksen kuvaaminen on oleellista, jotta lukija voi pohtia tutkimustulosten soveltamista. (Tynjälä 1991, 390.)

Olemmekin pyrkineet kuvaamaan työmme ja aineistomme niin yksityiskohtaisesti, että sen käyttökelpoisuutta voidaan arvioida laajemminkin. Suojanen (1992, 48) huomauttaa kuitenkin, ettei toimintatutkimuksen kuluessa saatua tietotaitoa ole tarkoituskaan sellaisenaan siirtää toisille, vaan prosessi on omakohtaisesti koettava, jotta ammatillinen kehittyminen olisi mahdollista. Saatua tietoa on sovellettava kulloistenkin olosuhteiden ja jokaisen opetettavan ryhmän tarpeiden mukaan. Meidän työmme sovellettavuus on mahdollista, jos olosuhteet ovat samanlaiset kuin tätä työtä toteutettaessa.

Tutkimustuloksiamme ei voida yleistää, koska tutkimusjoukko osoittautui niin pieneksi ja kyseessä oli harkittu ja ennalta määrätty kohderyhmä.

Tutkimuksemme pysyvyys

Pysyvyyden kannalta on tärkeää, että tutkimusprosessin eri vaiheet ja menetelmät raportoidaan tarkasti. Näin lukija voi nähdä, etteivät tulokset perustu vain henkilökohtaiseen näkemykseen tutkitusta ilmiöstä. (Syrjälä & Numminen 1988, 143.) Pysyvyyden mittaamista käytännössä on vaikea testata, mutta koska olemme kuvanneet tutkimusprosessimme selvästi, voimme väittää tutkimuksellamme olevan pysyvyyttä.

Tässä tutkimuksessa opettajilta saatu palaute täydensi esitestauksesta saatuja tietoja. Huomasimme materiaalissamme olevat puutteet, joita emme kuitenkaan ehtineet täysin parannella ennen varsinaisia testitunteja.

Tutkimuksemme neutraalisuus

Koulutusta järjestettäessä on taustalla aina ajatus siitä, että koulutus on hyödyllistä, ja että se vaikuttaa asetettujen tavoitteiden suunnassa. Tästä syntyy voimakkaita odotuksia koulutuksen toteuttajille ja arvioitsijoille. Odotukset eivät tietenkään saisi vaikuttaa itse tutkimustuloksiin. Koska tutkija ei ainakaan tietoisesti anna odotusten vaikuttaa tuloksiin, voidaan kysyä, vaikuttavatko odotukset menetelmien kautta. Tutkimuksissa on havaittu niin kutsuttua hyvien tulosten harhaa, joka ilmenee siten, että mitä löyhempi tutkimusote perinteisessä mielessä on ollut, sitä useammin on saatu odotusten mukaisia ”hyviä” tuloksia. (Gordon & Morse 1975, 339-361.) Tutkimuksen toteuttaneet opettajat olivat toiselle tutkijalle tuttuja, joten tämä on saattanut vaikuttaa kyselylomakkeessa annettuihin vastauksiin.

Lincolnin ja Cuban mukaan neutraalisuus saavutetaan, kun erilaisin tekniikoin on varmistuttu tutkimuksen totuusarvosta ja sovellettavuudesta. He ehdottavat, että aineiston neutraalisuutta ja tulosten vahvistettavuutta arvioi tutkijan/tutkijoiden lisäksi myös ulkopuolinen tarkastaja (Tynjälä 1991, 390).

8 POHDINTA

Työmme tavoitteena oli laatia käyttökelpoinen tanssin opetussuunnitelma Kuhmon Kontion koulun ala-asteen käyttöön. Idea oli selvillä jo teemaseminaarityötämme tehdessä, mutta toteutusta ja aineiston keruuta mietimme useampaan otteeseen. Päänvaivaa aiheutti se, tutkisimmeko oppilaiden vai opettajien mielipiteitä opetussuunnitelmasta. Myös sopivan teoriapohjan valinta pitkittyi, ja aiheen rajaus tuotti päänvaivaa. Lopulta päädyimme tutkimaan opettajien mielipiteitä, koska samalla saisimme heiltä ei vain palautetta sisällöistä, vaan myös pedagogisia vinkkejä ja vihjeitä opetussuunnitelmamme kehittämistyössä. Opetussuunnitelmamme koskiessa ala-asteikäisiä oppilaita, päädyimme teoriaosan tanssiosuudessa lastentanssiin ja sen oppisisältöihin. Lastentanssin teorian kokosimme käyttäen paljon suomalaisten tanssin aseman edistäjien selkeää ja asiallista tietoa, sillä arvostamme heidän tekemäänsä työtä tanssin edistämiseksi. Opetusministeriön tanssin perusopetuksen opetussuunnitelmasta saimme oppisisällöt, joita lastentanssin tulisi sisältää.

Opetussuunnitelmapuolella koimme ongelmalliseksi opetussuunnitelmakirjallisuuden valtaisan määrän. Aluksi menimme liiankin laajalle alueelle opetussuunnitelma- kirjallisuuteen tutustumisessa, aina filosofisiin pohdintoihin saakka. Tutkimuksemme soveltuvan opetussuunnitelmateorian rajasimme käyttäen vankkaa ja hyväksi todettua suomalaista opetussuunnitelmatietoutta, jota ulkomaalainen kirjallisuus tuki. Pyrimme käyttämään teorian opetussuunnitelmaosuutta rakentaes-

samme mahdollisimman uutta tietoa jo senkin vuoksi, että vuoden 1994 opetus-suunnitelmauudistus vaati sitä.

Tanssikasvatuksen kehittämisen ja eteenpäinviemisen kannalta on erittäin tärkeää, että tanssi tuodaan mukaan koulujen opetussuunnitelmiin. Tämän työn myötä olemme kantaneet oman kortemme kekoon. Tanssi koskettaa ihmisen fyysisiä ja psyykkisiä puolia ja tarjoaa monipuolisen tavan inhimilliseen kasvuun. Tanssin opetus on liikuntakasvatusta, taidekasvatusta ja ihmisen koko kasvun tukemista. Tanssi tarjoaa luontevia tilaisuuksia läheisiin ihmiskontakteihin, koska tanssiminen ryhmässä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kehittää yhteistyötä.

Uuden opetussuunnitelman myötä päätöksenteko on tuotu lähemmäksi tavallista opettajaa. Paljon keskustelua on syntynyt siitä, että koulukohtaiset opetussuunnitelmat voivat johtaa koulujen väliseen kilpailuun. Mielestämme tällainen kilpailu on kuitenkin vain hyväksi, jos se johtaa koulujen tason nousuun. Opettajan ei tarvitse jäädä yksin laatimaan opetussuunnitelmaa, vaan suunnitteluprosessiin tulisi ottaa mukaan oppilaat, heidän vanhempansa ja muut koulutyöhön vaikuttavat ryhmittymät. Laadintaprosessi on työläs, mutta antoisa. Omalla kohdallamme tämän työn tekeminen on ollut antoisimpia osia koko opiskeluaikanamme.

Työmme luonteeseen vaikutti se, että tulevaisuuden opettajina haluamme olla työmme kehittäjiä, emmekä vain muiden kehittelemien uudistusten passiivisia vastaanottajia. Halusimme tuoda asiamme esille, ja katsoimme sen olevan mahdollista tällaisen käytännönläheisen laadullisen toimintatutkimuksen keinoin. Vaikka työmme on pienimuotoinen, olemme tyytyväisiä, jos olemme saaneet edes yhden koulun opettajat pohtimaan tanssin mahdollisuuksia omille oppilailleen.

Tanssikasvatuksesta tehdyn teemaseminaarityömme jälkeen, aloitimme gradu -työmme keväällä 1995. Tällöin teimme kyselyn Kontion koulun opettajille heidän tanssiasenteistaan, sillä halusimme kartoittaa lähtötilanteen ennen työhön ryhtymistä. Ennen varsinaista opetussuunnitelman laadintaprosessia keskustelimme ja teimme opettajille toisen kyselyn, jonka avulla selvitimme heidän odotuksiaan tulevalta työltämme. Kansantanssivuoden myötä meille tarjoutui tilaisuus tutustua oppilaisiin ja opettajiin tanssin välityksellä. Olimme koululla kaksi päivää

opettamassa kansantanssia, ja saimme jo tällä käynnillä muutaman opettajan asenteen myönteisemmäksi tanssia kohtaan.

Valitsimme opetussuunnitelmamme laatimiseen Gallahuen (1996, 135) mallin, koska halusimme käyttää mahdollisimman uutta ja liikuntaan soveltuvaa tietoa opetussuunnitelman laadintaprosessista. Mielestämme tämä malli tuntui loogiselta ja meidän työhömmä sopivalta. Sen mukaisesti aloitimme prosessin arvopohjan määrittelyllä. Arvopohjan ottaminen suoraan Kontion koulun opetussuunnitelmas- ta oli mielestämme järkevää, koska työmmä on toteutettu juuri kyseiselle koululle. Peruskoulun, kuten myös Kontion koulun, tärkein päämäärä on oppilaan persoo- nallisuuden monipuolinen ja tasapainoinen kehittäminen. Kun meillä oli tiedossa se, mihin Kontion koulu tähtää oppilaidensa kasvatuksessa, oli meidän hyvä jat- kaa työtämme eteenpäin.

Työmmä tanssin opetussuunnitelmamalli muotoutui oppilaiden ikätason perusteel- la. Opetusministeriö (1989, 5) on määritellyt juuri tälle ikäluokalle soveltuvat las- tentanssin oppisisällöt, ottaen huomioon oppilaiden kehitystason. Katsoimme näi- den sisältöjen olevan erittäin sopivia työhömmä, eikä aikaamme kulunut enää opetussuunnitelmamme sisältöjen määrittämiseen.

Seuraava askel työssämme oli tavoitteiden määrittely. Yleistavoitteiden määrittely onnistui Kontion koulun liikunnanopetuksen ja opetusministeriön asettamien las- tentanssin tavoitteiden avulla. Tärkeimpänä yleistavoitteena opetussuunnitelmal- lemme näemme oppilaan kasvattamisen liikkumaan/tanssimaan ja kasvattamisen liikunnan/tanssin avulla. Tämä tavoite on sama kuin koululiikunnan päätavoite. Gallahuen (1996, 124) sekä Jewettin ja Bainin (1985, 45-80) mukaisesti asetimme erityistavoitteemme, jotka kaikki tähtäävät oppilaan monipuoliseen ja tasapainoi- seen kehittymiseen. Erityistavoitteet jaoimme motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivi- siin. Näiden pohjalta määrittelimme tuntikohtaiset tavoitteet saaden tunneistamme mahdollisimman monipuolisesti oppilaita kehittäviä.

Ajoittain koimme tavoitteiden määrittelyn vaikeahkoksi. Mietimme opetussuunni- telmamme laajojen yleistavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta. Miten kykenisimme säilyttämään nämä tavoitteet työmmä muiden tavoitteiden perustana? Jouduimme

myös pohtimaan kuinka asettamamme tavoitteet saavutettaisiin käytännössä. Erityisesti affektiivisten ja kognitiivisten tavoitteiden osalta tämä tuntui vaikealta. On kovin helppo kirjoittaa tavoitteiksi esim. oman kehon hyväksyminen, mutta vaaditaan paljon työtä ja vaivannäköä niin tehtävän laatimisen kuin toteuttamisenkin osalta, ennen kuin tämän tavoitteen saavuttamista voidaan edistää.

Käytetyn mallin mukaisesti tavoitteiden määrittelyn jälkeen aloitimme varsinaisen tanssin opetussuunnitelman suunnittelun. Kontion koulun opettajille suoritettun kyselyn perusteella päätimme työmme laajuudesta ja järjestyksestä. Lastentanssin oppisisällöt ja asettamamme tavoitteet olivat suunnittelun pohjana. Käytännönläheisinä ihmisinä innostus tuntien suunnitteluun oli suuri. Teoriaosan systemaattinen kokoaminen alkoikin vasta, kun tuntisuunnitelmamme olivat jo testattavina, mutta siitä huolimatta onnistuimme teorian ja käytännön yhteenliittämisessä mielestämme hyvin.

Opetushallituksen tuottama Koulu tanssii 1-2 -kirja helpotti tuntien suunnittelun alkuunpääsemisessä, ja suurena apuna oli myös Eeva Anttilan Tanssin aika -teos. Myös ulkomaalaiset tanssiteokset monipuolisine harjoituksineen olivat kovassa käytössä. Molempien tekijöiden oma harrastuspohja ja käyty aiheeseen liittyvät kurssit antoivat paljon virikkeitä tuntien suunnitteluun. Tuntien suunnittelu oli hauskaa ja idearikasta. Jos jotain vaikeuksia ilmeni, niin ne liittyivät harjoitusten sijoittamiseen oikealle luokka-asteelle. Oli vaikeaa suunnitella tunnit niin, että ne voitaisiin toteuttaa nyt ja myöhemmin samalla tavalla. Opettajilta saaduista palautteista voimme kuitenkin päätellä onnistuneemme tässä sijoittelussa hyvin.

Arvioinnin avulla halusimme kehittää opetussuunnitelmaamme ja tehdä tarvittavat muutokset, jos ne katsottiin aiheellisiksi. Arvioinnissa otimme huomioon sisällöt, resurssit, opetuksen sopivuuden ja tavoitteiden toteutumisen. Näitä asioita kysimme arviointilomakkeessa, jonka laadimme Stufflebeamin (1986, 118) viitekehystä mukaillen. Arviointilomakkeen kautta opettajat pystyivät vaikuttamaan mm. opetussuunnitelman tavoitteenasetteluun ja sisältöjen valintaan. Halusimmekin opetussuunnitelmaamme käytännön kehittämisen tapahtuvan opettajien käsitysten kautta, sillä mielestämme opettajat ovat merkittävimpiä opetussuunnitelman tekijöitä.

Arvioinnissa saimme palautetta kymmeneltä opettajalta. Neljännen luokan tunteista emme saaneet lainkaan palautetta, viidennen ja kolmannen luokan tuntejakin arvioi vain yksi opettaja. Näiden kymmenen opettajan vastausten osalta voidaan kuitenkin todeta, että olimme onnistuneet tavoitteessamme eli käyttökelpoisen tanssin opetussuunnitelman laatimisessa Kuhmon Kontion koulun ala-asteelle. Koska työllemme asetettu tavoite saavutettiin, voidaan sitä toimintatutkimukselle asetettujen vaatimusten mukaisesti pitää luotettavana.

Tavoitteiden asettelussa onnistuimme hyvin 53:n tunnin kohdalla, kun arvioituja tunteja oli yhteensä 59. Sisältöjen ja harjoitusten valinnassa onnistuimme 54,5:n tunnin osalta, ja opetuksen sopivuus oli hyvä 54:n tunnin kohdalla. Se, että tulokset olivat näin positiivisia, johtuu mielestämme osaltaan apuna käyttämästämme opetusministeriön vuonna 1989 toimittamasta Tanssin perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Tätä opetusministeriön toimittamaa suunnitelmaa on ollut tekemässä lukuisa joukko maamme johtavia tanssi-ihmisiä, jotka omaavat vankkaa käytännönläheistä tietoa tanssin alueelta. Katsoimme heidän asettamansa lastentanssin oppisisällöt sopiviksi myös meidän työllemme, ja sovitimme työhömmme lastentanssin tavoitteet mukaillen heidän asettamiensa tavoitteita ala-asteikäisten lasten tanssiin.

Jos tavoitteita ei joiltain osin saavutettu tai sisältöjä ei katsottu sopiviksi, johtui se yleensä siitä, että opettaja ei ehtinyt vetää kaikkia tunnin harjoitteita läpi. Näin opettaja ei voinut olla samaa mieltä siitä, että tunnille asetetut tavoitteet tuli saavutettua tai sisällöt olivat sopivia. Totesimme tunteja tehdessämme, että tunneilla voi olla nyt liikaa harjoitteita, mutta kun aika kuluu, ja oppilaat harjaantuvat taidoissaan, uskomme tuntien sisällöt sopiviksi niin vaikeustason kuin ajankäytönkin osalta.

Myös se, että tunnit toteutettiin sekaryhmissä eli pojat ja tytöt yhdessä, voi aiheuttaa sen, että tavoitteet jäivät joiltakin osin saavuttamatta. Ala-asteikäiset pojat ovat joiltakin osin kehityksessä jäljessä samanikäisiä tyttöjä, joten katsomme, että tällä voisi olla vaikutusta tavoitteiden saavuttamiskysymyksessä. Opetussuunni-

telmasta riippumattomia syitä voi olla mm. oppilasryhmän suuruus ja opettajan oma motivaatiotaso.

Suurimmaksi puutteeksi opetussuunnitelmassamme koettiin materiaalin heikkous. Hyviä tunteja resurssien osalta kertyikin vain 36, joka poikkeaa selvästi kolmesta muusta testaamastamme osiosta. Pääsyy tähän oli musiikki- ja videokasettien huono laatu. Tämän puutteen olemme korjanneet ja jatkossa tällaisia ongelmia ei tulisi olla. Teimme suunnitelmaamme myös muunlaisia opettajien ehdottamia korjauksia saaden tunneistamme enemmän kyseisen koulun opettajien toiveiden mukaisia. Tunteja parantaessamme emme kuitenkaan voineet ottaa kaikkien opettajien mielipiteitä huomioon. Tämä johtuu opettajien yksilöllisistä eroista, sillä toinen piti jostain, mikä toisen mielestä oli huonoa.

Työmme toimeenpano alkaa vasta nyt, kun arvioinnit ja tarvittavat korjaukset tunteihimme on tehty. Meidän tutkimuksemme, kuten toimintatutkimukset yleensäkin, ei ole koskaan valmis. Ympäristön muuttuessa opetuksen laatua on parannettava ja kehitettävä jatkuvasti. Niinpä toivomme, ettei ohjelmaamme toteutetaisi liian kirjaimellisesti vuodesta toiseen. Uudet muotitanssit (esim. Macarena) tulisi ottaa tunneille mukaan, ja opetussuunnitelman muunkinlainen kehittyminen nähdään positiivisena voimana. Opettajien tulisi toteuttaa tuntisuunnitelmia omien mieltymystensä mukaan. Ei kannata ohjata sellaisia harjoituksia, joista ei itse pidä, sillä tämä saattaa heijastua oppilaisiin.

Valitsemamme Gallahuen (1996, 135) opetussuunnitelman laadintamalli toimi tässä työssä hyvin. Käytännön työssä asteittainen eteneminen laadintamallin mukaisesti osoittautui toimivaksi. Joiltakin osin alkuperäinen malli oli mielestämme liian yksityiskohtainen, joten keskityimme jokaisessa laadintaprosessin vaiheessa työmme kannalta oleellisiin asioihin.

Syitä siihen mikseivät kaikki opettajat innostuneet työstämme, olemme etsineet kahdelta dimensiolta. Ensimmäisenä pohdimme omaa toimintaamme. Mietimme opettajille antamaamme ohjauksen määrää ja totesimme sen liian vähäiseksi. Meidän olisi tullut ohjata opettajia enemmän. Varsinkin miesopettajia olisi voinut informoida tuntien sisällöistä ja opetusmenetelmistä. Olisi ollut tarpeen keskustel-

la opettajien kanssa, mihin pyrimme tanssilla ja mitä siitä seuraa niin, että jokaisella olisi ollut mahdollisuus sanoa oma mielipiteensä. Nyt keskustelut jäivät lähinnä rehtorin ja meidän välisiksi. Pidimme kyllä opettajille tehokkaan tiedotustilaisuuden, mutta liian myöhään. Itse tanssista kiinnostuneina ajattelimme, että muutkin olisivat kiinnostuneita. Innostuksissamme mieleemme ei tullut ajatus, etteivät kaikki opettajat olekaan halukkaita kokeiluumme. Omat kiireemme vaikuttivat osaltaan siihen, ettemme pystyneet paneutumaan työhömmme täysipainoisesti koko prosessin ajan.

Opettajien osallistumishaluttomuudesta voimme tehdä vain arvailuja. Yleisesti ajatellaan, etteivät opettajat opeta mielellään sitä mitä eivät kunnolla ymmärrä ja arvosta. Olisiko tämä yksi syy opettajien poisjäämiseen? Toisaalta opettajat uskovat askeleiden ja kuvioiden olevan liian vaikeita ja tylsiä opetettavaksi koulussa. Näiden tulosten perusteella näyttää siltä, että tämä uskomus leimaa varsinkin miesopettajien ajattelua. Nykyaikana opettajien suuri työmäärä ja siitä aiheutuva stressi vaikuttaa osaltaan siihen, ettei tällaiseen tutkimukseen ole aikaa eikä voimia. Varsinkin jos työ tuntuu ”ylimääräiseltä”, josta ei ole itselle hyötyä, siihen ei osallistuta. Myös uskonnolliset seikat ovat saattaneet vaikuttaa joidenkin opettajien kieltäytymiseen.

Nykyään on menossa selvä murros opettajan roolin mieltämisessä. Tulevaisuudessa opettajat tekevät yhä enemmän itse opetusmateriaalinsa. Tätä eivät kaikki vielä ymmärrä käytännössä. Tutkimustyö ja sen hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa on monelle varsinkin iäkkäämmälle opettajalle aika vieras asia.

Eniten opettajien poisjäämisessä harmittaa se, että vain yksi opettaja ilmoitti meille osallistumishaluttomuudestaan tutkimukseen. Muiden opettajien poisjäämisestä saimme tiedon vasta tulosten palauttamisen yhteydessä. Miksi näin? Voisiko olla etteivät opettajat arvosta opiskelijoiden tekemää työtä, eivätkä ymmärrä kuinka suuri arvo heidän vastauksillaan olisi?

Toimintatutkimuksessa tulos on vähemmän tärkeä kuin prosessi. Työtä tehdesämme olemme saaneet varmuutta tuntien suunnitteluun. Emme tunne kauhua koulukohtaisten opetussuunnitelmien edessä, vaikka työmme onkin mittakaaval-

taan suppeampi kuin koulujen työryhmien laatimat opetussuunnitelmat. Olemme yhteistyötä tehdessä joutuneet ottamaan myös toisen mielipiteet huomioon. Välillä se on tuntunut rasittavalta, mutta tiukkasävyiset keskustelumme ovat mielestämme vieneet tutkimustamme syvällisempään suuntaan. Nykyaikana opettajalta vaaditaan yhä enemmän yhteistyökykyä ja joustavuutta, jota prosessimme aikana olemme taatusti oppineet.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista testata oppilaiden mielipiteitä laatimistamme tunteista. Olisi mielenkiintoista nähdä olisivatko tulokset yhteneviä opettajien arvioiden kanssa. Myös saman tutkimuksen toteuttaminen laajemmassa mittakaavassa sattumanvaraisella otannalla saattaisi antaa uusia näkökantoja opetussuunnitelman kehittämiseen. Pidemmän aikavälin tutkimuksena olisi mielenkiintoista testata asettamiemme yleistavoitteiden toteutumista, jossa verrattaisiin lastentanssiryhmää ja ryhmää, jolla ei olisi lastentanssia opetuksessaan. Olisi mielenkiintoista tarkastella myös sisältöjen toteutumista opetussuunnitelman läpiviemisen jälkeen.

Koulun taholta meitä pyydettiin pitämään opettajille täydennyskoulutusta liittyen laatimaamme opetussuunnitelmaan. Olemme iloisia tästä pyynnöstä, sillä emme halua, että meidän laatimamme valmis materiaali jäisi kaappiin pölyttymään. Avainkysymys tanssikasvatuksen toteuttamisessa onkin koulutuksen järjestäminen jo valmiille sekä tuleville luokanopettajille, jotta he saisivat riittävät valmiudet ilmaisullisen liikunnan opettamiseen.

”Kun ajatellaan tanssin tuomista kouluun, on oltava nöyrä mutta taisteluvalmis. Nöyrä siksi, että opetuksen suunnan ja sisällön muuttaminen on hidas prosessi. Taisteluvalmis siksi, että tietää kuitenkin onnistumisen mahdollisuudet, kun jokainen este on havaittavissa tai ainakin tiedostettavissa.”

(Jääskeläinen 1991, 13.)

LÄHTEET

- Allardt, E. 1988. Sosiologia I. Wsoy:n graafiset laitokset. Juva.
- Anttila, E. 1994. Tanssin aika. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro:139.
Helsinki: Tammerpaino Oy.
- Atjonen, P. & Koivistoinen, H. (toim.) 1993. Koulun opetussuunnitelman laadinta.
Työprosessin teoreettisia perusteita ja Kajaanin Normaalikoulun
opettajien kokemuksia. Oulun Yliopisto. Kajaanin
Opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja B: opetusmonisteita ja se-
losteita 2/1993.
- Atjonen, P. 1985. Kunnan opetussuunnitelma koulun toiminnassa. Osaraportti 1.
Esitutkimus. Oulun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan
tutkimuksia 33.
- Atjonen, P. 1992. Miksi opetussuunnitelmaa (ei) pitäisi eheyttää? Oulun yliopiston
kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 43/1992.
- Atjonen, P. 1993. Kunnan opetussuunnitelma koulun hallinnollisen ja pedagogi-
sen kehittämisen kohteena ja välineenä. Oulun yliopisto. Kajaanin
opettajankoulutuslaitos.
- Atjonen, P. 1994a. Opetussuunnitelma menossa mukana 1. Artikkeleita ja
esitelmiä vuosilta 1987- 1994. Oulun yliopisto. Kajaanin
opettajankoulutuslaitos.
- Atjonen, P. 1994b. Opetussuunnitelma menossa mukana 4. Artikkeleita ja
esitelmiä vuosilta 1987-1994. Oulun yliopisto. Kajaanin OKL.

- Carr, W. & Kemmis, S. 1986. *Becoming critical: Education knowledge and action research*. London : Falmer Press.
- Clarke, M. & Crisp, C. 1981. *The history of Dance*. New York: Crown Publishers.
- Cohen, L. & Manion, L. 1980. *Research methods in education*. London: Croom Helm.
- Doll, W. E. 1993. *A post modern perspective on curriculum*. New York: Teachers College Press.
- Gallahue, D.L. 1996. *Developmental Physical Education for today's children*. 3rd edition. USA: Brown & Benchmark publishers.
- Gordon, G. & Morse, E. V. 1975. *Evaluation research*. *Annual review of sociology*. 359-361.
- Hakola, T. 1991. *Hovi- ja juhlatanssit historian tulkkina sekä kulttuuri-ilmiöiden jäljittäjänä koulussa*. Kouluhallituksen työryhmän, opettajien ja tanssipedagogien kokoama julkaisu.
- Hanna, J. 1979. *To dance is human*. The university of Chicago press, Chicago and London.
- Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 1995. *Johdatus kasvatustieteisiin*. Juva: Wsoy:n graafiset laitokset.
- Jauhiainen, P. 1995. *Opetussuunnitelma koulussa. Muuttuuko yläasteen opettajan työ ja ammattikuva ?* Helsingin yliopiston opettajankoulutus. Tutkimuksia 154.

- Jewett, A. E. & Bain, L. L. 1985. The Curriculum Process in Physical Education. USA: Brow Publishers.
- Joyce, M. 1980. First steps in teaching creative dance to children. 2nd ed. Palo Alto, California, USA: Mayfield Publishing Company.
- Joyce, M. 1984. Dance technique for children. Palo Alto, California, USA: Mayfield Publishing company.
- Jääskeläinen, L. 1991. Opetussuunnitelma on ydinkysymys. Kouluhallituksen työryhmän, opettajien ja tanssipedagogien kokoama julkaisu.
- Kangasniemi, E. 1985. Opetussuunnitelma - opetuksen suunnittelun suunnitelma. Teoksessa E. Kangasniemi (toim.) Koulutustutkimuksen päivät Jyväskylän Yliopistossa 27- 28. 3. 1985. Osajulkaisu 2: Opetussuunnitelma ja sen toimeenpano. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Selosteita ja tiedotteita 268.
- Kangasniemi, E. 1989. Opetussuunnitelma ja matematiikan koulusaavutukset. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisusarja A28.
- Kanerva, K. 1991. Tanssia koko elämä. Kouluhallituksen työryhmän, opettajien ja tanssipedagogien kokoama julkaisu.
- Kansanen, P. 1981. The way thinking is: How do teachers think and decide. In Komulainen, E. & Kansanen, P. 1981. Classroom analysis: Concepts, findings and applications. DPA Helsinki Investigations III. University of Helsinki. Institute of Education. Research Bulletin. No. 56, 31-18
- Kansanen, P. & Uusikylä, K. 1983. Opetuksen tavoitteisuus ja yhteissuunnittelu.

Jyväskylä: Gummerus.

Karian, L. 1978. Tanssiliikunta. Keuruu: Otava.

Kelly, B. & Kelly, N.T. 1985. Physical education for preschool and primary graden. Såringfield, Illinois: Charles & Thomas Publishers.

Kelly, A.V. 1989. The curriculum- theory and practise. 3 rd ed. London: Pul Chapman Publishing Ltd.

Komiteamietintö. 1925: 14. Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma. Helsinki.

Komiteamietintö. 1952. Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö II. Varsinaisen kansakoulun opetussuunnitelma. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Komiteamietintö. 1970: A4 ja A5. Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö I ja II. Helsinki.

Korkeakoski, E. 1989. Opetussuunnitelma opettajan näkökulmasta peruskoulun ala-asteella. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 25.

Kosunen, T. 1994. Luokanopettaja kirjoitetun opetussuunnitelman käyttäjänä ja kehittäjänä. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 20.

Kouluhallitus. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Lahdes, E. 1986. Peruskolun didaktiikka. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

- Laukkanen, R & Laurila, L & Toivonen, E. 1982. Kunnanopetussuunnitelma. Van-
taa: Kunnallispaino.
- Laukkanen, R. 1995. Teoksessa Evaluating education in Finland. Edited by Yrjö
Yrjönsuuri. National board of education. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Leese, S & Packer, M. 1980. Dance in schools. London: Heinemann Educational
Books.
- Lekare, A. 1975. Kansantansseja pohjoismaista. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö
Tammi.
- Lintunen, T. 1987. Kasvatuksellinen näkökulma tanssiin. Teoksessa Viitala, M
(toim.) Lapsi tanssii. Oulun läänin taidetoimikunta. Oulu: Painotupa Ky.
- Malinen, P. 1977. Opetussuunnitelman laatiminen peruskoulua ja keskiasteen
kouluja varten. Jyväskylä: Gummerus
- Malinen, P. 1985. Opetussuunnitelmat nykyajan koulutuksessa. Keuruu: Otava
- Malinen, P. 1987. Opetussuunnitelman tutkimukselliset kehykset.
Opetussuunnitelmatutkijoiden yhteistyöryhmän ja Suomen
kasvatustieteellisen seuran järjestämä opetussuunnitelmaseminaari 25.
- 26. 9. 1986. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos.
- Malinen, P. 1992. Opetussuunnitelmat koulutyössä. Helsinki:
Valtion painatuskeskus.
- Mc Cormick, R. & James, M. 1988. Curriculum evaluation in schools. Great
Britain: British Library cataloguing-in-Publication data. 2nd ed.

Mc Neill, J. D. 1981. Curriculum. A comprehensive introduction. Boston: Little, Brown & Company.

Niemi, E & Bloom, H. 1996. Kunnat koulutuksen arvioijiksi. Opettaja 1996 (37).

Opetushallitus 1994. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Painatuskeskus.

Opetusministeriö. 1989. Opetusministeriön työryhmien muistioita. Tanssin perusopetuksen opetussuunnitelma ja sen liite. 1989: 27,28. Helsinki: Opetusministeriö.

Parviainen, J. 1992. Tanssin käsite. Teoksessa Varto, J. (toim.) Tanssi, liikunta ja filosofia. Tampereen yliopiston liikunnan filosofian tutkimusyksikön julkaisuja. Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.

Parviainen, J. 1994. Tanssi ihmisen eksistenssissä. Filosofinen tutkielma tanssista. Tampere. Fifty. Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.

Preston-Dunlop, V. 1963. A handbook of Modern Educational Dance. London: Macdonald & Evans.

Pässilä, T & Niinikuru, L. & Ojanen, T. & Lousa, T. & Mäkitalo, I. & Juoperi, O-P. 1993. Opetussuunnitelma uusiksi. Opas ja virikemateriaali koulujen 1994. opetussuunnitelmatyöhön. Jyväskylä: Visionääri Oy.

Rauste-von Wright, M. & Niemi, P. & Nurmi, J-E. 1984. Arvojen empiirisen tutkimuksen problematiikka. Turun yliopisto. Psykologian tutkimuksia

Saylor, J. G. & Alexander, W. M. & Lewis, A. J. 1981. Holt-saunders international

editions. Forth edition.

- Schurr, E. 1980. Movement experiences for children. A humanistic approach to elementary school physical education. 3rd ed. Englewood: Prentice Hall, Inc.
- Sharpes, D. K. & Leino, A-L. 1995. The Dynamic Concept of Curriculum. Department of education University of Helsinki. Research bulletin 90.
- Sillantaka, L. 1984. Mitä on luova tanssi - ja mitä se ei ole. Tanssi-lehti: 4/84, 9-11.
- Simola-Isakson, I. 1987. Musiikkiliikunnasta. Teoksessa Viitala, M. (toim.) Lapsi tanssii. Oulun läänin taidetoimikunta. Oulu: Painotupa ky.
- Skillbeck, M. 1990. Curriculum reform: An overview of trends. Paris: OECD/ CERI.
- Smith, J & Gatiss, I. 1988. Early Dance and 'Period' Movement in the Primary School. Fourth International Conference of Dance and the Child International. Roehampton institute. Froebel College, London, England. 1988: daCi.
- Stufflebeam, D. L. 1986. Viewpoints on educational and human services evaluation. Teoksessa Madaus, G. F. (toim.) Evaluation models. Boston: Mass Kluwernishoff.
- Suojanen, U. 1992. Toimintatutkimus koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen välineenä. Finn Lectura. Loimaan kirjapaino.
- Suoranta, J. & Eskola, J. 1992. Kvalitatiivisten aineistojen analyysitapoja luokittelemassa - eli noin 8 tapaa aineiston erittelyyn. Kasvatus 3, 276-280.

- Syrjälä, L. & Numminen, M. 1988. Tapaustutkimus kasvatustieteessä. Oulun yliopisto. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia: 51.
- Syrjäläinen, E. 1991. Etnografinen tutkimusote opetuksen tutkimuksessa Teoksessa Syrjälä, L & Merenheimo, J. (toim.) Kasvatustutkimuksen laadullisia lähestymistapoja. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien seminaari Oulussa 11.-13.10.1990 esitelmiä. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 39, 123-136.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Kasvatus 22, 5-6, 387-398.
- Vasunta, M. 1987. Rytmii ja liikunta. Liikerytmien perus- ja jatkokoulutus. Porvoo: WSOY.
- Williams, G. 1990. Rytmii rikkoo rajat. Tanssi on kaivattu mutta pulmallinen oppiaine. Liikunta & Tiede 27 (5), 1990, 21-24.
- Zukowski, G. 1990. On the move. A handbook for exploring creative movement with young children. USA: Southern Illinois University Press.
- Åhlberg, M. 1992. Oppimisen, opetuksen ja opetussuunnitelman evaluaatio. Loimaa: Loimaan kirjapaino Oy.

KONTION KOULUN ARVOPERUSTA

EETTISEN KASVUN TUKEMINEN

Rehellisen, toiset huomioon ottavan, vastuuntuntoisen elämänasenteen ja terveen itsetunnon kehittäminen.
Kunkin vakaumuksen kunnioittaminen.

ESTEETTISEEN KOKEMISEEN OHJAAMINEN

Kauneudentäjän kehittäminen.

OMAN KULTTUURIN JA KANSAINVÄLISYYDEN VAHVIS- TAMINEN

Suomalaisuuden ja kuulumaisuuden tuntemus ja arvostaminen,
vieraisiin kulttuureihin tutustuminen.

SOPUSOINTU YMPÄRISTÖN KANSSA

Olemme osa luontoa, lähiympäristön siisteydestä ja järjestyksestä huolehtiminen ja siihen vaikuttaminen.

KANSALAISYHTEISKUNNAN JÄSENEKSI KASVAMINEN

Vastuunkanto itsestä ja muista, aktiivisuus ja vaikuttaminen.

KOULUN TOIMINTA-AJATUS

Kunnon ihmisiä
muuttuvaan
maailmaan.

Iloisesti luottaen,
perustaidot tuottaen,
kasvamme me vastuuseen,
turvalliseen tunteeseen.

KONTION KOULUN OMALEIMAISUUS

1. MUSIIKKIKASVATUS

Musiikkiluokkajärjestelmä halutaan pitää yllä niin kauan kuin se on mahdollista.

Myös muiden luokkien oppilaiden musiikin opetuksen sisältöä kehitetään. Musiikki on kasvatuksen väline.

2. LIIKUNTA-KASVATUS

Opetusjärjestelyissä painotetaan kasvamista liikunnan avulla.

Liikunnan opetuksen sisällön kehittäminen.

Koulun ja seurojen välisen yhteistyön kehittäminen.

3. KÄSITYÖ

Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon kädentaitojen kehittäminen.

Teknisen ja tekstiilityön tilat ja välineet saatetaan ajantasalle.

4. KOULUN JUHLAT, TILAISUUDET JA TAPAHTUMAT

Lukuvuosittain valitaan ne juhlat ja tilaisuudet, jotka tukevat normaalia koulutyötä ja lisäävät oppilaiden omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä sekä hyviä käytöstapoja.

1) Koulun omat yhteiset juhlat ja tilaisuudet

2) Luokan / luokka-asteittaiset tilaisuudet

3) Koulun sidosryhmien kanssa yhteistyössä toteutettavat tapahtumat

LIITE 2. Kontion koulun liikunnanopetuksen tavoitteet

LIIKUNNAN OPISKELUN TAVOITTEENA ON, ETTÄ OPPILAS

- saa myönteisiä elämyksiä ja kokee liikunnan iloa
- oppi harrastamaan liikuntaa säännöllisesti ja omaksuu liikunnallisen elämäntavan
- oppi kehittämään ja ylläpitämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyisyytään ja hyvinvointiaan, jolloin keskeisiä ovat oppilaan liikehallinnan, kunnan, motoristen perustaitojen ja liikunnan lajitaitojen kehittyminen ja harjaantuminen

OPETUKSEN PERUSPERIAATTEITA

LIITE 3. Arviointilomake

ARVIOINTILOMAKE

VASTAA KYSYMYKSIIN JOKA TUNNIN JÄLKEEN YMPYRÖIMÄLLÄ OIKEA
VAIHTOEHTO JA KIRJOITTAMALLA MUITA KOMMENTTEJA TARVITTAESSA

OPETTAJAN NIMI:

OPETETTAVA LUOKKA:

PÄIVÄMÄÄRÄ:

MONESKO TANSSITUNTI:

1. TUNNILLE ASETETUT TAVOITTEET TULI SAAVUTETTUA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin mitkä seikat estivät tavoitteiden saavuttamisen?

2. TUNNIN SISÄLTÖ OLI MIELESTÄSI HYVIN RAKENNETTU

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin miten muuttaisit tunnin rakennetta?

3. OPETETTAVILLE ASIOILLE OLI RIITTÄVÄSTI AIKAA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

4. TUNTISUUNNITELMA JA MUU MATERIAALI OLI TARPEEKSI SELKEÄ

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin mitä muutoksia kaipaisit?

5. OPETUSMENETELMÄT OLIVAT HARJOITUKSIIN SOPIVIA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin mitä muutoksia tekisit?

6. HARJOITUKSET OLIVAT OPPILAIDEN KEHITYSTASON MUKAISIA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin mitä muutoksia kaipaisit?

7. OPPILAAT OLIVAT INNOSTUNEITA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

8. OPETUSJÄRJESTELYT EIVÄT TUOTTANEET VAIKEUKSIA

täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------

- Jos et ole täysin samaa mieltä, niin mitä muutoksia tekisit?

Liite 4. Kysely opettajien tanssiasenteista**Vastaa seuraaviin kysymyksiin ympyröimällä oikea vaihtoehto**

1. Sukupuoleni on

- 1 nainen
- 2 mies

2. Ikäni on

- 1 alle 40 vuotta
- 2 40-50 vuotta
- 3 yli 50 vuotta

3. Luokka-aste jolla opetan

- 1 1. tai 2. luokka
- 2 3. tai 4. luokka
- 3 5. tai 6. luokka
- 4 muu, mikä _____

4. Koulutukseni on

- 1 kansakoulunopettaja
- 2 peruskoulunopettaja
- 3 muu, mikä _____

5. Olen koulutukseni aikana erikoistunut liikuntaan

- 1 kyllä
- 2 en

6. Käytän tanssia opetuksessani

- 1 kyllä
- 2 en

Jos vastasit edelliseen kysymykseen myönteisesti, niin

7. Miten olet käyttänyt tanssia opetuksessasi?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla vaihtoehto 1-5.

1= Täysin eri mieltä

2= Lähes eri mieltä

3= En osaa sanoa

4= Lähes samaa mieltä

5= Täysin samaa mieltä

8. Olen kiinnostunut tanssista	1	2	3	4	5
9. Tanssin opetaaminen on mukavaa	1	2	3	4	5
10. Tanssin opetus ei ole koulun asia	1	2	3	4	5
11. Tanssin opettamiselle ei ole tarpeeksi aikaa	1	2	3	4	5
12. On tärkeää, että tanssinopetus kuuluu
koulumme opetussuunnitelmaan	1	2	3	4	5
13. Tanssi ei ole urheilua	1	2	3	4	5
14. Tanssin opetus on mielekästä niveltää
koulun juhlaesityksiin	1	2	3	4	5
15. Tanssia voidaan liikunnan lisäksi käyttää
muissakin oppiaineissa	1	2	3	4	5
16. Tanssinopetusta tulisi olla ala-asteen
jokaisella luokka-asteella	1	2	3	4	5
17. Tanssi on tärkeä osa liikuntakasvatusta	1	2	3	4	5

18. Tyttöjen ja poikien yhteistyön hankaluuden
vuoksi tanssinopetus on vaikeaa 1 2 3 4 5
19. Tanssitaito on luontevinta oppia kouluiässä 1 2 3 4 5
20. Hyvä tanssitaito helpottaa myöhemmin op-
pilaiden sosiaalisia paineita 1 2 3 4 5
21. Koen, että minulla on tarpeeksi valmiuksia
tanssin käyttöön opetuksessani 1 2 3 4 5
22. Haluaisin saada lisäkoulutusta tanssin
opetukseen 1 2 3 4 5
23. Haluaisin käyttää tanssia enemmän
opetuksessani 1 2 3 4 5

KIITOKSET VAIVANNÄÖSTÄSI JA ARVOKKAASTA YHTEISTYÖSTÄ!

LIITE 5. Kysely opetussuunnitelmasta

KYSYMYKSIÄ TANSSIKASVATUKSEN OPETUSSUUNNITELMASTA

1. ONKO 8 TUNTIA SOPIVA MÄÄRÄ TANSSIN OPETUKSEEN VUODESSA?

JOS EI, NIIN MAINITSE MIELESTÄSI PAREMPI VAIHTOEHTO

2. PITÄISIKÖ TÄMÄ 8 TUNTIA MIELESTÄSI JAKAA KEVÄT- JA SYYSLUKUKAUSILLE
VAI PITÄÄ YHTENÄISENÄ JAKSONA?

3. MITEN TANSSIN OPETUSRYHMÄT TULISI MUODOSTAA?
(LIIKUNTARYHMÄ/LUOKKA, TYTÖT/POJAT)

4. MITÄ ONGELMIA ON OLLUT AIKAISEMMISSA LIIKUNTAPAKETEISSA?

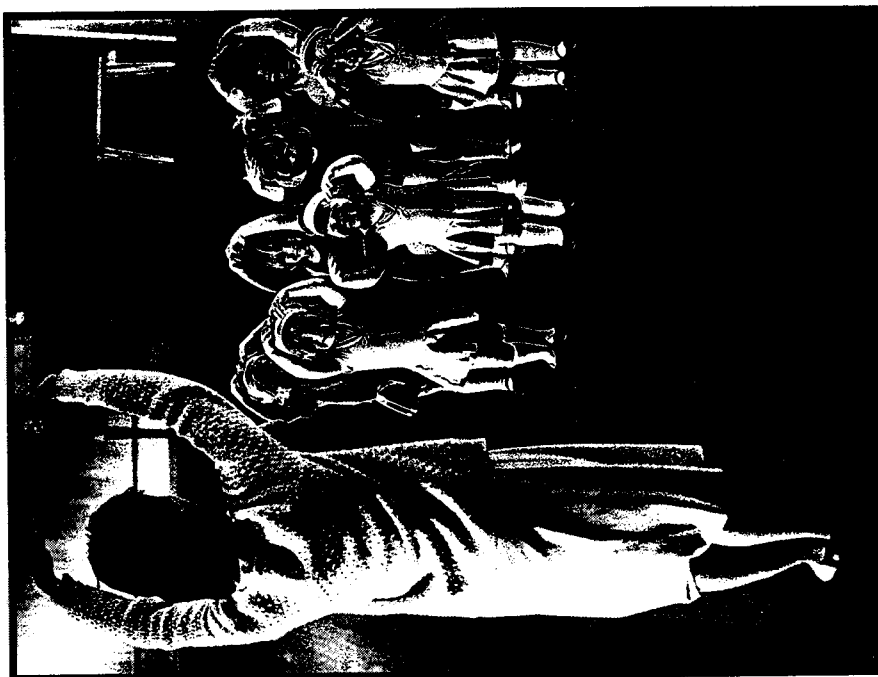
5. TULISIKO MIELESTÄSI TANSSIKASVATUSTA INTEGROIDA MUIHIN AINEISIIN?
MIHIN?

6. MITÄ SISÄLLÖLLISIÄ ODOTUKSIA SINULLA ON OPETUSSUUNNITELMASTA?

7. MILLAISIN MIELIN LÄHDET KEHITTÄMÄÄN TANSSIKASVATUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAA KANSSAMME?

KIITOKSIA ARVOKKAASTA YHTEISTYÖSTÄ!

Kuhmon Kontion koulun ala-asteen Tanssin opetussuunnitelma

OPETTAJALLE

Kädessäsi on vuonna 1997 valmistunut Kontion koulun tanssin opetussuunnitelma. Koulutanssi on Suomessa ollut perinteisesti kansantanssien, seurataanssien ja laululeikkien opettamista. Nykyään on koulutanssille alettu antaa yhä enemmän huomiota, ja se käsittää edellisten lisäksi myös voimakkaasti luovan tanssin sekä tanssin uudet virtaukset. Tanssia tulisi tuoda kouluihin sen monipuolisuuden vuoksi. Koulu liikuntahan on yleensä valmiiden suoritusstapojen ja pelien opettelua. Luova tanssi parhaimmillaan edistää oppilaiden itseilmaisua ja käsitystä itsestään: Tanssi:

- vahvistaa perusliike-elementtien oppimista, joita ovat tila, aika, voima ja virtaus
- lisää ymmärrystä siitä, kuinka tanssi edistää kulttuurien perintöä, uskoja ja arvoja
- antaa mahdollisuuden määrittää ja tuoda esiin omia tunteuksia, ideoita, ajatuksia ja kehittää itsetuntoa
- auttaa oppilaita huomaamaan samanlaisuutta ja erilaisuutta ihmisten joukossa
- auttaa oppilaita hallitsemaan liikekykyään avartamalla liikkeiden perussanastoa, lisäämällä kokemuksia kehon erilaisista liikkumistavoista
- pelaa tärkeää roolia kokonaiskasvatuksessa

Arvoperustan työllemme saimme Kontion koulun opetussuunnitelmasta, jossa päämääränä on eettisen kasvun tukeminen, esteettiseen kokemiseen ohjaaminen, oman kulttuurin ja kansainvälisyyden vahvistaminen, sopusointu ympäristön kanssa ja kansalaisyhteiskunnan jäseneksi kasvaminen. Yleiset tavoitteet johdimme suoraan Kontion koulun liikunnan opetuksen tavoitteista ja opetusministeriön asettamista lastentanssin yleistavoitteista. Tärkeimmäksi niistä näemme oppilaan kasvattaminen liikkumaan/tanssimaan ja kasvattaminen liikunnan/tanssin avulla.

Muita yleistavoitteita ovat:

- oppilas saa myönteisiä elämyksiä ja kokee liikunnan iloa
- oppilas oppii harrastamaan liikuntaa säännöllisesti ja omaksuu liikunnallisen elämäntavan
- oppilas oppii kehittämään ja ylläpitämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyisyytään ja hyvinvointiaan, jolloin keskeisiä ovat oppilaan liikehallinnan, kunnon, motoristen perustaitojen ja liikunnan välitaitojen kehittyminen ja harjaantuminen.

Työmme tuntuunneitelmat on tehty monipuoliseksi, jotta jokainen lapsi voisi kokea iloa ja onnistumisen elämyksiä. Erylistavoitteet on johdettu mainituista yleistavoitteista käyttäen hyväksi tietoa opetusministeriön työryhmän laatimista osatavoitteista. Näihin tavoitteisiin sisältyy Jewetin ja Bainin (1985, 45-80) mukaisesti mm. humanistisia, kehitypsykologisia, liikuntakasvatuksellisia

sekä leikin ja pelin tavoitteita. Gallahuen (1996, 124) mukaan erityistavoitteet voidaan jakaa motorisiin, affektiivisiin ja kognitiivisiin alueisiin. Erityistavoitteita ovat mm.

- liikehallintatekijöiden kehittäminen
- kehon tuntemus ja kokonaisvaltainen kehon hallinta
- realistisen ja myönteisen minäkäsityksen kehittäminen
- yhteistyön vahvistaminen
- ohjeiden mukaan toimiminen
- havaintojen tarkkuuden kehittäminen
- ajattelutoimintojen kehittäminen

Olemme parannelleet tuntejamme Kontion koulun opettajien palautteen mukaisesti. Kaikkia toiveita tuntien muutoksiin emme kuitenkaan voineet toteuttaa, koska samasta asiasta oltiin monta mieltä. Opetussuunnitelmamme on tehty joustavaksi ja muutokset opettajan oman harkinnan mukaan ovat mahdollisia. Ajan myötä voidaan "vanhojen" osioiden määrää vähentää ja ottaa tilalle uusia "virtauksia". Musiikkiakin voi vaihdella vapaasti. Olemme suunnitelleet tunnit ajatellen tulevaisuutta siten, että ylempät luokat olisivat jo käyneet alempien luokka-asteiden asiat läpi, mutta siten, että nyt "ensimmäisenä tanssivuotena" näiden asioiden läpikäymisessä ei olisi vaikeuksia. Opetussuunnitelmamme integrointi on mahdollista opettajan oman harkinnan mukaan. Esim. käsitellessä jotain tiettyä maata ympäristö- ja luonnontiedon tunneilla, voidaan ohjelmistamme ottaa sen maan kansantanssi harjoiteltavaksi. Myös luovia harjoitteita ja ongelmanratkaisutehtäviä voidaan integroida virikkeenä tai "välipalana" mille tahansa tunnille. **Opettaja pitää tunnin käyttäen "maalaisjärkeä", eikä kaikkia tunning asioita tarvitse käydä läpi.**

Lopuksi muutama vinkki opettajalle tanssituntien onnistumiseksi:

1. Hyväksy kaikki luovat suoritukset.
2. Näytä aitoa kiinnostusta jokaisen lapsen suoritukseen.
3. Huomioi omaperäinen ja luova tekeminen ja anna paljon palautetta.
4. Ole selkeä ohjeiden annossa. Pidä huoli, että jokainen on ymmärtänyt tehtävän.
5. Rohkaise oppilaita löytämään uusia tapoja liikkua, tuntea, hahmottaa ja ymmärtää itseään ja muita.
6. Anna oppilaille mahdollisuus esittää, tarkkailla ja keskustella liikkeistä.

1. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: TILANKÄYTTÖ JA TARKKAAVAISUUS
TAVOITTEET: TILAAN TUTUSTUMINEN, KEHONOSIEN JA MIELIKUVITUKSEN MONIPUOLINEN KÄYTTÖ
OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONEN OPETUS JA PARITYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, ILMAPALLO

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPE-TUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 OMA PAIKKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuminen tilaan - kehon muotojen ja erilaisten liikkumistapojen kokeilu 	<p>Jokaisella on oma paikka salissa. Opettaja antaa <i>haasteita</i>: Voitko hyppiä siinä? Juosta sen ympäri? Hyppiä sen yli? Mennä palloksi sen ympärille? Kierä sen yli? Hypätä omalta paikalta tasahyppyllä mahdollisimman kauas? Voitko liikkua niin, että vain yksi käsi ja yksi jalka pysyvät paikalla? Kokeile erilaisia tapoja ylittää paikka. Keksi lisää!</p> <p>Seuraavaksi musiikin säestässä liikutaan salissa omia reittejä varoen törmäämistä vastaan tulijaan. Kun musiikki pysähtyy, oppilaat etsivät nopeasti oman paikkansa ja tekevät itsestään patsaan.</p> <p>Liikkumistapoja: kävely, hyppely, juoksu, ryömiminen, konntaus joko etupeerin, takaperin tai sivuttain.</p> <p>Patsastehtäviä (= kehon muotoja): suuri patsas korkealle, pieni patsas korkealle, pieni patsas keskitasoon, litteä patsas matalalle, litteä patsas korkealle, patsas vain peppu maassa, vain yksi jalka ja yksi käsi maassa, pää ja jalat maassa, oma patsas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opettaja on tässä vaiheessa voi-makkaasti mukana, kannustaan oppilaita oma- aloitteisuuteen - rohkaise lapsia käyttämään monipuolisesti tilaa - anna oppilaille aitoa, asiaa koskevaa ja henkilökohtaista palautetta - paikan voi merkitä hernepussilla, ringetterenkaalla tms.
<p>2 OMA NIMI</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri kehonosien ja mielikuvituksen käyttö 	<p>Jokin nimi tai sen ensimmäinen kirjain kirjoitetaan ilmaan eri ruumiinosilla esim. nenällä, kyynärpäällä, korvalla, varpailla, otsalla, olkapäällä, pepulla, vatsalla.</p> <p>Opettaja johdattelee haastamalla: Voitko kirjoittaa opettajan nimen ensimmäisen kirjaimen nenälläsi ilmaan? Entä kyynärpäälläsi? Varpaillasi polvet suorina? jne. Lopuksi kokeillaan kirjoittaa oppilaiden ehdottamia kirjaimia eri ruumin osilla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - oppilaat ovat vapaasti tilassa - anna palautetta omaperäisistä ratkaisuksista - voit antaa oppilaiden keksiä eri kirjoitustyyliä (eri kehonosia)
<p>3 LINTU LENSII OK-SALLE</p> <ul style="list-style-type: none"> - musiikin ja rytmin mu- 	<p>A. - kävelen/juosten musiikin mukaan ja taputtaen käsiä edessä kätten liukussa toistensa ohitse "Lintu lensi..."</p>	<ul style="list-style-type: none"> - aluksi vapaasti tilassa, sitten parin kanssa yhdessä - huomioi, että lapset vaihtavat paria,

<p>kaan liikkuminen - parin kanssa työskentely</p>	<p>B. - otetaan pari (joka kerta uusi) ja pyöritään hänen kanssaan piirioitteessa ympäri myötäpäivään "tule joudu..." C. - kädet käsissä heilutetaan käsiä puolelta toiselle "Hauska on..." D. - oikeassa käsikoukussa pyöritään parin kanssa ympäri 8 askeleella ja vastemmassa käsikoukussa samoin "oman kullan..."</p>	<p>eikä ketään syrjittä</p>
<p>4 ILMAPALLO - kehon muodot ja mielikuvituksen käyttö</p>	<p>Opettajan tuoman tyhjän ja täyden ilmapallon avulla keskustellaan, millainen täysi ilmapallo on. Oletettavia vastauksia ovat kevyt, pyöreä, suuri. Opettaja pyytää oppilaita näyttämään omalla kehollaan, millainen ilmapallo on nyt. Opettaja päästää ilmat pois ja tyhjä ilmapalloa verrataan ja huomataan se ihan litteäksi. Opettaja pyytää oppilaita näyttämään millainen tyhjä ilmapallo on. Oppilaat kuvittelevat itsensä tyhjäksi ilmapalloksi, joka puhalletaan täyteen ilmaa. Pallo tulee mahtavan suureksi, se voi myös liikkua kevyesti, kunnes siihen tulee reikä, josta valuu ilmaa hitaasti ulos. Oppilaat kuulevat säästyksestä pallon puhkaisun. Harjoituksen voi myös tehdä oppilaiden omaa ääntä käyttäen, jolloin yksi oppilas voi olla puhkaisija (ääni esim. triangleilla).</p>	<p>- kannusta oppilaita rohkeasti ilmaistamaan itseään</p>

Harjoitus 26

Lintu lensi oksalle

(a) F C7 F Gm F SUOMI
 Lin-tu len-si ok-sal-le, lau-loi nii-tä, näi-tä, tu-le, jou-du, o - ma kul-ta,
 C7 F B \flat
 et - tä saa - tais häi - tä! Haus-ka on ol - la, kun löy - sin o - man
 F C7 F
 kul - lan, o - man kul-lan kai - na - los - sa on niin lys - ti ol - la.

Juoksuaskelia paikalla parittain vastakkain käsiä "lipsutellen" (a), parin kanssa piirotteessa ympäri myötä- ja vastapäivään (8 + 8 askelta) (b), parittain vastakkain seisten kädet käsissä, käsien heilutusta puolelta toiselle (c), oikeassa ja vasemmassa kynkässä ympäri myötä- ja vastapäivään (8 + 8 askelta) (d).

1. LUOKKA 2. TUNTI

AIHE: KEHON OSAT, UUSI KANSANTANSSI
 TAVOITTEET: UUDEN KANSANTANSSIN OPPIMINEN, MIELIKUVITUKSEN HERÄTTÄMINEN ONGELMANRATKAISUTEHTÄVIEN AVULLA,
 TASAJAKOISEN RYTMIN OMAKSUMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS, PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 TUNNELIJUOKSU</p> <ul style="list-style-type: none"> - hengitys- ja venkiertoelimistön toiminnan vilkkauttaminen - toimintaan virittyminen 	<p>Aikälämmittelynä <i>pareittain käsi kädessä parijonossa</i> juostaan vauhdikkaasti kaarevia reittejä, kun musiikki pysähtyy, parit asettuvat vastakkain kyykkyyntä niin lähemmäksi kuin on mahdollista olla koskettamatta (= ovat tunnelissa). Ensimmäinen pari asettaa kädet käsiin korkealle ja juoksee/kävelee tunnelina koko jonon ”ylji” kädet heidän yläpuolellaan. Sitten musiikki taas alkaa ja juostaan taas pareittain. Jatketaan kunnes kaikki parit ovat siirtyneet viimeiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sääntö: ei saa ohittaa! - parin kanssa kuljettava nähtisti - ei juosta kovaa, kuunnellaan musiikkia!
<p>2 KAIKU VASTAA - TASAJAKOISIA RYTMIEJÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - rytmikyvyn kehittyminen 	<p>Piirissä istuen tai seisten <i>opettaja antaa 2/4 kehonrytmin</i>, oppilaat vastaavat kaikuna. Aluksi vain neljäsoso-rytmejä, mutta monipuolisesti eri keuhonien ääniä ja omaa ääntä käyttäen (taputus eri kohtiin kehossa, napsutus, tömistys, loksutus, vihellys, askel eri suuntiin). Jokainen oppilas rytmittää oman nimensä, jonka muut toistavat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - aloita helpoista rytmeistä, antaen jokaiselle onnistumisen elämyksiä
<p>3 HUH, HAH, HEI</p> <ul style="list-style-type: none"> - uuden kansantanssin opettelu - nauttiminen leikkistä 	<p>Leikkijät: parillinen määrä Alkukuvio: pariipiiri, pareittain vastakkain, tyttö ulkopiirissä. Askeleet: kävely ja juoksu Taputetaan omia käsiä kolme kertaa vastakkain (huh hah hei...) ja toistetaan sama vielä kaksi kertaa. Meillä - sanan kohdalla parit lyövät oikeat kädet vastakkain ja kumpikin pyörähtää omalla paikallaan ympäri vasempaan ja polkee jalkoja kolme kertaa (huolta ei). Pyörähtään parin kanssa ympäri kädet käsissä myötä- ja vastapäivään juosten ja polkien jalkaa (pim, pam, puu) kolme kertaa. Toinen säkeistö leikitään samoin. Haluttaessa voidaan oikealta ottaa uusi pari.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen

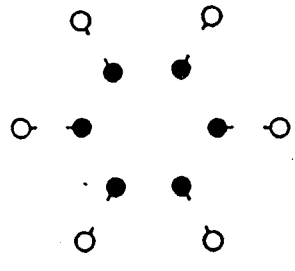
	<p>Kolmannen säkeistön alussa juostaan parin kanssa piirin kehällä käsi kädessä (<i>hyppää...</i>). Kävellään hitaasti selkää kumarassa eteenpäin (<i>vanhuus...</i>) ja pyöritään iloisesti parin kanssa paikalla ympäri oikeassa kyynärkourussa (<i>eikä jalka...</i>). Taas kävellään hitaasti (<i>vanhuus...</i>) ja pyöritään vasemmassa kyynärkourussa (<i>eikä jalka...</i>).</p>	
<p>4 MIKÄ MINUA VIE?</p> <ul style="list-style-type: none"> - kehon osien mahdollisuuksien kokeilua käyttäen erilaisia liikkumistapoja 	<p>Vapaaasti tilassa juoksua, eri kehonosat johtaan. Esim. korva, nenä, polvet, selkä (katso olkapään yli)</p> <p>Esimerkki:</p> <p>Voiko nenä johtaa juoksua? Voiko selkä johtaa kävelyä/juoksua/mönkimistä? Voivatko polvet johtaa hiipimistä? Voiko olkapää johtaa hyppelyä? Voiko leuka johtaa juoksua? jne.</p>	<p>- muista palautteen anto ja positiivisuus!</p>
<p>5 MARSSI - MITÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ongelmanratkaisu 	<p>Marssitaan vapaaasti tilassa. Musiikin pysähtyessä opettaja antaa ongelmia. Marssi jatkuu ja seuraa uusi ongelma jne.</p> <p>Ongelmia:</p> <p>Etsi asento, jossa on</p> <ul style="list-style-type: none"> - varpaat ja kädet maassa - vain peppu maassa - kosketa polvella jotain kylmää/ punaista jne. - kosketa kyynärpäällä jonkun olkapäätä jne. 	<p>- huomioi erilaiset suoritukset - kiinnitä huomio marssin ja musiikin yhtenäisyyteen</p>

Huh hah hei

Huh-hah hei ja huh-hah hei, ja ei oo meil-lä huol-ta, ei.

Näin si-tä men-nään pyö-räh-del-lään, pyö-räh-del-lään, pim-pam puu!

2. Sataa vettä, sataa lunta,
sataa pieniä rakeita.
Kukas' käski tyttöjen ottaa
poikien taskusta makeita.
3. Hyppää tanssaa nuori poika,
nyt on aika iloita.
Vanhuus tulee niin kuin varji
ei se jalka nousekaan.

1. LUOKKA 3. TUNTI

AIHE: SOSIAALISET SUHTEET, RYTMII
 TAVOITTEET: KYKY TYÖSKENNELLÄ PARIN KANSSA, ITSEILMAISUN KEHITTYMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS, PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT		OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPE- TUSNÄKÖKOHTIA
1. HUH, HAH, HEI	- viime tunnilla opitun kansantanssin kertaaminen - hengitys- ja verenkiertoelimestön toiminnan vilkastuttaminen	- ks. edellinen tunti	- pareittain piirissä - kiinnittä huomio tanssimiseen parin kanssa
2 YHTEEN LIIMATUT PARIT	- mielekäs yhteistyö parin kanssa - luovien ratkaisujen keksiminen	Kävellään/hypellään salissa ”sikinokin”, jokainen omia reittejään, säestyksenä esim. kehärumpu tai yksinkertainen musiikki (kävelytahti). Tauolla otetaan lähin oppilas pariksi, ja liitetään yhteen tietyt kehonosat : kyynärpää, olkapää, polvi jne. Yritetään liikkua yhteen ”liimattuna”. Sitten kävellään/hypellään taas yksin, seuraavaksi uusi pari ja uusi kehonosa yhteen. Kävelyaskelia voi varioida tason, tempon, suuntien, askeleen koon mukaan halutessa.	- paljon positiivista palautetta parien työskentelystä - kiinnittä huomio polvennosto- hyppyyn (harjoitellaan sitä jonkin aikaa ennen harjoituksen alkamista)
3 PEILI	- kyky sopeuttaa oma liikkuminen toisten mukaan, sosiaalisuus - kyky ja rohkeus tuottaa liikettä itsenäisesti - kyky havainnoida liikettä	Parit asettuvat vastakkain noin käsivarren mitan päähän toisistaan. Toinen pa-reista on ensin ”mallina” , ja toinen toistaa liikkeen peilikuvana mahdollisimman tarkasti. Hetken kuluuttua tehtävät vaihtuvat. Oppilaat voivat vaihdella tasojen ja, tehdä erilaisia liikeratoja ilmassa, käyttäen eri kehonosia jne. Aluksi peilaamisen voi tehdä paikallaan, myöhemmin liikutaan tilassa.	- korosta katsekontaktin merkitystä ja tehtävän rauhallista luonnetta
4 RANKANKALIALI RALLALLEI: ALKUHARJOITUS		Kuunnellaan kappale kasetilta ja taputetaan yhdessä rytmii. Harjoitellaan va-paassa tilassa kulkemaan eteenpäin 3 kävelyaskelta ja 4. askel viereen laskien ääneen 1-2-3-4, nelosella taputus. Sama takaperin. Kuinka nyt varmistat ettet	- kiinnittä huomio tasaiseen rytmiin.

<p>- rytmittäjän kehittyminen</p>	<p>törmää?</p>	
<p>5 RANKANKALIALI RALLALLEI - kansantanssin opettaminen</p>	<p>Askeleet. kävelyaskeleita Alkukuvio. Pariiri, poika sisäpiirissä ja tyttö ulkopiirissä, käsi kädessä hiukan ylöspäin koukistettuna; molemmat kääntyneenä vastapäivään. 1-4 neljä kävelyaskelta eteenpäin ja neljä taaksepäin, 4. askel aina viereen 1-4 kerrataan 5-6 vastakkain seisusten tyttö niiaa ja samanaikaisesti poika kumartaa, kolme kätten taputusta omiin käsiin 7-8 kerrataan 9-12 oman parin kanssa pyöritään kävelen kädet käsissä myötäpäivään 13-20 tahdit 5-12 kerrataan Voidaan tanssia myös vaihtaen paria viimeisellä ympäräimenolla, jolloin uusi pari otetaan vasemmalta.</p>	<p>- kerro oppilaille heidän edistymisensä - tanssin esittäminen toisille piristää aina (esim. puolet esittää, puolet katsovat) - katsekontakti tärkeää!</p>

1. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: MIELIKUVITUS, TOIMINTA
 TAVOITTEET: PERUSTOIMINTOJEN HALLITSEMINEN, KYYK YHDISTELLÄ PERUSTOIMINTOJA JA SUORITTAAN LIIKESARJOJA, ROHKEUS
 KOKEILLA JA OPETELLA UUSIA TOIMINTOJA, OMAN KEHON TASAPAINOINEN HALLITSEMINEN
 OPETUSTAVAT: PARITYÖSKENTELEY, OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, HYPPYNARUJA, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUS-NAKÖKOHTIA
1 RANKANKALIALI RALLALLEI - kerrataan edellisellä tunnilla opeteltu tanhu	Katso edellinen tunti.	- katso edellinen tunti
2 RAVIRADALLA - parityöskentely - hauskuus	Leikkijät: parillinen määrä Välineet: hyppynaruja Leikinkulku: Leikkijät asettuva pareittain, toinen hevoseksi ja toinen ajuriksi. Kullakin parilla on hyppynaru ohjaksina. Kukin pari sopii yhteiset merkit, joilla käännytään, pysähdytään, vauhdin lisäys jne. Merkkejä voi olla esim. ääni, nykäys oikealle jne. Oppilaat saavat itse keksiä. Yhteisten "säätöjen" löydyttyä voi hevospari lähteä liikkeelle. Välillä vaihdetaan rooleja.	- tarkkaile oppilaiden yhteistyötä - älä salli päämäärätöntä "ravaamista"
3 LIIKESARJAT SALIN POIKKI - perustoimintojen hallitseminen - kärsivällisyys ja vuoron odottaminen	Aloitetaan juoksusta salin poikki säästyksenä kehärumpu. Seuraavaksi lisätään loikka (kovempi ääni rummusta): mielikuvana vaikkapa leveä oja, jonka yli täytyy loikata. Vaihtoehtoisesti hypyn lajin voi jättää avoimeksi: hypätään ojan yli keinolla millä hyvänsä. Kun kaikki ovat suoriutuneet tästä vaiheesta, voidaan lisätä kierrähdys lattialla hypyn tai loikan jälkeen. Viimeiseksi voidaan vielä lisätä pysähtyminen vapaaseen tai määrättyyn asentoon liikesarjan lopuksi. Liikesarjoja voi kehittää monenlaisia ja eritasoisia.	- liikkuminen salin poikki avorivistössä - kiinnitä huomio oppilaiden omaan vuoron, aloitukseen suunnilleen yhtäaikaan ja pysähtymiseen hallitusti - pehmeä alastulo loikan jälkeen ja liikkeen vauhdin säilyttäminen.
4 MONIJALKAISET - KUMMALLISET KULKUNEUVOT - kyky kannattaa painoa eri kehonosilla ja siirtää	Kokeillaan <i>erilaisia tapoja liikkua</i> paikasta toiseen eri kehonosat tukipisteinä, ja eri lukumäärä tukipisteitä. Esim. yksi käsi ja yksi jalka maassa, peppu maassa, polvet maassa, 2 kättä ja 2 jalkaa maassa jne. Jokainen saa näyttää ja muut tekevät perässä. Seuraavaksi tehtävänä on liikkua paikasta toiseen niin, että parit ovat kiinni	- liikkuminen vapaasti yksin ja parin kanssa - tarkoituksena on, että parit liikkuvat eritavalla, jolloin muodostelma on epäsymmetrinen

<p>painoa osalta toiselle</p> <ul style="list-style-type: none">- oman kehon hallitsemisen yhteistoiminnassa- kehonosien kontakti lattiaan ja toisiin kehoihin	<p>toisissaan ja eri kehonosat ovat tukipisteinä. Parit saavat kokeilla erilaisia ratkaisuja, ja hetken kuluttua esittää parhaan ratkaisunsa, jonka toiset parit tekevät perässä.</p>	<ul style="list-style-type: none">- muista palautteenanto- kulkuneuvoista voi myös kuulua ääni
---	---	---

1. LUOKKA 5. TUNTI

AIHE: LAUKKA-ASKEL, RYTM, ILMAISU, LUOVUUS
 TAVOITTEET: RYTMITAJUN KEHITTÄMINEN, KEKSIMISKYVYN, ILMAISUN JA LUOVUUDEN KEHITTÄMINEN, ONGELMANRATKAISUTAITO
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONEN OPETUS, YKSILÖTYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: KEHÄRUMPU, TRIANGELI, MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPE-TUSNÄKÖKOHTIA
1 KEHO SOI - KORVAT AUKI - rytmitajun kehittäminen - kyky ja rohkeus tuottaa liikettä itsenäisesti	A. - Marssitaan 4/4, jonka jälkeen ollaan paikallaan jähmettyneenä yhtä pitkää aika laskien ääneen 1-2-3-4 ja samalla taputtaen. B. - Marssitaan 4/4 ja taputusten sijaan tehdään oma kehonrytmi. C. - Tehdään sama musiikkiin, jossa on marssin aikana soitto ja kehonrytmin aikana samanmittainen tauko. Vihje: Kehorytmin keksimisessä voi antaa vinkiksi oppilaille eri aloitustason, jolloin kokonaissuoritus on vaihtelevan näköinen.	- liikkuminen vapaasti tilassa musiikkia kuunnellen - rohkeasti oppilasta kuuntelemaan ja reagoimaan rytmiin oikea-aikaisesti
2 LAUKKA-ASKELEEN HARJOITTELU - uuden liikkumistavan harjaannuttaminen - hengitys- ja verenkiertoelimistön toiminnan vilkastuttaminen	Laukka-askel: Nousu päkiöille ja vasemmalla jalalla askel sivulle, hypähtäen vasemmalla jalalla sivulle vasempaan molemmat jalat ilmassa yhteen ja alastulo oikealle jalalla. Harjoitellaan laukka-askelta eteen, taakse, vasemmalle ja oikealle. Lähdetään salin pästä ja laukataan toiseen päähän, vaihtaan välillä laukkaamis suuntaa. Otetaan pari ja pareittain laukataan vastakkain niin, että taputetaan kädet yhteen joka toisella laukka-askeleella. Voit keksiä itse lisää harjoitteita.	- liikutaan salin pästä päähän - anna lapsille aikaa uuden oppimiseen - etene oppilaiden tason mukaan
3 OULUN POJAT - uuden kansantanssin opettaminen - laukka-askeleen harjoittaminen	Alkuasento: parittain piirin kehällä, tanssisuunnassa. Poika sisä-, tyttö ulkopii-riissä. Käsikynkkäote. 1-8 Kuljetaan vastapäivään 8 kävelyaskelta; 9-16 käännytään parittain vastakkain , tartutaan kädet käsiin ja nostetaan ne sivulle. 8 laukka-askelta vastapäivään piirin kehällä; tanssi alkaa alusta. Jos tanssi sujuu, niin voidaan ottaa parinvaihto , jolloin 13-16 päästetään kädet irti. Poika jatkaa vastapäivään; tyttö kulkee myötäpäivään 3 askelta. Kumpikin taputtaa jokaisella askeleella käsiään yhteen ja pysähtyy uuden parin kanssa käsikynkkäotteeseen. Tanssi alkaa alusta.	- harjoituta tanssi ensin ilman parinvaihtoa: askeleet ja taputukset omalla paikalla. - jos tanssi alkaa sujua, voit ottaa parinvaihdon

<p>4 MATALA - KORKEA - KESKITASO</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilon ja virkistyksen kokeminen - mielikuvituksen kehittäminen - monipuolinen liiketoiminnan käyttö 	<p>A. - Liikutaan tilassa marssien ja hyppyaskelin (polvennostohyppy). Musiikki seis. Tehdään suuri patsas. (Mielikuvana vaikka mämmutti) ylätasoon, keskitasoon ja alatasoon.</p> <p>B. - Valitaan matalalle ja korkealle liikkumistavalle eri soittimet. Opettaja tai oppilas soittaa ja ryhmä liikkuu soittimen kuvaamalla tavalla. Esimerkiksi, matala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ryömitään tunnelista. - oppilaiden ehdotuksia (krokotiili, iilimato) <p>korkea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lennetään lennokkina, lentokoneena - oppilaiden ehdotuksia 	<ul style="list-style-type: none"> - kehota lapsia keksimään uudenlaisia liikkeitä - tehtävä vaikeutuu, jos otetaan keskitaso mukaan
--	---	--

1. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: HAUSKUUS, TARKKAAVAISUUS
TAVOITTEET: HYVÄN MIELEN JÄÄMINEN TANSSIJAKSOSTA
OPETUSTAVAT: OPPILASKESKEINEN TYÖSKENTELY, OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS JA PARITYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, HERNEPUSSI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 ESINEIDEN KULJETUS - yhteistoimintaan rohkeaiseminen - luovien ratkaisujen keksiminen	Esineiden kuljetus yksin, pareittain tai kolmestaan. Kuljeta hernelpussia siten, että et koske siihen käsillä. Kuljettakaa parin kanssa kahta hernelpussia siten, että kädet eivät kosketa niitä. Kuljettakaa kolmestaan kolmea hernelpussia - kädet eivät saa kosketa hernelpussihin jne.	- käytä omaa mielikuvitustasi keksies-säsi erilaisia kuljetustapoja
2 MÖRRIMÖYKKY TANSSII - riemun ja elämyksien kokeminen - nauttiminen	Tanssi tanssitaan piirissä ja piiri liikkuu myötäpäivään. Alkuosan aikana (tahdit 1-4) liikutaan improvisoiden musiikin tahdissa eteenpäin. Loppuosan aikana "käännetään" nokka, kädet, jalat jne. ja tanssitaan itsensä ympäri kierros. Lop-puosa kertaantuu. Tanssijat voivat itse keksiä aina uuden ruumiinosan mikä käännetään nurinpäin. (esim. käsi, varpaat, sormet, korvat jne.)	- rohkease lasta iloiseen ja vapaaseen liikkumiseen
3 PELLEILYPIIRI - hyvän tunnelman luominen tanssijakson lo-puksi	Seistään piirissä . Yksi oppilaista - vapaaehtoinen- menee piirin keskelle ja näyttää liikkeitä, toiset tekevät perässä. Hetken kuluttua hän valitsee seuraavan "pellen" oppilaista, joilla on käsi ylhäällä, jolloin tämän vuoro on mennä keskelle ja näyttää liikkeitä jne. kunnes kaikki halukkaat ovat olleet keskellä.	- rohkease jokaista lasta esiintymään, mutta älä pakota

MÖRRI-MÖYKKY TANSSII

Mör-ri-möyk-ky tans-sii ja ruo-ko - pil - li soi.
 ruo-ko - pil-lin tah - dis-sa tans-si - a - kin voi.
 Kään - nä ja - lat, kään - nä ja - lat näin.
 Peik-ko tans-si tans-si - taan ja - lat nu - rin - päin.

Tanssi:

Tanssi tanssitaan piirissä ja piiri liikkuu myötäpäivään.

Alkuosan aikana (tahdit 1 - 4) liikutaan improvisoiden musiikin tahdissa eteenpäin. Loppuosan aikana käännetään jalkaterät sisään-päin ja tanssitaan itsensä ympäri kierros. Loppuosa kertaantuu, jolloin jalkaterät käännetään ulospäin.

Tanssijat voivat itse keksiä aina uuden ruumiinosan mikä käännetään nurinpäin. (Esim. käsi, varpaat, sormet, korvat jne.)

2. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: RYTMİ, VOIMA, AIKA

TAVOITTEET: TASAJAKOISEN RYTMİN KERTAUS, KOLMIJAKOISEN RYTMİN OPPIMINEN, VOIMA- JA AIKATEKIJÖIDEN KOKEILUA

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS JA OPPILASKESKEINEN TYÖSKENTELY

VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPE-TUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 AURINKO JA PAKKANEN -hengitys- ja verenkierto-elimistön toiminnan vil-kastuttaminen</p>	<p>- vapaasti tilassa - korosta varovaisuutta, varsinkin ha-lauksissa</p>
<p>2 FRAASI - kerrataan tasajakoinen rytmi ja opitaan kolmija-koinen rytmi</p>	<p>- piirissä - kiinnitä huomio oikeaan rytmiin - hyväksy kaikenlaiset liikkeet</p>

OPEUTKSEN ETENEMINEN

Oppilaista **3-4 on pakkasia** (joille jaetaan nauhat merkiksi) ja loput aurinkoja. Pakkaset ottavat aurinkoja kiinni koskettamalla selkää. Kiinnijäänyt jähmettyy lumiveistokseksi. Aurinko voi halauksella sulattaa patsaan. Leikki päättyy, kun joko kaikki auringot ovat lumiveistoksia tai sovitun ajan kuluttua.

Opetellaan laulu **Mooje mokkasin oh yah yah** (ks. moniste tuntisuunnitelman lopussa). Käytetään ensimmäisellä luokalla opittua kehorytmitystä apuna rytmiin rakenteen hahmottamiseksi. Aluksi **kolmijakoinen** rytmitetään: taputus - rinta - rinta ja **tasajakoinen 2/4** rytmitetään lyömällä kaksi kertaa polviin. Erilaisia ryt-mityksiä voi keksiä lisää: Esim. kolme askelta eteen ja kaksi tasahyppyä, sama toistaen taakse, sivulle, menen ympäri hypätessä.

Seuraavaksi opettaja pyytää oppilaita keksimään jotain **liikettä, mitä intiaani voisi tehdä** ja nappaa heti ensimmäisen ehdotuksen. Tätä liikettä tehdessä lauletaan ensimmäinen fraasi. Taas pyydetään oppilaiden ehdotus ja lauletaan uuden liikkeen kanssa. Näin jatketaan, kunnes kaikki neljä fraasia ovat saaneet oman liikkeen. Toistetaan muutamia kertoja. Seuraavaksi jaetaan luokka nel-jään osaan ja muodostetaan nelio. Nyt kerrataan koko tanssi uusilla paikoilla. Sitten tanssitaan **koko tanssi kaanonina** siten, että aina yhden fraasin jälkeen aloittaa seuraava nelion rivi.

Jos ehditään niin tehdään liikkein koko laulu, mutta poistetaan laulu esim. toi- sesta fraasista, neljänneestä, kaikista. Ideana on, että fraasin pituus pysyy sa- mana vaikka lauletakaan, sanojen hokeminen mielessä on tukena.

Kokonaisuus:

- kerran läpi laulaen ja tanssien
- kerran läpi vain tanssien

<p>3 KIIRE JA VÄSYMYS</p> <ul style="list-style-type: none"> - kyky hallita voima- ja aikatekijöitä määrällisesti - ilmaisukyky - toisista riippumaton liikkuminen 	<p>- laulaen ja tanssien Muoto ABA.</p> <p>Käytetään mielikuvaa kiireestä: lähdetään liikkumaan ikäänkuin koko ajan olisi kiire jonnekin. Liike voi olla konkreettista, esim. erilaisten askareiden suorittamista tai abstraktia. Hetken kuluttua seuraa uupumus; liikkeet hidastuvat, tulevat raskaiksi. Väliillä lysähdetään lattiaan ja raahaudutaan taas eteenpäin. Käyttäjät liikelatuja on hyvä analysoida oppilaiden kanssa. Väsymys ja kiire vuorottelevat siten, että musiikki määrää, miten liikutaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vapaasti tilassa - kannusta omaperäiseen, toisista riippumattomaan liikkumiseen - korosta musiikin kuuntelun tärkeyttä
--	--	--

S. 128

MOKKASIINIT

Mooje moccasin

INTIAANILAULU
Sov. E. P.

1. Mok-ka - sii - nit on jo van - hat, mok-ka - sii - nit on jo van - hat,
 I. Moo-je moc-ca - sin, o yah, yah, moo-je moc-ca - sin, o yah, yah,

Em Am (A) Em Am (A) Em

mok-ka - sii - nit puh - ki ai - van, mok-ka - sii - nit puh - ki ai - van.
 moo-je moc-ca - sin, o yah, yah, moo-je moc-ca - sin, o yah, yah.

Em Am (A) Em Am (A) Em

Sov. & suom. sanat © Musiikki Fazer Musik

2. ;; Mokkaasiinit uudet hankin. ;;
 ;; Vanhat laitan telkan naulaan. ;;
3. ;; Mokkaasiinit on nyt uudet. ;;
 ;; Eivät nekään kestä kauan. ;;
4. ;; Mokkaasiinit taas on vanhat. ;;
 ;; Mokkaasiinit puhki aivan. ;;

Suom. sanat Sauvo Puhvila

2. LUOKKA 2. TUNTI

AIHE: ILOA LIKKUMISESTA
 TAVOITTEET: KEHON MONIPUOLINEN KÄYTTÖ, SOSIAALISUUUTEEN KASVATTAMINEN (LÄHEISYYDEN SIETÄMINEN), UUDEN KANSAN-
 TANSIN OPPIMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS, OPILASKEKKEINEN- JA PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: KEHÄRUMPU, MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPE- TUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 SILTATUNNELIVIESTI - lämmittely</p>	<p>Jaetaan oppilaat 2-4 joukkueeseen. Oppilaat ovat <i>jonossa</i>. Viimeinen oppilas ryömii tunnelista, joka muodostuu, kun leikkijät tekevät sillan. Ryömiä jää ensimmäiseksi ja antaa lähtömerkin takimmaiselle, kun on tullut ulos tunnelista. Leikki jatkuu, kunnes jokainen on ryöminyt tunnelista.</p>	<p>- joukkueet saavat itse keksiä sillan muodostustavan.</p>
<p>2 PALLO, SEINÄ, RUUVI JA NUOLI - kehon muotojen monipuolinen käyttö - ongelmanratkaisu</p>	<p>A. ONGELMIA <i>Juostaan tai hypellään</i> tilassa. Musiikki seis. Ongelmia: - tee itsestäsi pyöreä pallo Voitko tehdä sen myös keskitasoon? - tee itsestäsi suora seinä - tee itsestäsi kierteinen ruuvi Voitko tehdä sen alatasoon/keskitasoon/yläta-soon? - tee itsestäsi suora ja terävä nuoli Millainen se on, kun se taittuu? Entä lattiatasossa? B. JUMPPA 1. jalat 1-4 neljä joustoa kyykkynojassa (pyöreä pallo) 5-8 kaksi hyppyä taaponnistuksella ylös (terävä nuoli) 2. selkä 1-8 neljä käsien nostoa päinmakuulta 3. vatsa 1-8 lantiosta kiertämällä kierähdys päinmakuulle (ruuvi)</p>	<p>- muista palaute omaperäisistä ratkaisuista</p>

<p>4. liikkuvuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - rauhallinen musiikin fraasin mittainen venytys - jalkapohjat vastakkain - perusistunnassa - haaraistunnassa - risti-istunnassa taivutus oikealle ja vasemmalle 		
<p>3 SILLOIN MÄ LEIKIN NUORI KUN OON</p> <ul style="list-style-type: none"> - uuden kansantanssin opettelu 	<p>Harjoitellaan laulu: Silloin mä leikin (jos mahdollista niin harjoitellaan laulu musiikin tunnilla). Rytmitetään keholla. Kehitellään askelten oppimiseksi seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napsutellaan sormilla perusrytmiä laulun säestykseksi - harjoitellaan iskuttamaan tapuksilla rastilla merkityt tavut. Ne ovat samat kuin tanssin polut. <p>Silloin mä leikin nuori kun oon, laulan ja tanssin, minkä mä voin. Työtäkin teen ja vaivaakin nään, vaan nyt on aika toi(x)-nen(x).</p> <p>Rallatirati ralla(x)-tiraa(x), rallatirati ralla(x)-tiraa(x). vaan nyt on aika toi(x)-nen(x).</p> <p>Harjoitellaan tanhu kokonaisuudessaan.</p> <p>Alkukuvio:</p> <p>Piirissä kädet käsissä, katse myötäpäivään, tyttö pojan oikealla puolella.</p> <p>I VUORO</p> <p>1-8 juoksua piirissä ja sanoilla toinen kaksi polkua samalla käännös piirin keskusta kustaan</p> <p>9-16 koko piiri keskusta 4 askelta ja kaksi polkua sama takaisin kerrataan</p> <p>II VUORO</p> <p>1-8 juoksua parin kanssa oikeat kädet kyynärkourkussa paikalla myötäpäivään, polut sanalla toinen ja samalla käännetään vastakkain, tyttö ulkopiiriin ja poika sisäpiiriin</p> <p>9-16 samoin kuin vuorossa I, mutta ohittaen oma pari ja tullen samaa reittiä takaisin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - piirissä - huomioi oikea rytmi - kiinnitä huomio siihen, miten tanssitaan parin kanssa - jokainen vaihe opetellaan aina ensin ilman musiikkia ja vasta sitten musiikin kanssa

2. LUOKKA 3.TUNTI

AIHE: JÄNNITYS JA RENTOUS, MIELIKUVITUS, HAUSKUUS
TAVOITTEET: JÄNNITYKSEN JA RENTOUDEN EROTTAMINEN, ROHKEUS KÄYTTÄÄ OMAA KEHOA
OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS JA OPPILASKESKEINEN TYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, NARU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUS-NAKÖKOHTIA
1 SILLOIN MÄ LEIKIN - kertaus ja mahdollisesti toisen vuoron harjoittelu	- ks. Edellinen tunti	- huomioi viimeistely suorituksissa
2 SPAGETTIIHVIÖ - lihasten jännitys ja rentous - oppilaiden keksimiä liikkumistapoja - voimankäyttö	<p>A. JOHDATTELU Oppilaille näytetään esim. naruja, joka vedetään tiukaksi. Oppilaat jäljittelevät naruja liikkeillään ja asennoillaan. Kokeillaan, voidaanko tiukkana liikuttaa käsiä, jalkoja, selkää, hypätä, hypätä, käydä lattialla jne. Naru päästetään roikkumaan ja heilumaan löysänä. Kokeillaan eri asioita löysänä. Keskustellaan siitä, mitä lihakset ovat ja että ne voivat olla jännittyneet tai rennot.</p> <p>B. SPAGHETTITANSSI Aluksi ollaan keittämätöntä spaghettia seisten tiukkana. Kun spaghetti pannaan kiehuvaan veteen, se muuttuu vähitellen alhaalta lähtien löysäksi. Kokeillaan samaa aloittaen rennoksi muuttumista yläpäätä (pää, rintakehä, jne.). Löysä spaghetti alkaa äkkiä tanssia kiehuvaassa vedessä. Aloitetaan selinmakuulta nouden vähitellen ylös ja lähdetään liikkeelle tanssien löysää spaghettitanssia, jossa on mukana lopulta koko keho. Silloin astuu sisään spaghettihirviö suurilla, tiukoilla liikkeillä. Hirviö osaa liikkua eteenpäin, hypätä, taivuttaa ja kiertää vartaloaan, mutta tekee sen kaiken hyvin tiukasti. Oppilailta kysytään mitä tapahtuu, kun hirviö näkee spaghettin tanssivan. Liikutaan mahdollisesti tarinan loppu. Musiikkikasetilla aluksi löysää tanssia, hirviön tulo kuuluu keskivaiheilla selvästi.</p>	- vapaasti tilassa musiikkia kuunnellen - anna palautetta onnistumisesta: huomioi erityisesti rohkeaa, omaperäisen liikunnan!

<p>3 JÄYKKÄKOURIS- TUSBAK- TEERI - jäykän ja rennon liik- keen vaihtelu</p>	<p>1-2 oppilasta valitaan jäykkäkouristubakteereiksi. Muut juoksevat baktereita karkuun. Jos joku saadaan kiinni, tämän pitää jäädä seinmakuulle latti-alle mahdollisimman tiukkana. Kun muut huomaavat potilaan, voi vähintään kaksi karkuunjuoksijaa muuttua ambulanssimiehiksi ja kantaa potilaan sairaalaan (patjalle) siten, että tarttuvat potilasta nilkoista ja hartioiden alta tai vetävät käsistä. Potilaan on oltava mahdollisimman jäykkä kuljetuksen ajan. Patjalle päästyään hän saa taas jatkaa pakojuoksijana.</p>	<p>- huomioi reilu peli</p>
<p>4 KUMINAUHA - levollisen, tunnelman aikaansaaminen</p>	<p>Haetaan oma tila salista. Venytään tiukaksi. Opettaja käy katkaisemassa jokaisen kuminauhan tai merkistä ne katkeavat itsestään. Rentous.</p>	<p>- vapaasti maaten lattialla - vaadi hiljaisuutta - käytä halutessasi rauhallista musiikkia</p>

2. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: KEHO, LUOVUUS, HYPYASKELEET
 TAVOITTEET: KEHOMUOTOJEN SISÄISTÄMINEN, SOSIAALISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, ILON KOKEMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS, OPPILASKESKEINEN JA RYHMÄTYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: OPPILAILLE JAETTAVAT MUOTOLAPUT

OPEUTUKSEN ETENEMINEN		TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUS- NÄKÖKOHTIA
TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT		
1 LIIKENNEPOLIISI - toimintaan virittäytymisen - suunnat ja tasajakoinen rytmii	Opettaja tai yksi oppilaista on liikennepoliisina edessä. Valitaan etukäteen liikkumistapa(hyppien, kontaten, laukaten ym. mitä oppilaat itse keksivät). Poliisilla on käsimerkit: oikealle, vasemmalle, eteen, taakse ja ympäri. Oppilaat liikkuvat poliisin käsimerkkien ohjaamana.	- vapaasti tilassa - anna usealle oppilaalle mahdollisuus olla liikennepoliisina
2 VARIKSET JA KURJET - hengitys- ja verenkiertoelimestön toiminnan viikastuttaminen - erilaisten hyppyjen opettelu ja kertaaminen	Luokka on jaettu kahteen ryhmään: variksiin ja kurkiin. Ryhmät asetetaan vastakkain riviin pelialueen reunoille. Sovitaan tietty liikkumistapa, joka vaihdetaan aina jokaisen kiinniotokerran jälkeen. Esim. polvennostohyppy, kinkkaus, harppaushyppy, tasahyppy, laukka jne. Opettajan antaessa merkin ryhmät alkavat lähestyä toisiaan. Opettajan huutaessa esim. "varikset", varikset lähtevät ottamaan "kurkia" kiinni. Kiinnijääneet joutuvat varisten puolelle.	- kertaan eri liikkumistavat ennen jokaista kiinniotokertaa - kiinnitä huomio reiluun peliin
3 ONGELMANRATKAISU - kehon muodot; litteä, pyöreä, kulmikas, kiertynyt, taipunut	Oppilaat liikkuvat tilassa. Musiikki seis. Opettaja antaa ongelmia: marssia - tee itsestäsi suora hyppyaskeleita - tee itsestäsi pyöreä laukkaa - tee itsestäsi kulmikas tasahyppijä - tee itsestäsi kierteinen juoksu - tee itsestäsi taittunut	- katso, että lapset ovat sisäistäneet muodot
4 MUOTOKAUPPA	A. Oppilaille jaetaan pienet laput (4-5 kpl samaa), joissa lukee erilaisia	- kiinnitä huomio ryhmien yhteistyökykyyn

<p>- kehon muodot - ryhmätyöskentely</p>	<p>muotoja: suora, pyöreä, kierteinen, kulmikas, taittunut. Sanaa ei saa näyttää toisille</p> <ul style="list-style-type: none"> - tee itsestäsi sanan osoittama muoto - voiko se liikkua, voi näköjään - lähde nyt liikkumaan ja etsi toisia, joilla on sama muoto kuin sinulla ja kun löydätte toisenne pitäkää muoto, koska joku voi olla vielä eksynyt eikä löydä omiensa luo. <p>Näin saadaan ryhmät, joilla on oma muotonsa.</p> <p>B. Ryhmille annetaan tehtäväksi rakentaa näyteikkuna, jossa mallinuket ovat annetun muodon näköisiä. Kaikki voivat kuitenkin olla eri muodoissa ja eri tasoissa. Yksi ryhmästä voi olla kauppias, joka asettelee nuket.</p> <p>C. Ryhmät esittävät näyteikkunansa vuorotellen. Yleisö arvaa, mikä muoto ryhmällä oli. Tai opettaja pyytää esim. kierteisen patsaan ja kyseinen patsas näyttää omansa sekä kertoo patsaansa nimen. Lopuksi voidaan tehdä vielä yksi yhteinen patsas. Esim. kierteinen.</p>	<p>- harjoitellaan sekä esiintymistä, että yleisönä oloa</p>
--	---	--

2. LUOKKA 5.TUNTI

AIHE: VASTAKOHDAT, SOSIAALISUUS
 TAVOITTEET: SOSIAALISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, KEHON MONIPUOLINEN KÄYTTÖ, UUDEN KANSANTANSSIN OPPIMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONEN OPETUS SEKÄ PARI- JA RYHMÄTYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 VASTAKOHTIA - vastakohtaparien oppiminen - alkulämmittely	Liikutaan pareittain peräkkäin musiikin mukaan. Musiikki seis! Opettaja sanoo jonkun adjektiivin, jolloin etummainen tekee muodon, joka kuvaa ko. adjektiivia ja takimainen sen vastakohtaan. Vaihdetaan paikkoja ja lähdetään uudelleen liikkeelle. Vastakohtapareja: - suuri-pieni - kulmikas-pyöreä - korkea-matala - iloinen-surullinen jne.	- varmista, että vastakohdat tulevat kaikille selviksi
2 KAHVITANHU - uuden kansantanssin opettelu	Askeleet: kävelyaskeleita Alkukuvio: pareittain neliosä I VUORO 1-8 pääparit vastuu kertaus 9-16 pääparit pyörivät kädet käsissä 8 kävelyaskelta myötapäivään kertaus vastapäivään sivuparit toistavat saman II VUORO 1-8 pääparit vastuu 9-16 kaikki pyörivät myötapäivään 8 askelta Sivuparit toistavat saman III VUORO 1-8 pääparit vastuu sivuparit vastuu 9-16 kaikki paripyörintä myötapäivään kertaus vastapäivään	- seuraa oppilaiden kehittymistä ja etene sen mukaan - kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen - etene vuorojen harjoittelussa oppilaiden kehityksen mukaan, - kaikkia vuoroja ei ole pakko opetella - vastuu = vastakkain seisovat parit kulkevat kolme askelta vastakkain, alkaen ulkojalalla. Liikkeelle lähdetään kumarrusomalle paritoverille. Neljännenä askeleella vietään sisäjalalla toisen jalan viereen ja kumarrus vastassaolevalle parille. Parit perääntyvät omille paikoilleen, aloittaen sisäjalalla.

<p>3 RYHMÄPATSAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - oman kehon hallitsemisen yhteistoiminnassa - rohkeus koskettaa omaa ja toisten kehoa 	<p>Jokaiselle oppilaalle annetaan <i>numero</i>. Opettaja sanoo numerot mielivaltaisesti järjestyksessä, ja oppilas kuullessaan oman numeronsa asettuu keskelle salia "patsaaksi". Seuraavat oppilaat liittyvät patsaaseen tehden oman patsaansa, jolloin muodostuu yksi iso patsas. Kun patsas on valmis, voi opettaja tutkia sitä ja keksiä, mitä se esittää. Opettaja voi myös kutsua yhden oppilaan kerrallaan katsomaan patsasta ja vaikkapa ehdottamaan sille nimeä.</p> <p>Sitten opettaja taas sanoo numerot mielivaltaisessa järjestyksessä, jolloin oppilas kerrallaan lähtee patsaasta. Tarkoitus on, että patsas ei sorru, ja että patsaaseen jäävät oppilaat yrittävät pysyä asennossaan vaikka kontaktissa ollut oppilas lähtee pois. Poisiähtävät oppilaat seuraavat patsaan purkautumista. Harjoitus voidaan toistaa muutaman kerran peräkkäin.</p>	<p>- rohkaise oppilaita ottamaan kontaktia toisiinsa</p>
---	--	--

2. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, ESITTÄMINEN
TAVOITTEET: ESIINTYMISEEN TOTTUMINEN, MUKAVAN YHTEISHENGEN LUOMINEN, LIIKEIDEOIDEN TUOTTAMINEN
OPETUSTAVAT: PARI- JA RYHMÄTYÖSKENTELEY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUS- NÄKÖKOHTIA
1 KAHVITANHU - kerrataan edellisellä tunnilla opeteltu tanhu - esittäminen	Kerrataan Kahvitanhu (ks. ed. tunti) ja harjoitellaan loput osat, ellei edellisellä tunnilla ehditty. Lopuksi tanssi esitetään toisille.	- pareittain neliossa - kannusta oppilaita esiintymään - voidaan harjoitella uusia vuoroja, jos edellisellä tunnilla ei ehditty
2 OMA SOMMITELMA - oman esityksen suunnittelu - yhteistyöhön opettelu	Ensin harjoitellaan yhdessä Sammakkolaulu (ks. Tuntisuunnitelman lopussa oleva moniste) tai jokin musiikintunnilla opeteltu laulu. Sen jälkeen jaetaan oppilaat ryhmiin ja annetaan tehtäväksi suunnitella helppo ja pieni- muotoinen tanssi. Tuotokset esitetään muille ryhmille.	-anna paljon positiivista palautetta! - muodosta "tasapuolisia" ryhmiä - auta tarvittaessa suunnitelua
3 YSTÄVYYSPIIRI - mukavan lopputunnelman luominen - läheisyyden kokeminen	Muodostetaan <i>piiri</i> , niin että kädet ovat ristissä, vasen käsi päällä. Luodaan lämmin tunnelma ja opettaja antaa palautetta kuluneesta tanssijaksosta. Lopuksi lausutaan sanat: "Kiitos tanssitunneista, hei, hei, kaikille." Samalla heilutetaan käsiä ja lopuksi pyörähdetään käsien alta niin, että kaikki jäävät seisomaan kädet käsissä selkä piirin keskusta.	- luo lämmin ja rauhallinen ilmapiiri - anna oppilaille asianmukaista, positiivista ja rehellistä palautetta

SAMMAKKOLAULU

Jarvola-Helakisa

Loms loms loi - ka - taan ol - laan niin-kuin sam - ma - koi - ta,
 pom-pu-loi-ta o - me-noi-ta pom pom pom-pi - taan.
 Y-lös a - las e-teen - päin, si-vul-le ja taak-se-päin.
 En-sin yk-si ker-ral - laan, sit-ten kaik-ki jo - nos-sa.
 Niin kuin var-paat mo-nos- sa, niin kuin var-paat mo-nos-sa.

3. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: KEHON KÄYTTÖ, AIKA, VOIMA JA RYTMII

TAVOITTEET: KEHON LIIKKEIDEN JA RYTMIN VÄLISEN YHTEYDEN TOTEAMINEN, TANSSIJAKSON ALOITTAMINEN RENNOSTI TUTUSTUEN OPETUSTAVAT: OPPILASKESKEINEN, OPETTAJAJOHTOINEN JA PARITYÖSKENTELY

VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 KAAREVAT LIIKE-RADAT - kehon aktiivinen käyttö - tilan ja muodon hahmottaminen - rohkeus käyttää tilaa - ilmaisukyky	Tehtävänä on keskittyä kaareviin liikeratoihin sekä lattiassa että ilmassa, koko kehoa aktiivisesti käyttäen kaarrellen ja juosten. Ensiksi liikutaan ilman musiikkia, kokeillen ja "lämmittellen". Oppilaat voivat liikkua sekä omassa että yhteisessä tilassa. Sitten liikutaan musiikin mukaan.	- vapaasti kaarrellen tilassa - rohkease laajaan tilankäyttöön. - käske oppilaiden kiinnittää huomio suuntiin, tasoihin ja liikkeen kokoon. - keskittyminen musiikkiin!
2 KAIKU - kyky hallita voima - ja aikatekijöitä - kehon osien paikallistaminen.	Opettaja tuottaa erilaisia <i>rytmejä</i> taputtaen käsiä, vartalon osia, tömistäen jne. Oppilaat toistavat saman perässä. Rytmit vaikeutuvat asteittain ja oppilaiden tason mukaan. Seuraava vaihe on antaa oppilaiden olla mallina yksi kerrallaan.	- piirissä - tee rytmitykset selkeästi käyttäen eri kehonosia.
3 PIU, PAU PAPIIN KELLO - liikkeiden yhdistäminen ryhtiin	Piirissä kädet käsissä, hoetaan lorua , joka opetellaan aluksi (loru voidaan myös opetella esim. äidinkielen tunnilla). A. Neljä askelta piirin keskustaan. <i>"Piu pau papin kello"</i> B. Neljä askelta perääntyen alkuperäiselle paikalle. <i>"lukkarin lesken lehmän kello"</i> C. Vasemmalta neljällä askelella ympäri, kädet lanteilla. <i>"vallesmannin varsan kello"</i> D. Paikalla neljä taputusta. <i>"Markkulan Heikin hevosen kello"</i> Seuraavaksi tehdään oppilaista neljä ryhmää ja toteutetaan runo kaanonina siten, että aina yhden fraasin jälkeen aloittaa seuraava ryhmä.	- kaanon mahdollinen.

<p>4 ISO ILO ALKAA</p> <ul style="list-style-type: none"> - uuden kansantanssin opettelu - kansanperinteen ylläpitäminen 	<p>Ennen tanssin opettelua opetellaan varvashyppy. Sovitaan parit. Parit kädet käsissä - yksinkertainen piiri. A. Piirinä 16 askelta kevyttä juoksua päkiöillä myötäpäivään ja 16 askelta vastapäivään. Kädet kohotettuina tanhun tapaan. B. Toinen parista (poika) astuu piirin puolelle paria vastapäätä ja hypätään kolme varvashyppyä, neijäs on tauko. Hyvät kerrataan. Sitten parin kanssa piiriotteessa nejjällä askeleella ympäri. Kerrataan hyvät ja ympärimeno</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pyritään suomalaisen tanhun tapaiseen liikkumistapaan, askel kevyt ja liitävä. - huomioidaan aina pari! - varvashyppy=hypäteen vasemmalle jalle viedään oikea jalka eteen varpaiden koskettaessa kevyesti maata. Hypäteen oikealle jalalle viedään vasen jalka eteen varpaiden koskettaessa kevyesti maata.
<p>5 KUMINAUHA</p> <ul style="list-style-type: none"> - venyminen ja rentous 	<p>Venytetään eri kehonosia pois päin itsestä mahdollisimman pitkään, jonka jälkeen kehonosaa kevyesti ravistellaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vapaasti tilassa - anna lapsille mielikuva joustavuudesta kuminauhan avulla.

3. LUOKKA 2.TUNTI

AIHE: LUOVUUS, LIHASJÄNNITYS/RENTOUS
 TAVOITTEET: SOSIAALISTEN SUHTEIDEN VOIMISTAMINEN, LUOVUUDEN KEHITTÄMINEN, KYKY SÄÄDELLÄ LIHASJÄNNITYSTÄ
 OPETUSTAVAT: PARITYÖSKENTELEY, RYHMÄTYÖSKENTELEY, OPETTAJAJOHTOINEN TYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	OPETUSNAKOKOHTIA
1 LIIMATUT KEHONOSAT - luovien ratkaisujen kehittäminen, yhteistyö	Opettaja rummuttaa rytmiä. Oppilaat liikkuvat eri tavoin salissa (juosten, hyppien ym.). Opettaja lopettaa rummuttamisen ja huutaa ” <i>kaksi henkeä ja liimatut kädet</i> ”. Näin opettaja jatkaa eri määrällä oppilaita ja eri kehonosia yhdistellen. Viimeisellä kerralla pyydä oppilaita ” <i>yhteeniimattu veistos</i> ”, jossa ovat kaikki mukana.	- paljon positiivista palautetta - luovimmat ratkaisut näytetään myös toisille.
2 MARTIN VAPPU - uuden kansantanssin opettaminen	Pareittain vastakkain piirissä, tyttö ulkopiirissä. A. Pareittain vastakkain kuusi varvashyppyä ja kolme polkua. Kerrataan. B. Paripyörintä kynnärkourussa 1-8 myötäpäivään, 1-8 vastapäivään. C. Kuusi varvashyppyä. Kolme tasahyppyä taaksepäin. Kuusi varvashyppyä ja kolme tasahyppyä eteenpäin. Kerrataan osa B. D. Kuusi varvashyppyä ja kolme polkua. Kerrataan edellinen. Parin kiertö vartalon kautta parin paikalle ja kolme polkua. Parin kiertö takaisin omalle paikalle ja kolme polkua. Kerrataan osa B ja A.	- kiinnittä huomio parin kanssa tanssimiseen.
3 AVAUTUMINEN - SULKEUTUMINEN - kyky säädellä lihasjännitystä - liikelaajuuden kehittä-	Oppilaat makaavat selällään rentoina. Hengitetään rauhallisesti sisään ja samalla ojennetaan vartalo mahdollisimman pitkäksi. Hengitetään ulos ja annetaan vartalon palautua rentoon tilaan. Toistetaan muutaman kerran; raajat voivat joka kerralla ojentua vähän eri suuntiin. Seuraavaksi uloshengityksen aikana vedetään vartalo aktiivisesti kasaan; pyöristetään selkä ja tuodaan raajat	- vapaasti tilassa - tasainen, rauhallinen hengitys on taivotteena.

	<p>lähelle keskustaa. Tästä ojennutaan taas sisäänhengityksen aikana, mutta nyt voi kehon painopiste muuttua. Enää ei tarvitse maata selälään. Kerta kerralta muunnetaan liikettä niin, että irtaudutaan avautumisvaiheessa yhä enemmän lattiasta: painopisteena voi olla mikä tahansa kehon osa.</p>	
--	---	--

3. LUOKKA 3. TUNTI

AIHE: HYPYT, NUOTTIARVOT, LUOVUUS

TAVOITTEET: LUOVUUDEN JA RYTMITAJUN KEHITTYMINEN, RYHMÄTYÖSKENTELYN JOUSTAVUUS, ESIINTYMINEN JA YLEISÖNÄ OLEMISEN

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN -JA OPPILASKESKEINEN TYÖSKENTELY, RYHMÄTYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: HYPYNARUJA, PAPERIARKKEJA,

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 HYPPELY - erilaisten hyppytapojen kokeilu, oman vuoron odottaminen	Muodostetaan avorivistö . 4 oppilasta rinnakkain. Keskelle salia laitetaan pitkä naru, joka toimii ”ojana”. Oppilaat lähtevät juoksemaan merkin saatuaan ja ojan kohdalla hyppäävät yli joka kerta eritavalla. Opettaja voi antaa ohjeita hyppyjen tekemiseen esim. hyppää niin, että ponnistat ja tulet alas samalla jalalla. Variaatioita: a. oppilaat huutavat nimensä hypätessä ojan yli b. oppilaat ottavat kädet mukaan hyppyyn c. yhdistetään sekä ääni että kädet d. hypätään pareittain käsi kädessä e. hypyn aikana tulee kääntyä ilmassa	- salin päästä toiseen - anna palautetta hyvistä suorituksista.
2 NELJÄSOSA, PUOLIKAS JA KOKONAINEN - nuottiarvojen opettelu, liike ja rytmi	Opettaja tuo tunnille kaksi kokonaista paperiarkkia, kaksi halkaistua arkkia ja kaksi arkkia, jotka ovat halkaistu neljään osaan. Keskustellaan paperin palojen avulla nuottiarvoista ja niiden kestosta . Opettaja demonstroi rummulla nuottiarvot. Oppilaat kuuntelevat. Oppilaat taputtavat neljäsosia opettajan lyödessä kokonuoitiin rytmää. Oppilaiden tulee keksiä miten saadaan neljäsosa nuotit muutetuksi puolinuoteiksi. Taputetaan. Oppilaat ja opettaja taputtavat eri rytmää. Oppilaat voidaan jakaa ryhmiin. Yhdistetään liike rytmeihin. Ensin kokonuoiti : pitkä liike Kaksi puolinuotia : sama liike kaksi kertaa, joka kestää puolinuotin ajan. Puolet ryhmästä liikkuvat kokonuoiteja, toinen puoli puolinuotteja Neljäsosanuoittit : Sama liike neljä kertaa. Jaetaan oppilaat kolmeen ryhmään. Kaikki ryhmät liikkuvat eri tavoin.	- piirissä ja vapaasti liikkuen rytmin mukaan - vaadi tarkkoja rytmejä - varmista, että kaikki sisäistävät rytmit.

<p>3 LIIKKEIDEN SUUN- NITTELU RUNOON</p> <ul style="list-style-type: none"> - luovuuden kehittyminen - ryhmätyöskentely - esiintyminen ja yleisö- näolo 	<p>Opetellaan yhdessä runo: "Entten, tentten, teelikamentten, hissun kissun vaapulavissun, eelin keelin lot, viipula vaapula vot. Eskon saun piun paun, nyt minä lähden tästä pelistä pois" (voidaan opetella myös äidinkielen tunnilla).</p> <p>Rytmitetään runo.</p> <p>Jaetaan oppilaat 4 hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä suunnittelee runoon liikkeen ja harjoittelevat sen sujuvaksi. Lopuksi tuotokset esitetään toisille.</p> <p>Jos tähän ei ole aikaa, opettaja keksii itse liikkeen runoon ja ne opetellaan yhdessä. Esim:</p> <p>Entten tentten... Neijä kävelyaskelta eteenpäin.</p> <p>Hissun kissun... Neijä hiipimistä omalla paikalla.</p> <p>Eelin... Askel oikealle, vasen viereen ja taputus.</p> <p>Viipula... Askel vasemmalle, oikea viereen ja taputus.</p> <p>Eskon saun... Alas kyykkyy.</p> <p>Piun paun... Perusasento kädet ojennettuina ylös.</p> <p>Nyt minä... Juoksua oman paikan ympäri ja POIS- sanalla kyykkyy alas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kiinnitä huomio ryhmien työn joustavuuteen - auta vasta viime kädessä - anna positiivista palautetta onnistumisesta.
---	--	--

3. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: KEHON KIELI
 TAVOITTEET: SOSIAALISUUDEN JA LUOVUUDEN KEHITTÄMINEN
 OPETUSTAVAT: OPPILASKESEINEN, OPETTAJAJOHTOINEN
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, RYTMISOITTIMIA

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT		OPETUKSEN ETENEMINEN	OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 SEURAAMINEN - jännityksen kokeminen	<i>Kävellään sekaisin</i> salissa. Jokainen valitsee jonkun, jota seuraa paljastamatta sitä hänelle. Välimatka ensin 20 metriä, sitten 10, 5, 3 ja lopulta vain metri. Pysähdytään ja otetaan seurattua oppilasta olkapäästä kiinni. Katso- taan millainen kuvio syntyy.	<i>Kävellään sekaisin</i> salissa. Jokainen valitsee jonkun, jota seuraa paljastamatta sitä hänelle. Välimatka ensin 20 metriä, sitten 10, 5, 3 ja lopulta vain metri. Pysähdytään ja otetaan seurattua oppilasta olkapäästä kiinni. Katso- taan millainen kuvio syntyy.	- muodostuva kuvio paljastaa jotain luokan sosiaalisista suhteista.
2 KEHOLLA - HEI - kehon kielen harjoitta- minen	Opettaja pyytää oppilaita näyttämään kehollaan erilaisia tuntemuksia. Esim. kipu, iloisesti tervetminen, suru, väsymys jne. Opettaja jatkaa tehtävää kysyen esim. "Voitko näyttää kipua hyppien, ryömien ym.?"	Opettaja pyytää oppilaita näyttämään kehollaan erilaisia tuntemuksia. Esim. kipu, iloisesti tervetminen, suru, väsymys jne. Opettaja jatkaa tehtävää kysyen esim. "Voitko näyttää kipua hyppien, ryömien ym.?"	- vapaasti tilassa - kannusta kokeilemaan erilaisia ratkaisuja - muista kertoa, ettei ole väärää tapaa. - tehtävässä ei voi epäonnistua
3 KÄTTÖNEN - uuden kansantanssin opettaminen kansanpe- rinnettä säilyttäen	<i>Pareittain piirissä</i> . Tyttö pojan oikealla puolella. A. Piiri Piirioitteinen piiri liikkuu 16 kävelyaskelta myötä- ja 16 vastapäivään käsiä alhaalla sisään - ja ulospäin heiluttaen. B. Kättely Kättely seitsemän luon, jonka kanssa käännös, ja paluu takaisin.	<i>Pareittain piirissä</i> . Tyttö pojan oikealla puolella. A. Piiri Piirioitteinen piiri liikkuu 16 kävelyaskelta myötä- ja 16 vastapäivään käsiä alhaalla sisään - ja ulospäin heiluttaen. B. Kättely Kättely seitsemän luon, jonka kanssa käännös, ja paluu takaisin.	- anna aikaa kättelyn harjoittelulle - <i>kättely</i> = piiri, pareittain vastakkain. Oi- kea käsi ojennetaan paritoverilla ja siirry- tään eteenpäin, sivuuttaen vasemmalta. Seuraavalle vastaantulijalle ojennetaan vasen käsi ja hänet sivuutetaan oikealta jne. Seitsemän kanssa pyörähdetään 1/2 kierrosta myötäpäivään oikea käsi oi- keassa ja lähdetään kättelemään takaisin päin. Kun oma paritoveri kohdataan uu- delleen, paripyörintä hänen kanssaan myötäpäivään niin kauan kuin musiikkia riittää.
4 ÄÄNIREAGOINTI - kyky havaita dynaami- sia eroja äänessä ja mu-	<i>Oppilaat makaavat rentoina lattialla</i> . Opettaja alkaa tuottaa erilaisia ääniä kehollaan, rytmisoittimilla. Oppilaat reagoivat ääniin liikkein. Opettaja yrittää tuottaa dynamiikaltaan mahdollisimman erilaisia ääniä, alkaen varovasti ja	<i>Oppilaat makaavat rentoina lattialla</i> . Opettaja alkaa tuottaa erilaisia ääniä kehollaan, rytmisoittimilla. Oppilaat reagoivat ääniin liikkein. Opettaja yrittää tuottaa dynamiikaltaan mahdollisimman erilaisia ääniä, alkaen varovasti ja	- vapaasti tilassa - tehdään selväksi ennen harjoituksen alkamista keskittymisen tärkeys

siikissa	<p>kasvattaen voimakkuutta niin, että liike kasvaa nousten irti lattiasta ja liikkuen tilassa. Väillä opettaja pitää taukoja, jolloin on tarkoitus olla liikkumatta. Seuraavassa vaiheessa oppilaat saavat liikkua äänen vastaisesti: eri nopeudella ja voimakkuudella kuin säästys. He voivat myös jatkaa liikkumista tauolla ja pysähtyä koska tahansa. Harjoitukseen voi lisätä huomion suuntaamisen toisiin, ja toisiin reagoimisen. Kontaktit ovat satunnaisia, ja mitä yksilöiden kesken tapahtuu on yllätyksellistä, ja reaktiot spontaaneja. Myös pieniä ryhmiä voi muodostua. Harjoituksen jälkeen keskustellaan kokemuksista, mielikuvista ja tunnelmista.</p>	- rohkaistaan monipuoliseen liikkeiden ja liikeratojen käyttöön
----------	--	---

3. LUOKKA 5. TUNTI

AIHE: TILANKÄYTTÖ, MIELIKUVITUS
TAVOITTEET: LUOVUUDEN AKTIVOIMINEN, TOISTEN HAVAITSEMISEN JA HUOMIOIMINEN LIIKKUESSA, TILAN KÄYTTÖ
OPETUSTAVAT: OPPILASKESKEINEN, OPETTAJAJOHTOINEN, RYHMÄTYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

OPETUKSEN ETENEMINEN		TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUS- NÄKÖKOHTIA
TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT		
1 OLE TARKKANA - havaitseminen	Kävellään ympäri salia. Yksi oppilaista pysähtyy (kuka tahansa) ja muiden on pysähdyttävä mahdollisimman nopeasti.	- korosta keskittymistä.
2 AHDAS - AVARA - kyky käyttää tilaa monipuolisesti - tilan antaminen toisille	Aloitetaan liikkuminen tilassa mielikuvana jokin ahdas paikka , esim. tunneli, kapea käytävä, seinien välinen rako. Liike on kapeaa, pientä, se voi olla matalaa, keskitasolla tai korkeaa ja se voi tapahtua eri suuntiin. Oppilaat voivat kokeilla erilaisia vaihtoehtoja. Kun säästys vaihtuu päästään vapaaksi ahtaasta paikasta avaraan tilaan , esim. niitylle, rannalle. Liikutaan antautuen tilaan, rennosti. Sitten taas joudutaan ahtaaseen paikkaan, ja nyt opettaja rajaa alueen salissa, missä koko ryhmä saa liikkua niin, että oppilaat joutuvat liikkumaan toistensa lähellä, limitäin ja lomittain. Jälleen päästään vapaaksi, nyt pyritään myös kauas toisista, väistellään ja käytetään runsaasti tilaa. Vielä kerran liikutaan ahtaassa paikassa, nyt koko ryhmä ikään kuin pienessä purkissa tai tynnyrissä. Varovasti kiipeillään toisten yli, ryömitään ali, kieretään ympäri jne.	- ahtaassa tilassa säästys on kevyttä napatusta - avarassa tilassa melko voimakasta rummutusta ja tempo on nopea.
3 KAHVITANHU - vanhan tanssin kertominen, ja uusien osien opettelu	Askeleet: kävelyaskeleita Alkukuutio: pareittain neliössä I VUORO 1-8 pääparit vastuu 9-16 pääparit pyörivät kädet käsissä 8 kävelyaskelta myötäpäivään sivuparit toistavat saman II VUORO 1-8 pääparit vastuu 9-16 kaikki pyörivät paripyörinnän myötäpäivään 8 askelta sivuparit toistavat saman	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen - vaadi täsmällisyyttä kättelyssä. - vastuu = vastakkain seisovat parit kulkevat kolme askelta vastakkain, alkaen ulkojalalla. Liikkeelle lähdeittäessä kumarrus omalle paritoverille. Neljännellä askeleella viedään sisäjalalla toisen jalan viereen ja kumarrus vastassaolevalle parille. Parit perääntyvät omille paikoilleen, aloittaen

	<p>III VUORO 1-8 pääparit vastuu 1-8 sivuparit vastuu 9-16 kaikki paripyörintä myötapäivään 9-16 kertaus vastapäivään</p> <p>IV VUORO 1-8 kättely piirissä 1-8 kertaus, kättely jatkuu, käänös 7. vastaantulevan kanssa 9-16 kättely piirissä takaisin päin 9-16 paluu takaisin omalle paikalle Lopuksi tanssi voidaan esittää toisille.</p>
sisäjalalla.	

3. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: OMA LIIKESARJA, KUUNTELU
 TAVOITTEET: ESIINTYMISEN HARJOITTELU JA YLEISÖNÄ OLO, OMIEN LIIKESOMMITEMIEN TEKEMINEN RYHMISSÄ,
 OPETUSTAVAT: OPPILASKESKEINEN RYHMÄTYÖSKENTELY, OPETTAJAJOHTOINEN TYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN ERITTELY	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUS- NÄKÖKOHTIA
1 KAHVITANHU - edellisellä tunnilla opetellun tanhun kertaus	Katso edellinen tunti	- yksi harjoittelu kerta ja sen jälkeen esitykset muille
2 KAANON - liikkeiden yhdistäminen lauluun	Opetellaan Kanoottilaulun ensimmäinen säkeistö niin, että oppilaat osaavat sen ulkoa (voidaan opetella myös musiikin tunnilla). Keksitään yhdessä liikkeet kanoottilauluun, mielikuvana vaikkapa intiaanit kanootilla melomassa. Kysytään oppilailta millaisia liikkeitä intiaanit voisivat tehdä, ja "napataan" ensimmäinen idea, joka oppilailta tulee. Näin keksitään liikkeet jokaiseen fraasiin, ja sitten mennään tanssia yhdessä läpi. Jos ehditään, niin keksitään liikkeet myös kahteen muuhun säkeistöön. Lauletaan laulu kaanonissa (3 ryhmää), jonka jälkeen lisätään liikkeet lauluun. Vaihdetaan aloittavaa ryhmää. Lopuksi voidaan jättää laulu pois ja tehdä liikkeet kaanonissa opettajan taputtaman rytmin mukaan.	- piirissä - rohkaise oppilaita liikkeiden näyttöön - jos liikkeitä ei ala ilmaantua, voi opettaja antaa apua ja keksiä itse
3 KUUNTELE JA TEE - tarkkaavaisuuden kehittäminen	Oppilaat hyppelivät salissa ilman musiikkia. Opettajalla on kehärumpu. Kun oppilaat kuulevat kolme rummun lyöntiä, he käyvät makaamassa selälään lattialla. Kun kuuluu vain yksi lyönti, oppilaat käyvät selkää pyöreänä "keinahtamassa" lattialla. Kun kuuluu kaksi lyöntiä, oppilaat eivät saa mennä alas lattialle vaan heidän tulee jatkaa hyppelyä. Väärin tehneet menevät tarkkailijoiksi salin reunalle.	- aluksi toimitaan siten, ettei kukaan putoa pelistä pois.

KANOOTTILAULU

1. *Om* Intiaanilau

Ka - noo - tin ka - pe - an ve - sil - le työn - si

2.

seu - raan siis ma - ja - vaa va - ei - tä - vaa.

3.

4.

2. Kanootin korean kaisloihin soudan,
hauen ja säynävän saaliiksi saan.

3. Kultaa ja hopeaa melassa päilyy,
muistoissa melojan säilyy se ain.

Leikki:

Piirissä tai ketjussa voidaan liikkua rytmikkäästi eteenpäin. Käsiä voi heiluttaa musiikin tahtiin, ne voi välillä nostaa ylös ja taas laskea alas. Laulu voidaan myös laulaa kaanonina. Siih voi myös ryhmässä keksiä liikuntasommitelman, jota voi myöskin mennä kaanonina.

3. LUOKKA 7. TUNTI

AIHE: ERILAISET LIIKKUMISMUODOT JA LIIKELAAJUDET
 TAVOITTEET: TARKKA-AVAISUUDEN JA MUISTIN KEHITTYMINEN, PYRKIMYS KEHON VAPAUTUMISEEN, HAUSKUUDEN KOKEMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONEN, OPILASKESEINEN JA PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTEELYMUODOT JA OPETUS-NÄKÖKOHTIA
1 JAHTAAJA - eri liikkumismuotojen keksiminen ja kokeilu - hauskuuden kokeminen - hengitys- ja verenkiertoelimestön vilkastuttaminen.	Yksi oppilaista on Jahtaaja. Tämä oppilas valitsee liikkumistavan ryhmälle, kuten hyppy, pyöräily, kävely, loikkiminen jne. Leikkiä leikitään kuten normaalia <i>hippaa</i> , mutta kaikki liikkuvat Jahtaajan valitsemalla liikkumistavalla, myös Jahtaaja itse. Kun Jahtaaja saa jonkun kiinni tulee hänestä uusi Jahtaaja ja hän saa päättää uuden liikkumistavan.	- leikkiä voi leikkiä myös niin, että oppilaat liikkuvat takaperin - toisiin ei saa törmäillä!
2 KULLANVAIHTO - kansanperinteen säilyttäminen uuden kantsantanssin oppimisen myötä	Osanottajia: pareittain Alkukuviö: pariipiiri vastakkain, olkavarsoite Askeleet: jalan vientejä eteen ja sivulle, laukkaa a) Jalan viennit 1 Tyttö vie vasemman jalkansa sivulle ja takaisin, samanaikaisesti poika vie oikean jalkansa eteen ja takaisin, 2 tyttö vie vasemman jalkansa eteen ja takaisin, samanaikaisesti poika vie oikean jalkansa sivulle ja takaisin 3-4 Sama toistetaan 1-4 a-osa toistetaan jolloin tyttö alkaa oikealla ja poika vasemmalla jalalla b) Laukkaa 5-8 Laukataan laukkaotteessa vastapäivään	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen
3 LIIKELEIKKI - muistin ja tarkkaavaisuuden kehittäminen	Opettaja antaa oppilaille valmiina 5-6 liikettä. Esim. 1 = X-asento 2 = kyykyssä oikea käsi ylhäällä 3 = kukkoseisonta kädet sivuilla 4 = haaraistunta 5 = konttausasento	- omat paikat - aluksi leikitään niin, ettei kukaan tipu pois.

	<p>6 = päinmakuu Liikkeet opetellaan yhdessä niin, että kaikki muistavat numeroa vastaavan liikkeen. Opettaja alkaa sanoa numeroita mielivaltaisessa järjestyksessä ja oppilaat koittavat mennä mahdollisimman nopeasti numeroa vastaavaan asentoon. Väärin liikkeen tehnyt ja viimeisenä asennossa oleva tipahtavat leikistä pois.</p>	
--	--	--

3. LUOKKA 8. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, LÄMMIN TUNNELMA
TAVOITTEET: ITSEILMAISUN HARJOITTAMINEN, RYHMÄTYÖ TAITOJEN HARJAANNUTTAMINEN
OPETUSTAVAT: RYHMÄTYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT		OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPE- TUSNÄKÖKOHTIA
1 KULLANVAIHTO - viime tunnilla opetetun tanhuan muistaminen - esiintyminen	Katso edellinen tunti.		- kiinnitä huomio esiintymiseen ja yleisönä olemiseen
2 OMA TANSSI - luovuuden kehittyminen - ryhmätyöskentelyyn sopeutumisen - rohkeus omien liike-ehtotusten esille tuomiseen	Jaetaan oppilaat noin 5-6 hengen ryhmiin . Ryhmät muodostavat piirin. Jokainen vuorollaan käy piiriin keskellä tekemässä jotain liikettä ja muut matkivat häntä samanaikaisesti. Kuunnellaan musiikkia! Sen jälkeen oppilaille kerrotaan, että tarkoituksena on nyt yhdistää nämä liikkeet ja tehdä niistä pieni tanssisommitelma . Oppilaiden tulee myös miettiä missä muodostelmassa he esittävät tanssinsa. Lopputunnista tuotokset esitetään ja annetaan palautetta ryhmille heidän työskentelystään.		- jaa ryhmät tasapuolisesti - tytöt ja pojat sekaisin - seuraa ryhmien työskentelyä ja auta vasta viime kädessä - opettaja voi vaikuttaa keskustelun suuntaan johdattelevilla kysymyksillä
3 LOPPUPALAUTTEEN ANTO KOKO TANSSI JAKSOSTA - mukavan lopputunnelman luominen	Istutaan ryhmässä lähekkäin. Opettaja antaa palautetta oppilaille ja rohkaisee myös oppilaita kertomaan mielipiteensä tanssijaksosta.		- yritä luoda lämminhenkinen tunnelma - muista kiittää oppilaita osallistumisesta

4. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: TASAPAINO, RYTMIKYKY
 TAVOITTEET: KEHONOSIEN MONIPUOLINEN KÄYTTÖ, KESKITTYMINEN TASAPAINOON, RYTMIKYVYN KEHITTYMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN, OPPILASKESKEINEN JA PARITYÖSKENTELE
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 SEURAAMINEN - aloitetaan uusi tanssijakso tutulla harjoitteella	Kävellään sekaisin salissa. Jokainen oppilas valitsee jonkun, jota seuraa, paljastamatta sitä hänelle. Välimatka on ensin 20 metriä, sitten 10, 5, 3 ja lopulta yksi. Pysähdytään ja otetaan seurattua oppilasta olkapäästä kiinni. Katsotaan millainen kuvio syntyy.	- aloita uusi tanssijakso iloisesti
2 KAIKU - rytmikyvyn kehittyminen - oman rytmin keksiminen	Seistään piirissä . Jokainen oppilas tuottaa vuorotellen erilaisia rytmejä taputuksen käsiä, vartalon osia, tömistään jne. Muut oppilaat toistavat saman perässä.	- innosta lapsia käyttämään eri kehon osia rytmejä keksiessään - Huom! Ketään ei saa pakottaa.
3 TASAPAINO - tasapainon etsiminen eri kehonosia käyttäen	Oppilaat liikkuvat vapaasti ympäri salia. Aina kun opettaja lyö rumpua, tulee lasten keksiä uusi tasapainoasento. Alussa voi olla esim. sellaisia asentoja kuin: - tasapaino yksi jalka ja yksi käsi maassa - tasapaino toisella pakaralla - tasapaino vasemmalle/oikealle kyljelle - tasapaino peppu maassa - tasapaino vatsa maassa - tasapaino säari maassa - tasapaino kyynänpää ja kaksi polvea maassa jne.	- pyri siihen, että oppilaat löytäisivät tasapainon kehon pienilläkin osilla.
4 TZUMBAI - israelilaisen kansantanssin opettelu	Pyydä lapsia muistamaan parhaat tasapainoasennot, jotka näytetään myöhemmin muille. Kuvio: Paripiiri, parit kasvokkain vastakkain noin neljän askelen päässä toisistaan. Opetellaan ensin laulu (jos mahdollista niin musiikin tunnilla): ks. tuntisuunnitelman lopusta	- jos aikaa jää, tanssi voidaan tanssia myös kaanonina siten, että ensimmäisen ryhmän aloittaessa toisen osan, aloittaa toinen ryhmä alusta jne.

	<p>A: Tahtien 1 - 4 aikana parit kävelevät toisiaan kohti 4 askelta, jonka jälkeen peruutetaan neijällä kävelyaskeleella. Sama toistetaan.</p> <p>B: Otetaan pareittain oikean käden peukalo-ote ja kävellään kahdeksan askelta myötäpäivään. Tämän jälkeen käsi vaihtuu ja sama toiseen suuntaan (tahdit 5 - 8).</p> <p>C: Nostetaan molemmat kädet koukkuun sivuille kämmenet pään korkeudelle. Kahdeksan kävelyaskelta, vasemman kautta kierros itsensä ympäri vartaloa puolelta toiselle keikuttaen. Sama toiseen suuntaan (9 - 12). Tämän jälkeen tanssi alkaa alusta.</p>	
--	--	--

4. LUOKKA 2. TUNTI

Aihe: LIHASJÄNNITYS, POSITIIVISUUS
Tavoitteet: ITSETUNNON KEHITTÄMINEN, KYKY SÄÄDELLÄ LIHASJÄNNITYSTÄ, PARIN KANSSA TANSSIMINEN
Opetustavat: OPPILASKESKEINEN -JA OPETTAJAJOHTOINEN TYÖSKENTELY, PARITYÖSKENTELY
Välineet ja muut materiaalit: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 POSITIIVISUUSPIIRI - positiivisten asioiden löytäminen itsestä	Seistään piirissä. Jokainen käy piirin keskellä jollakin tietyllä liikkeellä vuorotellen ja kertoo oman nimensä ja jonkin asian missä on hyvä. Sen jälkeen hän tulee piiriin keskeltä pois samalla liikkeellä, jonka jälkeen kaikki toistavat juuri sen minkä kyseinen henkilö teki.	- rohkaise kaikkia oppilaita löytämään itsestään jotain positiivista.
2 KAAATUMINEN JA NOUSEMINEN - kyky säädellä lihasjännitystä - kyky yhdistellä perustoimintoja ja suorittaa liikesarjoja	Kävellään ympäri salia rummun tahdissa 16 askelta. Pysähtytään paikalle. Kahdeksaan laskien kaadutaan "valuen" pehmeästi lattialle ja kahdeksaan laskien nousetaan ylös. Sama toistetaan kaatuen eri tavoilla. Seuraavaksi kävellään vain kahdeksaan ja kaadutaan neljään laskien ja nousetaan neljään laskien. Toistetaan muutaman kerran, kaatuen joka kerralla eri tavoin. Nopeutetaan kaatumista vielä: neljän askeleen jälkeen kahdella alas ja kahdella ylös. Lopuksi vielä kaksi askelta ja yhdellä ylös ja alas. Toistetaan niin kauan kuin mahdollista.	- huom! Askeleita eri suuntiin eri tavoilla
3 KORTE - MAIJA - uuden kansantanssin opettelu	Osanottajia: Neljä paria, parissa poika vasemmalla ja tyttö oikealla. Alkukuvio: Neliö Askeleet: Kävelyä ja laukkaa I VUORO A: 1-4 Pääparien vastuu kahdesti peukaloristiotteessa, takaisin lähdeittäessä käännytään pariin päin. B: 5-8 Kaikki piirioitteisen piirin muodostavat, joka kulkee 8 laukka- askelikkoo myötä- ja 8 askelikkoo vastapäivään. 1-4 Sivuparit tanssivat A- osan 5-8 Kaikki tanssivat B- osan. II VUORO A: 1-4 Pääparien läpikäynti vastakkaisille paikoille ja takaisin B: 5-8 Piiri, kuten ensimmäisen vuoron B- osassa. 1-4 Sivuparit tanssivat A- osan 5-8 Kaikki tanssivat B- osan	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen sekä yleisönä ja esittäjänä olemiseen. - vastuu= vastakkain seisovat parit kulkevat kolme askelta vastakkain, alkaen ulkojalalla. Liikkeelle lähdeittäessä kumarrus omalle paritoverille. Neljännellä askeleella viedään sisäjal- ka toisen jalan viereen ja kumarrus vastassaolevalle parille. Parit perään- tyvät omille paikoilleen, aloittaen sisä- jalalla. - läpikäynti= parit kulkevat vastakkain, irrottavat käsiotteet ja tytöt kulkevat

	Lopuksi jokainen neliö esittää tanssin toisille.	yht'aikaa vastaan tulevan parin läpi; pojat kulkevat ulkopuolelta. Vieraila paikoilla täyskäänös käsi kädessä, kaartaen vastapäivään. Paluu omille paikoille samalla tavalla.
--	--	---

4. LUOKKA 3. TUNTI

AIHE: ERI KEHONOSIEN LIIKKEET, LIIKKEEN HAHMOTUS JA MUISTAMINEN
 TAVOITTEET: KYKY HAHMOTTAA JA MUISTAA LIIKKEITÄ, OMAN KEHON UUSIEN LIIKEMAHDOULLISUUKSIEN JA RAJOJEN KOKEILU
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONINEN, PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 ÄÄNET</p> <ul style="list-style-type: none"> - kyky ja rohkeus tuottaa liikettä itsenäisesti eri kehonosilla ja koko keholla sekä kyky havainnoida liikettä 	<p>Opetaa piirissä. Kuka tahansa saa aloittaa näyttämällä äänen, jonka voi tehdä keholla. Muut tekevät perässä. Seuraavan äänen näyttää kuka tahansa ensiksi haluaa ja keksii ilman taukoa edelliseen. Vähän ajan kuluu nousta seiso- maan, jolloin löytyy uusia mahdollisuuksia. Kiinnitetään huomio eri kehonosien käyttöön ja äänen dynaamisiin eroihin, esim. tömistys, naputus, suhina jne. Seuraavaksi liikutaan tilassa niin, että tuotetaan mahd. paljon ääntä keholla eli liikutaan äänekkäästi. Taputetaan, tömistetään, hypitään jne. Huom! Ei huutoa! Merkistä esim. rummun isku pysähdytään ja lähdetään liikkumaan äänettömästi ja taas äänekkäästi. Kun taas vaihdetaan äänettömään liikkeeseen, kiinnitetään huomio eri tempoihin (Voitko liikkua hiljaa nopeasti), ja eri tasoihin (Voitko liikua hiljaa matalana, Voitko hyppiä hiljaa jne.). Lopuksi jokainen halukas saa näyttää äänekkään tai äänettömän liikkeen. Muut tekevät perässä. Todetaan onko liike äänetön vai äänekkäs, matala vai korkea, hidas vai nopea.</p>	<p>- rohkaise monipuoliseen kehon käyttöön.</p>
<p>2 LIIKKEEN KULJETUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - rohkeus kokeilla ja opetella uusia toimintoja - kärsivällisyys vuoroodotellessa - kyky hahmottaa ja muistaa liikkeitä 	<p>Oppilaat asettuvat kahteen riviin vastakkaisille puolille salia kasvokkain. Toisen rivin reunimmainen oppilas lähtee ylittämään salia kohti vastassaan olevaa oppilasta millä tahansa tavalla. Kun hän tulee perille, lähtee vastassa oleva oppilas ylittämään salia samalla tavalla. Puolivälissä hän muuttaa liikettä ja jatkaa taas salin yli vastassa olevan oppilaan luo, joka puolestaan lähtee ylittämään salia samalla tavalla, muuttaen liikkeen puolivälissä. Näin jatketaan kunnes kaikki ovat ylittäneet salin.</p>	<p>- jos oppilaat haluavat, voi harjoituksen toistaa heti uudelleen.</p>
<p>3 DAVY CROCKETT</p> <ul style="list-style-type: none"> - amerikkalaisen tanssin opettelu 	<p>Piirissä kädet käsissä. Sivuaskelia myötäpäivään, sivulle- viereen, yht. 8 krt. 8 laukka-askelta myötäpäivään. Dave.... 2 askelta piirin keskustaan käsiä samalla ylös nostaen, 2 askelta takaisin,</p>	

<p>4 PYSÄHDY JA MENE - hengitys- ja verenkiertoelimestön vilkastuttaminen - kehon muotojen kokeilu</p>	<p>kädet laskevat alas. Käsien heilautus paikalla eteen -taakse 2 krt. Kertaus Dave... 2 askelta...</p> <p>Rumpu on merkki pysähtymiselle ja menemiselle. Oppilaat liikkuvat ympäri salia ja kun rumpu pysähtyy, oppilaatkin pysähtyvät. Korosta viimeistä rumpunlyöntiä korostaaksesi pysähtymistä. Lasten tulisi aina pysähtyä erilaisiin muotoihin ja tasoihin, joita he eivät ole koskaan ennen tehneet. Kerro oppilaille, että ne, jotka ovat liikkumatta ja joilla on omaperäinen asento, saavat kokeuksen opettajalta merkinä onnistumisesta.</p>	
		<p>- kosketa mahdollisimman useaa oppilasta</p>

4. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: RYTMII, KEHON MUODOT
 TAVOITTEET: KEHON MUOTOJEN KOKEILU, RYTMIN KUUNTELU JA TOISTAMINEN, ROHKEUS TOIMIA RYHMÄSSÄ
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTONEN, RYHMÄ- JA PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 KORTE - MAIJA	Ks. 2. Tunti	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen sekä yleisönä ja esittäjänä olemiseen
2 RADIOASEMA - rytmin kuunteleminen ja toistaminen	Oppilaat jaetaan neljään ryhmään. Ryhmät asetuvat salin jokaiseen neljään nurkkaan. Nurkat ovat radioasemia , jotka lähettävät ja vastaanottavat viestejä. Yksi asema aloittaa taputtamalla jonkin rytmin ja seuraava asema ottaa sen vastaan ja viestittää edelleen seuraavalle asemalle. Rytmien taputtamisen jälkeä asema lähettävät viestejä toisilleen selkeinä liikkeinä.	- korosta viestien lähettämisessä ryhmien yhtäaikaista toimintaa, jotta viestit ovat selkeitä.
3 NEUR KLAP TANZ - saksalaisen seurataansin opettelu	Muodostelma: pariiri, parit vastakkain, tyttö ulkopiirissä Lähtevä jalka: tytöillä oikea, pojalla vasen 1-4 jalan vienti 2 kertaa etuviistoon 5-8 kaksi askelta sivulle 1-4 toisen jalan vienti etuviistoon 5-8 kaksi askelta sivulle 1-8 kaksi kertaa taputukset: omat kädet jalkoihin, yhteen, parin kanssa yhteen 3 kertaa nopeasti 1-8 parin kanssa ympäri myötäpäivään 5-8 poika siirtyy vastapäivään uuden parin luo	- kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen, katse kontakti on tärkeä

4. LUOKKA 5. TUNTI

AIHE: ONGELMANRATKAISU, LUOVUUS, OMA KEHO
 TAVOITTEET: YHTEISTYÖKYKYYN LISÄÄMINEN, OMAN KEHON HALLITSEMINEN
 OPETUSTAVAT: PARI -JA RYHMÄTYÖSKENTELEY, OPETTAJAJOHTOINEN OPETUSTYÖLI
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: TRIANGELI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 SILLAT - oman kehon hallitseminen yhteistoiminnassa - yhteistyökyky - ongelman ratkaisu taito - rohkeus koskettaa omaa ja toisten kehoa	Aluksi työskennellään pareittain . Tehtävänä on keksiä erilaisia tapoja muodostaa silltoja , ts. Muodostelmia, joiden ali voi kulkea. Ohjeina eri kehonosien käyttö tukipisteinä ja kontaktissa pariin. Muodostelman ei tarvitse olla symmetrinen, ts. parit voivat olla erilaisessa asennossa. Hetken kuluttua yksi pari asetuu sillaksi, ja muut parit kulkevat sillan alta miten parhaiten pääsevät; ryömien, kontaten, polvillaan jne. Ensimmäisenä sillan alittanut pari muodostaa oman siltansa vähän matkan päähän, ja kaikki muut menevät myös sen ali. Seuraava pari tekee taas oman sillan, jne. kunnes muodostuu pitkä "siltajono". Kun kaikki ovat alittaneet ensimmäisen sillan, sen muodostanut pari lähtee alittamaan silttoja, ja päästyään kaikkien ali, he tekevät taas uuden sillan jne. "Siltajonoa" voi jatkaa niin kauan kun ideoita riittää.	- anna positiivista palautetta luovista ratkaisuista.
2 SALMIAKKIKUVIO - luovuuden kehittyminen - liikemallina oleminen - liikkeiden hahmotuskyky	Oppilasta muodostetaan 4 hengen ryhmiä . Ryhmät asettuvat salmiakin kuluihin, kasvot samaan suuntaan. Oppilaat saavat liikkua musiikin mukaan halua mallaan tavalla siten, että edessä oleva oppilas aloittaa ja muut matkivat häntä. Kun mallina ollut oppilas haluaa lopettaa hän voi kääntyä mihin suuntaan tahansa ja tällöin eteen jäävä oppilas johtaa liikkumista.	- rohkaise jokaista oppilasta olemaan liikemallina
3 OMA LIIKESARJA RUNOON - yhteistoiminnallisuus - oman liikesarjan suunnittelu	Opetellaan yhdessä runo " Tunteellinen silli " (jos mahdollista, niin äidinkielen tunnilla), (kts. Tuntisuunnitelman lopusta) niin, että oppilaat osaavat sen ulkoa. Jaetaan oppilaat 4 hengen ryhmiin , joissa he keksivät runoon liikkeitä. Aikaa suunnitteluun on n. 10 minuuttia. Valmiit tuotokset esitetään muille ja lopuksi niistä keskustellaan yhdessä.	- käytä uudenlaisia ryhmiä - anna suunnittelu apua vasta viime kädessä.
4 NARU KATOSSA - kyky säädellä lihäjännitystä	Oppilaat makaavat lattialla rentoina . Opettaja nimeää yhden kehon osan, esim. kyynärpää johon on "naru kiinnitettynä". Opettaja soittaa triangellilla, jolloin kehon osa kohoaa ylöspäin ikään kuin narusta vedettäisiin. Muut osat ovat ren-	- kiinnitä huomio siihen, että muut kehonosat pysyvät rentoina ja että johtava osa todella aloittaa kohoamisen ja

- kyky hallita voimateki- jöitä	toina. Kun on päästy ihan ylös (mahdollisesti varpaille asti), naru katkeaa, ja oppilaat putoavat rentoina takaisin lattialle. Seuraavaksi kohotaan ylöspäin joku toinen kehonosa johtaen, esim. nenä, niska, polvi, kylki. Viimeiseksi valitaan takapuoli. Nyt lähtöasento on vatsalla ja takapuoli kohoaa irti lattiasta ensimmäisenä.	koko ajan korkeimmalla.
------------------------------------	--	-------------------------

Tunteellinen siili

Oi, sanoi siili,
olen tunteellinen siili,
olen hyvä, kiltti, hellä.
Ja kenelläpä kellä
on vastaansanomista?
Se vain on surullista,
että piikkikuoren alla
siilin hellyys piili.

Oi, sanoi siili,
olen surullinen siili,
niin yksinäinen jotta!
Ja se on aivan totta:
Se yksinänsä eli
ja piikein piikitteli,
ja piikkikuoren alla
sitten itkeskeli.

-Kirsi Kunnas-

4. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: ILMAISU, LUOVUUS, RYHMÄTYÖSKENTELEY
 TAVOITTEET: OMAN KEHON UUSIEN LIIKE MAHDOLLISUUKSIEN KOKEILU, RYHMÄTYÖSKENTELEY, MIELIHYVÄN KOKEMINEN OMIE
 IDEOIDEN ONNISTUMISESTA
 OPETUSTAVAT: RYHMÄTYÖSKENTELEY, OPEJTAJAJOHTOINEN
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 KIKARI - uuden kansantanssin oppiminen</p>	<p><i>Alkukuutio</i>: neliö, pareittain. I VUORO: <i>Piiri</i>. Piirioitteinen piiri liikkuu 16 askelta myötä- ja 16 askelta vastapäivään. (kävelyä /puolijuuksua) II VUORO: <i>Vastuu ja piiri</i>. 1-4 pääparien vastuu 1-2 uudelleen 4 askelta vastakkain, jonka jälkeen pääparit 4 askeleella (3-4) perääntyen muodostavat piirioitteisen piirin, joka liikkuu 8 askelta myötä- ja 8 vastapäivään (5-8) perääntyen lopuksi alkukuution. Sivuparit tanssivat vastuun ja piirin samoin. III VUORO: <i>Kierto</i>. 1-2 Pääparien yläpuolen poika ja alapuolen tyttö menevät 4 askeleella kes- kelle, 3-4 kiertävät toisensa myötäpäivään ja palaavat takaisin paikoilleen, jossa 5-8 sivuparien yläpuolen poika ja alapuolen tyttö tanssivat samoin. 1-4 Pääparien alapuolen poika ja yläpuolen tyttö tanssivat samoin. 5-8 Sivuparien alapuolen poika ja yläpuolen tyttö tanssivat samoin. IV VUORO: <i>Piiri</i>. 1-4 Piirioitteinen piiri liikkuu 16 askelta myötä- ja 16 vastapäivään.</p>	<p>- muistetaan, että tanssitaan parin kanssa - edetään oppilaiden edistyksen mukaan: pääasia, että oppivat yhden vuoron hyvin kuin kaikki huonosti.</p>
<p>2 Puhelinnumerot - ryhmätyöskentely</p>	<p>Pitäen samat ryhmät kuin edellisessä harjoituksessa, keksitään <i>liikesarja puhelinnumeroon</i>.</p>	<p>- vapaasti tilassa - oppilaat voivat muodostaa numeron joko</p>

- kekseliäisyys - itseilmaisu ja luovuus	Jokaisen numeron välillä tulee käyttää tiettyä samaa liikettä, jotta numeron vaihto näkyy. Tuotokset esitetään ja muut yrittävät arvata mistä numerosta on kyse.	yksin (kaikki tekevät saman liikkeen) tai koko ryhmä yhdessä.
3 VENYTTELY - rentous	Oppilaat venyttelevät eri lihasryhmiä musiikin mukaan opettajan johdolla.	- anna aikaa kunnon venytykselle

4. LUOKKA 7. TUNTI

AIHE: RYTMİ, RENTOUS

TAVOITTEET: RYTMITAJUN KEHITYMINEN, PARIN KANSSA TANSSIMINEN, ESIINTYMINEN JA YLEISÖNÄ OLEMINEN

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN PARI- JA YKSILÖLLINEN TYÖSKENTELY

VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 16. SEKUNNIN TANSSI - rytmitajun kehittyminen - monipuolisten liikku- mistapojen käyttö	Opettaja lyö 16 neljäsosaa ja oppilaiden käsketään liikkua ensin monipuolisesti niin kauan kun opettajan rummutus lakkaa. Seuraavaksi vain yksi liike, joka kestää 16 neljäsosaa. Seuraavaksi yritetään liikkua omalta paikalta mahdollisimman kauas ja tulla takaisin 16. Neljäsosan aikana. Tehdään kaikki osat ilman taukoja.	- tempon vaihtelut tuovat vaihtelua harjoitukseen - ensimmäisellä kerralla tempo voi olla melko rauhallinen ja lopuksi todella nopea
2 CICAPO - uuden tanssin opettelu	Pareittain vastapäivään piirin kehällä, ns. Perhosote/yläote, poika sisäpiirissä. 1. - Vasemmalla jalalla alkaen 4 askelta menosuuntaan (1-4), vasemman jalan pisto vasempaan etuviistoon ja takaisin (1-2), oikean varpaan pisto oikeaan takaviistoon ja takaisin(3-4), kertaus kokonaan. 2. - Molemmat kääntyvät vasemman kautta poisparista ja vasemmalla alkaen 4 askelta ja neljännellä taputus tähän suuntaan edeten (1-4). - Sama takaisin parin luo kääntyen jälleen vasemmalta, lopussa ei taputusta vaan parin oikeat kädet käsiin (1-4). - Poika kävelee paikalla 8 askelta, tyttö pyörähtää 2 kertaa kohotetun käden alta kävelyaskelin 2 kertaa 1-4. Tanssi alkaa alusta.	- huomio parin kanssa tanssimiseen - perhosote/yläote = tyttö selin pojan edessä, hiukan oikealla, vasen käsi pojan vasemmassa ja oikea oikeassa kädessä, käsivarret olkapäähän korkeudella
3 KUUNTELE JA TEE - ongelmanratkaisukyky - ilmaisuuden ja luovuuden kehittäminen	Liikutaan luovasti musiikin mukaan - ilmaistaan keholla musiikin herättämiä tunteita. Aina kun musiikki keskeytyy, opettaja antaa jonkin tehtävän. Esim. - silta - sieni - etunimen ensimmäinen kirjain - kuppi josta voi juoda - sänky jossa on huono nukkua.	- vapaasti tilassa - rohkaise erilaiseen tilan käyttöön ja erilaiseen liikkumiseen - kannusta luoviin ratkaisuihin - yksi tehtävä kerrallaan ja tehtävien välillä musiikkia ja ilmaisu - yksin tai pienryhmissä

4. LUOKKA 8. TUNTI

Aihe: ONGELMANRATKAISU, ILMAISU JA LUOVUUS
 Tavoitteet: KEKSIMISKYVYN, ILMAISUN JA LUOVUUDEN KEHITTÄMINEN, ONGELMANRATKAISUTAITO, RYHMÄTYÖSKENTELYN
 JOUSTAVUUS

Opetustavat: OPPILASKESKEINEN, RYHMÄTYÖSKENTELY
 Välineet ja muut materiaalit: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 LIIKEPIIRI - oman liikkeen keksiminen - liikemallina oleminen	Oppilaat jaetaan piireihin, n. 5 oppilasta/piiri. Kuunnellaan vähän aikaa tulevan tehtävän musiikkia, jonka jälkeen jokainen oppilas käy vuorotellen piirin keskellä ja tekee jotain liikettä, jota muut matkivat. Tehdään niin kauan, että kaikki ovat käyneet keskellä.	- rohkaise jokaista oppilasta keksimään oma liike ja olemaan mallina
2 OMAN TANSSIN SUUNNITTELU - mielikuvituksen käyttö - rohkeus ilmaista itseään	Työskennellään samoissa ryhmissä kuin ensimmäisessä tehtävässä. Oppilaiden tehtävänä on suunnitella tanssi , jossa he käyttävät jokaisen äsken keksimää liikettä. Liikeitä saa keksiä myös lisää. Liikkeistä siis suunnitellaan tanssi, joka lopuksi esitetään muille ryhmille.	- rohkaise lapsia keksimään erilaisia liikkeitä - anna keksimisapua tarvittaessa
3 JAKSON PÄÄTÖS	Istutaan piirissä ja keskustellaan mikä oli mukavaa ja mikä ei. Kiitetään oppilaita osallistumisesta ja sanotaan käsi kädessä yhdessä loppuvärssi: ”Kiitos näistä tunteista, hei hei kaikille.”	

5. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: RYTM, PARITYÖSKENTELEY
 TAVOITTEET: RYTMIKYVYN KEHITTYMINEN, OMAN KEHONTUNTEMUKSEN LISÄÄMINEN, PARIN KANSSA TYÖSKENTELEY, OMIEN
 LIIKETUNTEMUSTEN ILMAISU
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN JA PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 RYTMIPIIRI - rytmikyvyn kehittyminen - oman kehontuntemuksen lisääminen	Seistään <i>piirissä</i> . Opettaja aloittaa käsien taputuksen ja muut tekevät saman rytmien perässä. Taputetaan omaa kehoa: päätä, rintakehää, vatsaa, takapuolta, polvia ja nilkkoja. Sitten taputetaan vuorotellen molempia vierustovereita. Ensin päähän, sitten olkapäille, polviin ja nilkkoihin. Lähdetään liikkumaan piirissä myötapäivään ja taputetaan mielivaltaista rytmää edellä kävelevän selkään. Vaihdataan suuntaa.	- taputetaan paria ystävällisesti, ei hakata
2 YHDISTETYT PARIT - parin kanssa työskentely - luovuuden kehittyminen	Pareittain , ollaan vuorotellen johtajia. Ensin kädet liimattuina käsi johtaa, otsat yhdessä, jolloin otsa johtaa liikettä, kyljet yhdessä, nilkat yhdessä, selät yhdessä jne. Lopuksi molemmat kädet liimattuina. Edelleen pareittain vastakkain. Peili: ensin molemmat kädet, sitten jalka, molemmat jalat, lantio, ilmeet. Molemmat peilaavat vuorotellen kaikki edelliset.	- älä vaihda liikettä liian pian - vaadi hiljaisuutta tehtävän aikana
3 TEXASIN KELTARUUSU - amerikkalaisen tanssin opettelu	Alkuasento : Pariiri vastapäivään, kädet käsissä, tyttö ulkopiirissä. A-osa : 8 käyntiaskeleta piirissä eteenpäin kääntyen lopuksi parin kanssa vastakkain. 4 askelta selkää edellä taaksepäin, paikalla kolme nopeaa polkua, kolme käden taputusta. B-osa : Kierretään oma pari ympäri myötapäivään 8 askeleella, kasvot koko ajan samaan suuntaan. Haetaan vasemmalta etuviistosta uusi pari, jonka kanssa kierretään käsi kädessä ympäri 8 hyppyaskeleella. Lopuksi jaetaan oppilaat kehteen ryhmään ja esitetään tanssi toisille.	- oppilaiden kanssa voi keskustella tanssin alkuperästä ja mitä muita amerikkalaisia tansseja oppilaat tuntevat

5. LUOKKA 2. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, SARJAN MUISTAMINEN
TAVOITTEET: LUOVUUDEN KEHITTYMINEN, LIIKEMUJISTIN KEHITTYMINEN, LUOTTAMUKSEN TUNTEMINEN
OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN SEKÄ RYHMÄ- JA PARITYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI, ESINEITÄ

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 DISCOTANSSI - hengitys- ja verenkiertoelimestön toiminnan viikastuttaminen - muistin kehittyminen - sarjan tanssiminen omalla tyyliä	1-4: neljä kävelyaskelta eteenpäin 1-4: neljä tasahyppyä taaksepäin 1-8: kertaus 1-4: neljä askelta ympäri oikealle, neljäs askel viereen ja taputus 1-4: sama vasemmalle 1-8: kertaus molempiin suuntiin 1-4: pää alas(1), yläselkä alas(2), kädet maahan(3), hyppy ilmaan ja kädet ylös(4) 1-4: kertaus 1-8: kädet ylhäältä sivukautta alas 1-4: laukka-askel oikealle, vasen taakse ristiin, laukan aikana kädet sivuille, ristiaskelleen aikana kädet yläviistoon oikealle 1-4: sama vasemmalle 1-8: kertaus molempiin suuntiin	- vapaasti tilassa - etene rauhallisesti osasta toiseen - kannusta oppilaita tanssi-ilmaisuun - kiinnitä huomio liikkeiden puhtauteen ja viimeistelyyn
2 PARIN KULJETUS JA PARIN VAIHTO - luottamuksen tunteminen	Pareittain , sormenpäät yhdessä. Toinen parista sulkee silmänsä ja toinen lähete kuljettamaan paria ympäri salia. Vaihetaan osia. Muuten sama kuin edellä, mutta kuljettajat voivat keskenään vaihtaa kuljetettavaa, kuitenkin niin, että kuljetettavalla on koko ajan kosketuskontakti johonkin henkilöön. Vaihetaan osia.	- vaadi hiljaisuutta ja keskittymistä

5 LUOKKA 3. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, SARJAN MUISTAMINEN, HYPYT
 TAVOITTEET: KYKY TYÖSKENNELLÄ PARIN KANSSA, ITSEILMAISUN KEHITTYMINEN, ERILAISTEN HYPPYTAPOJEN KERTAAMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS, PARI- JA RYHMÄTYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: KEHÄRUMPU, MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 DISCOTANSSI - jo opetellun kertaus - uusien liikkeiden opetelu</p>	<p>Katso jo opetellut liikkeet edelliseltä tunnilta. Siihen liitetään: 1-4: hyppypotku oikea jalka eteen, vasen eteen, oikea kaksi kertaa eteen pe-räkkäin, kädet myötäilee 1-4: sama aloitetaan vasemmalla jalalla 1-2: oikealla kädellä STOP-merkki eteen ojentaen 3-4: sama vas. Käsi 1-4: kyykkyy, ylös, isku oikealla olalla oikealle ja isku vasemmalla olalla va-semmalle Sitten aloitetaan tanssi alusta. Lopuksi jaetaan luokka puoliksi ja tanssi esite-tään toisille.</p>	<p>- vapaasti tilassa - kannusta oppilaita tanssimaan omalla tyyliään - hyppypotku= ponnahtaan toisella jalalla toinen jalka potkaisee ilmaa</p>
<p>2 OMAN KEHON ÄÄNET -tutustuminen oman kehon ääniin -parityöskentely -äänisarjan tuottaminen</p>	<p>Jokainen oppilas keksii kolme ääntä, jotka voi tuottaa omalla kehollaan. Sen jälkeen muodostetaan parit. Heidän tulee tehdä sarja omista äänistään. Käy-tettävissä on kuusi ääntä, joista valitaan molemmilta kaksi, eli yhteensä neljä ääntä. Ääniä ei siis saa muuttaa, vaan niiden pitää olla samat, jotka yksin olles-sa keksittiin. Parit esittävät tuotoksensa. Jos aikaa on yhdistetään kaksi paria. Tällöin käytettävissä on kahdeksan ääntä. Ryhmä keksii tarinan, joka esitetään äänien avulla</p>	<p>- vapaasti tilassa ja pareittain - muistuta oppilaita siitä, että kaikki kehon äänet ovat käytettävissä</p>

5. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: RYTMİ, LUOVUUS
 TAVOITTEET: RYTMİKYYN KEHITYMINEN, OPITTUJEN LIIKETAITOJEN KÄYTTÖ, TANSSIMINEN RYHMÄSSÄ
 OPETUSTAVAT: OPPILASKESEINEN, OPETTAJAJOHTOINEN SEKÄ RYHMÄ- JA PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 LASKE KAHDEKSAAN - rytmikyvyn kehittyminen - oman kehonrytmin tuottaminen</p>	<p>Kävelliään piirissä ja lyöään käsillä rytmiä 1-8, jonka jälkeen ollaan paikallaan 1-8. Ei tarvitse lyödä perussykettä vaan jokainen voi keksiä omia rytmejä, myös napsutusta voidaan käyttää. Seuraavaksi tuotetaan ääniä taputtaen kehon eri osiin 1-8 ja ollaan paikallaan 1-8. Vielä sama tuotetaan ääntä vain jaloilla. Jaaoppiaat pienempiin piireihin n. 6-8 oppilasta. Jokainen oppilas keksii oman rytmin 1-8, käyttäen kaikkia edellä kokeiltuja mahdollisuuksia. Harjoitteluun niin pitkään, että jokainen oppilas muistaa oman kehorytminsä. Harjoitteluun vaiheessakin pidetään aina tauko 1-8 ja sen jälkeen tehdään oma rytmi. Yksi piiri kerrallaan esittää omat rytmit muille. Aluksi kävelliään yhdessä 1-8, sen jälkeen yksi oppilas tuottaa oman rytminsä muiden ollessa hiljaa paikoillaan, sen jälkeen kaikki kävelevät 1-8 ja toinen oppilas esittää oman rytminsä. Näin käydään jokaisen keksimä rytmi läpi.</p>	<p>- vaadi tarkkuutta ja keskittymistä</p>
<p>2 SOMMITTELU PARIN KANSSA - liikeluovuuden kehittyminen - parin kanssa työskentely</p>	<p>Tehtävänä on sommitella liikesarja johon sisältyy hyppy, putoaminen, nousminen ja liikettä tilassa miten tahansa. Parit työskentelevät ensin itsekseen hetken: molemmat keksivät yhden kutakin. Sitten he opettavat omat liikkeensä parilleen ja sommittelevat niistä liikesarjan. Liikesarjat esitetään toisille ja arvioidaan niitä yhdessä.</p>	<p>- vapaasti tilassa yksin ja pareittain - anna palautetta oppilaiden työskentelystä</p>
<p>3 VENÄLÄISEEN TAPAAN- TROIKKA - venäläisen tanssin opettelu - kolmen hengen ryhmissä tanssiminen</p>	<p>Kolmistaan piirin kehällä, kasvat vastapäivään, poika keskellä, tytöt molemmin puolin. Piiriote, uloimmat kädet lanteilla. A- oikealla jalalla alkaen 16 juoksuaskelta korostaen polven nostoa B- ulompi tyttö juoksee 8 askeleella pojan ja toisen tytön muodostaman portin ali, jolloin poika pyörähtää lopussa oman käden ali. Päädytään alkuasentoon.</p>	<p>- tanssin juoksuaskeleet ovat keveitä, - polut pönteviä, ryhti ylväs ja meno vauhdikas! - keskustelkaa mitä muita venäläisiä tansseja oppilaat tietävät</p>

	<p>Toinen tyttö toistaa saman. C- kolmikko muodostaa pienen piirin, kädet suorina alhaalla, juostaan jalkoja polvista taaksetaivuttaen 12 juoksuaskelta myötäpäivään ja pysähtyen paikalla kolme polkua, jolloin kädet hieman kohoavat. Vuoro kerrataan vastapäivään.</p>	
--	---	--

4

5. LUOKKA 5. TUNTI

AIHE: LIIKEMUISTI, VALMIIT TANSSIT

TAVOITTEET: ERILAISTEN LIIKEASENTOJEN TEKEMINEN TILASSA, SUOMALAISEN PERUSTANSSIN ELI LETKAJENKAN OPETTELU, TUTUSTUMINEN ISRAELILAISEEN TANSSITAPAAN

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN, PARITYÖSKENTELE, YKSILÖTYÖSKENTELE

VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 LETKAJENKKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - suomalaisen tanssin opettelu - hengitys- ja verenkiertoelimistön toiminnan vilkastuttaminen - hauskuus 	<p>LETKAJENKKA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 vasen jalka sivulle, kanta ilman painoa 2 vasen jalka yhteen ilman painoa 3 vasen jalka sivulle, kanta ilman painoa 4 vasen jalka yhteen, paino vasemmalle jalalle 5 oikea jalka sivulle, kanta ilman painoa 6 oikea jalka yhteen ilman painoa 7 oikea jalka sivulle, kanta ilman painoa 8 oikea jalka yhteen, paino oikealle jalalle. <p>Tätä harjoitellaan ilman hyppyä useaan kertaan. Vasta sitten otetaan mukaan hyppy, joka tehdään tukijalan varassa. Seuraavaksi hypätään yksi tasahyppy eteenpäin, yksi tasahyppy taaksepäin, ja kolme tasahyppyä eteenpäin. Aluksi letkistä harjoitellaan ilman musiikkia. Kun askeleet on opittu otetaan musiikki mukaan, ja letkistä tanssitaan nyt jonossa kädet edessä olevan vyötäisillä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jonossa - jonoja voidaan muodostaa useampi-kin kuin vain yksi
<p>2 LIIKEPELI</p> <ul style="list-style-type: none"> - muistin ja tarkkaavaisuuden kehittäminen 	<p>Opettaja antaa oppilaille valmiina 7-8 liikettä. Esim.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 = X- asento 2 = kyykyssä, oikea käsi ylhäällä 3 = kukkoseisonta kädet sivuilla 4 = haarasitunta 5 = konntausasento 6 = polviseisonta 7 = päinmakuu 8 = seisotaan kädet niskan takana 	<ul style="list-style-type: none"> - vapaasti tilassa - harjoitus voidaan tehdä myös niin, että väärän liikkeen tehneet putoavat pois, myös hitain voidaan pudottaa

<p>3 LO AHAVTI DAI - israeliläisen kansantanssin oppiminen</p>	<p>Opettaja huutaa numeroita mielivaltaisessa järjestyksessä ja oppilaiden tulee mahdollisimman pian tehdä kyseinen muoto.</p> <p>Aloituskuvio: Piiri, kädet käsissä alhaalla</p> <p>Osa A 1-8 kaksi viininköynnösaskelta (sivulle ristiin, sivulle taakse) alkaen oikealla jalalla vasempaan</p> <p>1-8 Askel eteen oikealla jalalla (1), samalla nostaen käsiä, painonsiirto takaisin vasemmalle jalalle (2), askel taakse oikealla jalalla laskien kädet alas (3), painonsiirto takaisin vasemmalle jalalle (4). Kerrataan sama.</p> <p>Kerrataan koko A-osa.</p> <p>Osa B 1-8 neljä askelta keskustaan alkaen oikealla jalalla ja nostaen samalla käsiä ylös ja 4 askelta takaisin piirin kehälle, laskien kädet alas.</p> <p>1-8 kaksi sivuaskelta oikealle alkaen oikealla jalalla (1-4) ja neljällä askeleella pyörähdys myötäpäivään ympäri samalla liikkuen piirin kehällä vastapäivään.</p> <p>Kerrataan koko B-osa</p>	<p>- kiinnitä huomio tanssin sujuvuuteen - viininköynnösaskel=</p>
--	--	---

5. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: KEHON ÄÄNET, TANSSIT
 TAVOITTEET: TUTUSTUMINEN AMERIKKALAISEEN TANSSIIN, KANSANPERINTEEN YLLÄPITO KANSANTANSSIN OPETTELUN AVULLA, ERILAISTEN ÄÄNIEN TUOTTAMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN JA PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 POPCORN - hengitys- ja verenkiertoelimistön toiminnan viikastuttaminen - amerikkalaisen tanssin oppiminen</p>	<p>Oikean jalan vienti sivulle (1), tuonti viereen (2). Kerrataan (3-4). Tehdään samoin vasemmalla jalalla (1-4). Viedään oikea jalka taakse (1), jalka takaisin (2). Kerrataan (3-4). Sama vasemmalla jalalla (1-4). Viedään oikea jalka ja vasen kyynärpää yhteen (1), <i>takaisin</i> (2). Kerrataan (3-4). Sama vasen jalka - oikea kyynärpää. Oikean polven nosto ylös (1), lasku alas (2). Sama vasemalla jalalla (3-4). Ta-putus (5), tauko (6), tasahyppy kääntyen 1/4 kierrosta vastapäivään (7), tauko (8). Tanssi aikaa alusta uuteen suuntaan päin.</p>	<p>- vapaasti tilassa - välillä ja lopussa voi olla oppilaiden omaa "jammausta".</p>
<p>2 JENKKA -uuden tanssilajin oppiminen sujuvaksi</p>	<p>Harjoitellaan jenkan askel ensin ilman paria, ja vasta sen jälkeen, kun askel on opittu, harjoitellaan parin kanssa. <i>Jenkan alkuasento:</i> Tyttö ulkopiirissä pojan oikealla puolella. <i>Jenkan askel:</i> Ulkojalka aloittaa askelsarjan juoksu, juoksu, hyppy. Tanssitaan samoin aloittaen sisäjalalla. Paripyörintä neljällä hypyllä myötä- tai vastapäivään.</p>	<p>- harjoitellaan ensin suuressa piirissä juoksu, juoksu, hyppy, juoksu, juoksu, hyppy, juoksu, juoksu, hyppy jne. Kun se sujuu, harjoitellaan: juoksu, juoksu, hyppy; juoksu, juoksu, hyppy; hyppy, hyppy, hyppy. Sitten pariirissä, jolloin otetaan mukaan ympäröimeno neljän hypyn aikana.</p>

5. LUOKKA 7. TUNTI

AIHE: SEURATANSSI, OMAN TANSSIN SUUNNITTELU
 TAVOITTEET: PARIN KANSSA JUHLALLISTYYLISEN TANSSIN OPPIMINEN, OMAN TANSSIN SUUNNITTELU RYHMÄTYÖNÄ, LUOVUUDEN KEHITTYMINEN

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN, PARI- JA RYHMÄTYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 KAAKKURI - suomalaisen kansantanssiperinteen ylläpitäminen - parin kanssa tanssiminen</p>	<p>A/kukuvio: Pariiri, vastapäivään, kädet käsissä (tai tanssiote) Askeleet: hyppy-, jenkka- ja sivuaskelia sekä polkuja A-osa: 2 polvennostohyppyä eteenpäin alkaen ulkojalalla 2 hyppyaskelkkoa pareittain myötäpäivään ympäri Sama toistetaan vielä kolme kertaa. B-osa: 1 jenkka-askelkko eteenpäin alkaen ulkojalalla. 1 jenkka-askelkko eteenpäin alkaen sisäjalalla. Paripyörintää myötäpäivään neljällä hyppyaskelkolla. B-osa toistetaan. C-osa: Neljä sivuaskelta pariirissä vastapäivään, lopussa polku pojan oikealla ja tytön vasemmalla jalalla, sivuaskelkot takaisin kääntymättä. C-osa toistetaan. Lopuksi tanssitaan vielä B-osa.</p>	<p>- kerrataan tunnin alussa hyppyaskel ja jenkka-askel - kiinnitä huomio parin kanssa tanssimiseen</p>
<p>2 TANSSIN SUUNNITTELU - luovuuden kehittyminen - ryhmätyöskentelyn joustavuus</p>	<p>Opettaja soittaa oppilaille musiikin, jonka jälkeen oppilaat jaetaan 4-5 hengen ryhmiin. Jokainen oppilas keksii yhden liikkeen, jonka lisäksi yhdessä tulee keksyä jokin pyörivä liike, jokin lattiatason liike ja suuri hyppy. Ryhmäläiset kokoavat liikkeistä tanssin, harjoittelevat sitä ja lopuksi tuotokset esitetään muille.</p>	<p>- ryhmissä - kannusta jokaista oppilasta osallistumaan suunnitteluun - anna tarpeeksi aikaa suunnitteluun - "patista" oppilaita tanssin suunnitteluun!</p>

5 LUOKKA 8. TUNTI

AIHE: UUSI KANSANTANSSI, LUOVUUS
TAVOITTEET: UUDEN KANSANTANSSIN OPPIMINEN, MIELIKUVITUKSEN KEHITTÄMINEN
OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN JA RYHMÄTYÖSKENTELY
VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: KEHÄRUMPU, MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1. KUORTANEEN POLKKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - uuden kansantanssin opettelu 	<p>Alkukuvio: pareittain neliossa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pääparit keskelle neljällä askeleella ja taputtavat kädet yhteen vastaanantulijoiden kanssa. Askeleet takaisin ja taputus omalla paikalla. Kerrataan. - Sivuparit toistavat saman - Pääparit laukkaavat 16 askeleella nelion ympäri kädet käsissä. - Sivuparien laukka - Sivupareista toiset tekevät portin ja toiset kulkevat sen läpi menness vastakaisen parin paikalle, takaisin tullessa portintekijäpari vaihtuu. - Pääparien portti. - Sivuparien laukka. - Pääparien laukka. - Pääparien tyttöjen kättely vastakkaisen pojan luokse, jossa ympärimeno ja paluu takaisin kätelemällä ja pyöritään oman parin kanssa. - Sivuparien tytöt toistavat saman - Pääparit laukkaavat - Sivuparit laukkaavat - Sivuparien poikien kättely - Pääparien poikien kättely - Sivuparit laukkaava. - Pääparit laukkaavat - Tähti: Kaikkien oikeat kädet yhdessä kävellään ympäri (5 kertaa 1-8) - Pääparit laukkaavat - Sivuparit laukkaavat - Sivuparit kierto: Ensin kierretään toisen sivuparin vastaan tuleva henkilö ja 	<ul style="list-style-type: none"> - kertaan vuorojen järjestys niin usein, että oppilaat varmasti muistavat - tanssia ei tule opetella kokonaan, päättää ryhmän tason mukaan, minkä pätkän opetat

	<p>omalla paikalla parin kierto, kerrataan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pääparien kierto</i> kaksi kertaa. - <i>Sivuparit laukkaavat.</i> - <i>Pääparit laukkaavat.</i> <p><i>Esitetään tanhu</i> niin, että toinen puolisko oppilaista katsoo ja toiset esittävät.</p> <p>Vaihto.</p>	
<p>2. TAITEILIJA JA MUOVAILUVAHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - mielikuvituksen kehittyminen - omien ideoiden esittäminen muille 	<p>Neljän oppilaan ryhmässä, yksi on taitelija, ja muut muovailuvahaa. Laitetaan musiikki soimaan ja muovailuvahat laittavat silmänsä kiinni ja seisovat rentoina. Taitelija kuuntelee musiikkia ja siirtää mielikuvansa patsaaksi, jonka hän muovailuvahasta muovailee. Hän saa laittaa myös itsensä patsaaseen mukaan, Jokainen taitelija kertoo mitä oma patsas kuvaa. Jokainen on vuorollaan taitelija musiikin vaihtuessa.</p>	<p>- anna oppilaille palautetta heidän työskentelystään</p>
<p>3. PÄÄTÖS</p>	<p>Keskustellaan kuluneesta tanssijaksosta. Mikä oli kivaa, mikä ei. Opettaja antaa palautetta oppilaiden toiminnasta ja muistaa kiittää osallistumisesta.</p>	<p>- piirissä</p>

6. LUOKKA 1. TUNTI

AIHE: RYTMİ, ROCK, VENYTTELY

TAVOITTEET: RYTMİKYYN KEHITTÄMINEN, LIIKKEIDEN HAHMOTUSKYKY, LIIKESARJAN MUISTAMINEN, ERILAISTEN VENYTysten OPPIMINEN

OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN

VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI, KEHÄRUMPU

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT

TYÖSKENTELELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA

1 PEILIKUVA

- rytmikyyn kehittymien
- liikkeiden hahmotuskyky

Opettaja tekee edessä liikkeen, joka kestää 1-4. Oppilaat tekevät saman liikkeen sitten, kun opettaja on lopettanut oman liikkeen. Jatketaan jonkin aikaa, koko ajan **lasku neljään**.

Pareittain vastakkain sama tehtävä. Toinen tekee liikkeen 1-4 ja toinen pareista toistaa liikkeen peilikuvana. Peilattava aloittaa heti uuden liikkeen ja peili toistaa jne. Vaihjetaan osia.

2 ROCK

- uudenlaisen tanssityylin oppiminen
- rentous ja hauskuus

Vasemmalla alkaen 8 päkiä-kanta-askelta eteenpäin, napsutus sormilla, sama taaksepäin.

Vasemmalla alkaen 4 eteen- taakse askelta, vartalo myötäilee, kädet koholla ja napsutus

4 kertaa vasemmalla askel eteen ristiin paino takaisin oikealle jalalle, vaihtoaskel sivulle (vasemmalle) ja oikealla askel eteen ristiin ja paino takaisin vasemmalle jalalle. Sormien napsutus edessä.

4 kertaa samat askeleet, mutta alkaa vasemmalla jalalla ristiaskel taakse. Lopussa vapaata **jammailua!**

- vapaasti tilassa

- älä vaadi iian tarkkoja suorituksia vaan tärkeintä on, että oppilailla on hauskaa.

- jos tanssi tuntuu vaikeammalta voit helpottaa

- käsiä liikkeitä voi keksiä lisää oppilaiden edistytessä.

- **eteen-taakse-askel= vasen jalka astuu eteen ja taakse oikean jalan pysyessä paikalla**- **vaihto-askel= vasemmalla jalalla askel sivulle, oikealla lyhyt askel vasemman jalan viereen ja vasemmalla askel sivulle**

3 VENYTTELY

- erilaisten venyttelyjen oppiminen

Avorivistössä. Opettajan johdolla **venytellään** rauhallisesti eri lihasryhmiä, rauhallisen musiikin soidessa taustalla.

- tee venytysliikkeet tarpeeksi pitkinä
- ei nykyisiä liikkeitä
- käytä monipuolisia venytyksiä

6. LUOKKA 2. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, JENKKA
 TAVOITTEET: LUOVUUDEN JA ROHKEUDEN KEHITYMINEN, UUDEN TANSSITYYLIN OPPIMINEN
 OPETUSTAVAT: RYHMÄTYÖSKENTELEY, OPETTAJAJOHTOINEN JA PARITYÖSKENTELEY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 ROCK - edellisen tunnin tanssin kertaus	ks. Edellinen tunti	- kiinnitä huomio viimeistelyyn
2 VILLITSEMINEN - rohkeus tuottaa erilaisia liikkeitä - liikkeiden hahmotus- vyn lisääntyminen - hengitys- ja verenkierto- elimistön toiminnan vil- kustuttaminen - hauskuus	Oppilaista muodostetaan <i>neljän hengen ryhmiä</i> . <i>Oppilaat</i> asettuvat <i>salmiakkin kulmiin</i> , kasvat samaan suuntaan. Oppilaat saavat liikkua musiikin mukaan haluamallaan tavalla seisten, että edessä oleva oppilas aloittaa ja muut matkivat häntä. Kun hän haluaa lopettaa hän voi kääntyä mihin suuntaan tahansa ja tällöin eteen jäävä oppilas johtaa liikkumista. Jatketaan jonkin aikaa. Sen jälkeen <i>salmiakkikuvio lähtee liikkumaan</i> . Kuvion on pysyttävä kaarrok- sissa mahdollisimman hyvänä. Vaihto samantalla kuin tavallisessa salmiakissa. Yhdistetään kaksi salmiakkikuviota , yhteensä kahdeksan oppilasta. Muo- dostetaan piiri. Yksi on keskellä ja tekee joitain liikkeitä, muut matkivat perässä. Keskellä oijja menee jonkun eteen tehden omaa liikettä. Seuraava menee kes- kelle ja jatkaa aluksi edellisen liikettä, jonka jälkeen keksii omia liikkeitä. Opettajan johdolla <i>venytellään</i> eri lihasryhmiä rauhallisesti musiikin tahdissa.	- rohkaise jokaista olemaan liikemallina
3 VENYTTELY		- vapaasti tilassa - katso, että oppilaat tekevät venytyk- set oikein

6. LUOKKA 3. TUNTI

AIHE: LUOVUUS, UUSI PARITANSSI
 TAVOITTEET: LUOVUUDEN KEHITTÄMINEN, RYHMÄ- JA PARITYÖSKENTELYN SUJUVUUS
 OPETUSTAVAT: RYHMÄTYÖSKENTELY, PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI, POSTIKORTIT

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 BUTTERFLY - hengitys- ja verenkiertoelimestön toiminnan vilkastuttaminen - uuden tanssi oppiminen - parin kanssa tanssiminen	Piirissä, <i>perhosote/yläote</i> . Tyttö ulkopiirissä, poika sisäpiirissä. Kaikki aloittavat vasemmalla jalalla. 16 kävelyaskelta (tai 8 vaihtoaskelta eteenpäin). Käännytään kohti seinää, kädet edelleenkin yhdessä, mutta levitettyinä hartioitten tasalle. Molemmilla on vartalo kääntyneenä nyt seinään. 16 laukka-askelta tanssivuuntaan vasemmalla jalalla aloittaen. Tyttö kääntyy partneriin päin, ja pari on nyt vastakkain kädet irti. Lyödään käsiä yhteensä kolme kertaa , lyödään omat kädet polviin kolme kertaa , lyödään omat kädet yhteen kolme kertaa , lyödään oikealla kädellä partnerin oikeaan käteen yhden kerran ja hypitään käsikoukussa kahdeksan hyppyaskelta ympäri oikealle . Toistetaan käsien lyönnit, mutta viimeinen löntti lyödään vasemmalla kädellä partnerin vasempaan ja hyppyaskeleet vasemman kautta ympäri.	- rohkaise jokaista olemaan liikemallina - perhosote/yläote = tyttö selin pojan edessä, hiukan oikealla, vasen käsi pojan vasemmassa ja oikea oikeassa kädessä, käsivarret oikapäähän korkeudella
2 POSTIKORTIT - luovuuden kehittyminen - ryhmätyöskentelyn sujuvuus	Oppilaat 4-5 hengen ryhmissä . Jokaiselle ryhmälle annetaan postikortti . Oppilaiden tulee esittää kortin kuva liikkeen avulla ja miettiä jokin tarina kuvasta, joka myös tulee esittää liikkeen avulla muille.	- seuraa ryhmien työskentelyä, rohkaise jokaista ottamaan suunnittelun osaa.
3 RENTOUTUS - lihasjännityksen poistaminen - rauhallisen tunnelman luominen	Oppilaat ovat pareittain . Toinen pareista menee selinmakuulle ja laittaa silmät kiinni. Toinen pareista venyttää ensin käsiä, jonka jälkeen ravistaa ne rennoiksi, sama tehdään jaloille. Vaihdataan osia.	- vaadi hiljaisuutta

6. LUOKKA 4. TUNTI

AIHE: KEHORYTMIT, UUSI TANSSI
 TAVOITTEET: RYTMITAJU KEHITYMINEN, OMAN KEHON TUNTEMUS, KANSANPERINTEEN SÄILYTTÄMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN, OPPILASKESEINEN, PARITYÖSKENTELY
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1 KEHON RYTMIT - rytmifajun kehittyminen - oman kehon tuntemuksen lisääntyminen</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia <i>kehon rytmejä</i>. 3= kädet yhteen, oikean käden lyönti rintaa, vasemman käden lyönti rintaan 5= kädet yhteen, oikean käden lyönti rintaan, vasemman käden lyönti rintaan, oikean käden pyyhkäisy lyönti reiden sivuun, vasemman käden pyyhkäisy reiden sivuun. Yhdistetään kaksi edellistä. ensin 3+5 ja sitten 5+3. Jaetaan oppilaat kahtia, toiset tekevät 3+5 ja toiset 5+3, vaihdetaan osia</p>	<p>- vapaasti tilassa - pidä huoli, ettei perussyke katoa, rytmimi ei saa kiihtyä - anna oppilaille tarpeeksi aikaa rytmien oppimiseen</p>
<p>2 LAPPAKATRILLI</p>	<p>Aikukuvio: vastakkaisrivit Askeleet: laukkaa, kävelyä ja hyppyaskelia A) Paikanvaihto 1-4 Vastakkaisparit vaihtavat paikkaa kahdeksalla laukka- askeleella laukkaotteessa sivuttaen toisensa vasemmalta 5-8 paluu kääntymättä samaa tietä takaisin B) Poikien uihittelu 9-10 pojat kävelevät neljällä askeleella keskelle 11-12 lyövät vasemmat kämmenet vastakkain, kääntyen oikeaan palaavat takaisin neljällä askeleella, 13-16 paripyörintä oman paritoverin kanssa kädet käsissä, kahdeksan askelta myötäpäivään C) Tyttöjen uihittelu 9-12 tytöt tanssivat vastaavasti kuten pojat edellä, lyöden oikeat kädet vastakkain ja kääntyen keskellä vasempaan sekä 13-16 paripyörintää oman paritoverin kanssa kädet käsissä 8 askelta vastapäivään Tyttöjen vuoron ajan poikien kädet ovat ristissä rinnalla</p>	<p>- etene rauhallisesti osasta toiseen - tanssin luonne on flirttaileva</p>

	<p>D) Poikien riijuu 17-19 pojat menevät kuudella hyppyaskeleella vastakkaisen tytön luo, sivuutus keskellä vasemmalta 20 kaksi hyppyaskelta tytön edessä 21-22 kääntyen oikeaan paluu takaisin neljällä hyppyaskeleella keskellä sivuutus jälleen vasemmalta, 23-24 paripyörintää oman paritoverin kanssa kädet käsissä neljä hyppyaskelta myötapäivään</p> <p>E) Tyttöjen riijuu 17-24 tytöt tanssivat vastaavasti samoin: sivuutus keskellä oikealta, kaarros vieraan pojan edessä vasempaan ja paripyörintä vastapäivään. Lopuksi puolet luokasta kerrallaan esittää ja toiset ovat yleisönä.</p>
--	---

6. LUOKKA 5. TUNTI

AIHE: VALSSI

TAVOITTEET: VALSSIN ASKELEEN OPPIMINEN, PARIN KANSSA TANSSIMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN JA PARITYÖSKENTELE
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 ALKUVERRYTTELYS-TÄ PERUSASKELEESEEN - valssin rytmin ja kei- van askeleen ymmärtä- minen	a) Polvista joustaminen musiikin mukaan, jousto 1:llä, ojentuminen 2. ja 3:lla. b) Edelliseen yhdistetään taputukset: 1. Reisiin, 2. ja 3. kädet. c) Painonsiirto eteen - taakse polvista joutaen, kädet heilahtavat mukana. d) Painonsiirto eteen(1) tuoden jalka viereen.	- piirissä - kiinnittä huomio polvista joustamiseen
2 PERUSASKEL - perusaskeleen har- jaannuttaminen yksin ja yhteistyössä parin kans- sa	Askel eteen kantapään kautta rullaten(1), kaksi askelta päkiöillä paikalla(2,3)= PERUSASKEL (pojat aloittavat oikealla, tytöt vasemmalla jalalla)	- piirissä - perusaskeleessa taaksepäin 1. Askel päkiän kautta rullaten
3 PERUSASKEL LIKKUEN JA PAIKALLA PYÖRIEN	a) Perusaskeleella liikkuen piirin kehällä eteenpäin ja taaksepäin edeten joka askeleella b) Pyörintä myötäpäivään eli oikealle 8 perusaskeleella, pojat aloittavat oi- kealla eteen, tytöt vasemmalla taakse c) Pyörintä myötäpäivään 4 perusaskeleella d) 4 perusaskeleella liikkuen eteenpäin, 4 paikalla pyörien, liikutaan tanssi- suuntaan.	- askeleet yhtä pitkiä, korostaen ensim- mäistä askelta - oppilaat voivat itse kokeilla löytävätkö suunnat
4 KEHRUUVALSSI - kansanperinteen yllä- pitäminen - valssiaskeleen yhdis- täminen kansantanssiin	Alkukuvio: kaksoispiiri. Tanssisuunnassa pareittain vastakkain. Poika ojentaa oikean kätensä tytölle, joka asettaa vasemman kätensä sille. Pojan vasen käsi on lanteella, tyttö kan- nattaa oikealla kädellä hamettaan tai pitää käden vapaana. Tahdit 1 Molemmat käyvät tanssisuunnan puoleisella jalalla keinuvan askeleen sivul-	- kiinnittä huomio parin kanssa tanssimi- seen ja keinahtavan askeleen löytämi- seen - kehruu valssin voit jättää pois

	<p>le, jolloin samalla sisäjalalla heilahtaa tanssisuuntaan alaviistoon.</p> <p>2 Samoin askel sisäjalalla sivulle (tyttö vasemmalla jalalla vasempaan, poika oikealla jalalla oikeaan) ja ulkojalan heilautus vastakkaiseen suuntaan.</p> <p>3-4 irrotetaan käsiote ja kumpikin pyörähtää ulkojalalla alkaen, kahdella valssiasteleella tanssisuuntaan kerran ympäri ulospäin peristä.</p> <p>5-8 kerrataan alusta.</p> <p>9 tanssiote. Molemmat käyvät sivuasteleen tanssisuuntaan (tyttö oikealla ja poika vasemmalla jalalla) ja vetävät toisen jalan läheltä lattiaa sen viereen, jolloin samalla vartalo taipuu lievästi vedettyyn jalkaan päin.</p> <p>10 samoin vielä toistamiseen.</p> <p>11-12 samat 2 askelta päinvastaiseen suuntaan (tyttö aloittaa vasemmalla, poika oikealla jalalla)</p> <p>13-16 tanssiote: neijällä valssiasteleella myötäpäivään kaksi kertaa ympäri</p> <p>Tanssi alkaa alusta.</p>	
--	--	--

6. LUOKKA 6. TUNTI

AIHE: ILMAISU, LATINALAISET RYTMIT
 TAVOITTEET: LATINALAISTENTANSSIEN PERUSASKELEET, ILMAISUKYVYN HARJOITTAMINEN, LUOVUUS
 OPETUSTAVAT: PARITYÖSKENTELEY, OPETTAJAJOHTOINEN OPETUS
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELEYMUODOT JA OPETUSNAKOKOHTIA
1 ALKUVERRYTTELY	Jaetaan <i>luokka kahteen tai kolmeen osaan</i> , jolloin muodostuu kaksi/kolme piiriä. Jokainen piirissä vuorollaan käy keskellä näyttämässä jonkin verryttelyliikkeen ja muut matkivat häntä. Jatketaan niin, että kaikilla on lämmin. Opettaja huutaa vuoronvaihdon.	- muodosta piirit niin, että jokaisessa on sekä tyttöjä, että poikia
2 CHA- CHA- CHA- RUMBA- SAMBA - latinalaistanssien perusaskelten harjoittelu	Harjoitellaan <i>cha cha cha:n perusaskel</i> : vasen astuu sivulle, oikea eteen ristiin, painonsiirto vasemmalle taakse ja vaihtoaskelta oikealle. Sama toiseen suuntaan: sivulle, eteen, taakse ja cha cha. Cha cha cha:ssa paino voimakkaasti astuvalla jalalla, polvi ojentuu suoraksi ja lantio eteen, kädet koholla ja kyljet pitkinä. Harjoitellaan <i>rumban askel</i> : kävellään neliö, oikea astuu eteen, vasen sivulle, vasen taakse ja oikea sivulle. Huom! Painonsiirrot. Lantio keinuu mukana. Harjoitellaan <i>samban askel</i> : oikealla jalalla alkaen neljä vaihtoaskelta eteen ja oikealla neljä vaihtoaskelta taakse, vähän takaviistoon. Käsiä ravistellaan alhaalta ylös ja ylhäältä alas. Lopuksi <i>yhdistetään kaikki kolme askelta peräkkäin</i> : cha cha cha:n perusaskel kaksi kertaa sekä vasemmalle, että oikealle, rumban neliö kaksi kertaa ja samba eteen ja taakse. Tehdään sama kaanonina. Ensin kahdessa ryhmässä, sitten neljässä. Ryhmät ovat vastakkain ja samalla esittävät toisilleen.	- avorivistö - kannusta oppilaita eläytymään tanssin tunnelmaan - lantio liikkumaan
3 PEILINVAIHTO - keskittymis- ja ilmaisukyvyn harjoittaminen - rentous	Seistään <i>parin kanssa vastakkain</i> . Toinen parista (kumpi vain) alkaa huojuu hitaasti puolelta toiselle, toinen matkii. Jonkin ajan kuluttua parit vaihtavat liikettä, toisen on reagoitavat liikkeeseen tekemällä juuri samoin. Kun näin on tehty vähän aikaa, voi jompi kumpi pareista siirtyä jonkun toisen eteen.	- vaadi keskittymistä ja hiljaisuutta tehtävän aikana

6. LUOKKA 7. TUNTI

AIHE: KEHON RYTMIT, ILMAISU
 TAVOITTEET: LIIKEMUISTIN HARJOITTAMINEN, ILMAISUKYVYN KEHITYMINEN, MUSIIKIN MUOTORAKENTEIDEN HAAMOTTAMINEN
 OPETUSTAVAT: OPETTAJAJOHTOINEN, OPPILASKESKEINEN
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASSETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
<p>1. BODYPERCUSSION - rytmitajun kehittyminen - kehon tuntemuksen lisääntyminen</p>	<p>Harjoitellaan <i>erilaisia kehon rytmejä</i>. 3 = kädet yhteen, oikean käden lyönti rintaan, vasemman käden lyönti rintaan 5 = kädet yhteen, oikean käden lyönti rintaan, vasemman käden lyönti rintaan, oikean käden pyyhkäisy lyöden reiden sivuun, vasemman käden pyyhkäisy reiden sivuun. Yhdistetään kaksi edellistä. Ensin 3+5 ja sitten 5+3. Jaetaan oppilaat kahtia, toiset tekevät 3+5, toiset 5+3, vaihdetaan osia. Harjoitellaan lisää rytmejä: 7 = kädet yhteen, oikean käden lyönti rintaan, vasemman käden lyönti rintaan, oikean käden pyyhkäisylyönti reiden sivuun taaksepäin, vasemman käden pyyhkäisy reiden sivuun taaksepäin, oikean käden pyyhkäisy reiden sivuun eteenpäin, vasemman käden pyyhkäisy reiden sivuun eteenpäin. 9 = sama kuin 7, mutta lisätään oikean ja vasemman jalan polkaisut. Kun rytmit on harjoiteltu yksinään, yhdistetään 7+9 ja 9+7, jaetaan oppilaat kahtia ja toiset tekevät 7+9 ja toiset 9+7, vaihdetaan osia. Lopuksi jaetaan oppilaat <i>neljään ryhmään</i>. Yksi ryhmä tekee 3+5, toinen 5+3, kolmas 7+9 ja neljäs 9+7. Vaihdetaan osia ajan mukaan niin että kaikki saisivat kokeilla kaikkia rytmejä.</p>	<p>- vapaasti tilassa - pidä huoli, ettei perussyke katoa, rytmimi ei saa kiihtyä - kehota oppilaita samalla kuuntelemaan yhteensointuvia rytmityksiä</p>
<p>2 SHY GUY - liikemuistin harjoittaminen - ilmaisun kehittyminen</p>	<p>Ensin <i>oikealla askel sivulle ja vasen viereen</i>. <i>Sama toiseen suuntaan</i>. Kädet myötäilevät rullaten, kuin isot junan rattaat. <i>Kertaus</i> molempiin suuntiin. Oikean kautta <i>ympäri neljällä askeleella</i>. Neljännellä kaksi taputusta ja vasen jalka viereen. <i>Sama vasemmalle</i>. Kerrataan molempiin suuntiin. <i>Haara-asento</i> polvista notkistettuna, <i>kädet ylhäällä</i>. Siitä vasen <i>jalka taakse ristiin</i> (polvet suoristuu) jolloin <i>kädet laskeutuvat alas</i>. <i>Sama oikea jalka taakse-ristiin</i>. <i>Haara-asento</i> polvista notkistettuna, <i>kaksi nyrkiniskua reisiin</i>. Hypätään <i>jalat</i></p>	<p>- vapaasti tilassa - etene osa kerrallaan rauhallisesti</p>

	<p>yhteen ja taputus. Kertautuu nyrkinkuista. Kerrataan vielä haara-asennosta, jossa kädet oli ylhäällä. Askeleet eteenpäin: oikea-vasen-oikea-oikea, joustavasti. Kädet oilla samalla lailla kuin askeleet (oik. vas. jne.). Sama taaksepäin alkaen vasemmalla jalalla. Lopuksi jalkojen notkuja: oikealle notku, jolloin vasen jalka irtautuu maasta, polvi koukussa ja kädet aukeavat edessä. Vasemmalle notku, jolloin kädet menevät ristiin edessä. Taas oikealle kaksi notkua, jolloin kädet avautuvat nopeasti kaksi kertaa. Sama aloittaen vasemmalle (kädet päinvastoin). Tanssi alkaa alusta.</p>	
--	--	--

Voit kertoa oppilaille, että seuraavalla tunnilla suunnitellaan tanssi. Näin innokkaat voivat suunnitella tanssiaan jo kotona. Musiikin oppilaat voivat valita itse.

6. LUOKKA 8. TUNTI

AIHE: OMA TANSSI
 TAVOITTEET: KYKY TYÖSKENNELLÄ RYHMÄSSÄ, OMAN LIIKEAINEISTON ESILLETUOMINEN, LUOVUUS
 OPETUSMUODOT: OPPILASKESKEINEN RYHMÄTYÖ
 VÄLINEET JA MUUT MATERIAALIT: MUSIIKKIKASETTI

TEHTÄVÄT JA NIIDEN PERUSTELUT	OPETUKSEN ETENEMINEN	TYÖSKENTELYMUODOT JA OPETUSNÄKÖKOHTIA
1 POPCORN - hengitys- ja verenkierto-elimistön toiminnan vilkastuttaminen - amerikkalaisen tanssin kertaaminen	Oikean jalan vienti sivulle (1), tuonti viereen (2). Kerrataan (3-4). Tehdään samoin vas. jalalla (1-4). Viedään oikea jalka taakse ja takaisin (1-2). Kerrataan (3-4). Sama vas. jalalla (1-4). Oik. polven nosto ylös vasemmalle viistoon, ja vas. käden veto polvea vastaan (1-2). Sama vasemmalla jalalla ja oik. Kädellä (3-4). Oik. polven nosto ylös ja lasku alas (1-2). Sama vas. polvella (3-4). Taputus (5), tauko (6), tasahyppy kääntyen 1/4 kierrosta (7), tauko (8). Tanssi alkaa alusta uuteen suuntaan päin.	- vapaasti tilassa - välillä ja lopussa voi olla oppilaiden vapaata "jammausta" - tarkoituksena ei ole oppia tanssin täydellisesti vaan kyseessä on alkuverryttely - tämän osan voi jättää pois ja antaa tanssin suunnitteluun enemmän aikaa
2 OMA TANSSI - luovuuden kehittyminen - ryhmässä toimiminen	Oppilaiden tulee pienissä ryhmissä suunnitella tanssi opettajan valitsemaan musiikkiin. Jos jotkut ryhmät ovat suunnitelleet tanssin etukäteen voivat he käyttää omaa musiikkiaan. Jokainen ryhmä esittää tuotoksensa tunnin lopussa.	- rohkaise lapsia liikkumaan omalla tavallaan - anna apua tarvittaessa, mutta älä anna valmiita ratkaisuja! - oppilaille voidaan kertoa jo edellisellä tunnilla, että seuraavalla tunnilla suunnitellaan tanssi. Näin innokkaat voivat suunnitella tanssia jo kotona. Musiikkiin he voivat valita itse
3 LOPETUS - hyvän mielen jääminen tanssijaksosta	Istutaan piirissä tms. ryhmässä. Opettaja antaa rehellistä palautetta ja kiittää oppilaita osallistumisesta sekä kyselee oppilaiden tuntemuksia.	

TANSSITUNTIEN SUUNNITTELUN APUNA KÄYTETYT LÄHTEET:

- Anttila, E. 1994. Tanssin aika. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro:139. Helsinki: Tammerpaino Oy.
- Blomqvist, A. 1973. Kaikki tanssimaan: Helppotajuinen tanssiopas alkajille. Helsinki. Uudenmaan kirjapaino.
- Gallahue, D.L. 1996. Developmental Physical Education for today's children. 3rd edition. USA: Brown & Benchmark publishers.
- Joyce, M. 1980. First steps in teaching creative dance to children. 2nd ed. Palo alto, California, USA: Mayfield publishing Company.
- Joyce, M. 1984. Dance technique for children. Palo Alto, California, USA: Mayfield publishing Company
- Lampinen, E. 1996. Jyväskylän liikuntatieteellisen tiedekunnan musiikki- ja rytmikkaharjoituksia. Syksy -96. Julkaisematon lähde.
- Leese, S & Packer, M. 1980. Dance in schools. London: Heinemann Educational Books.
- Lekare, A. 1975. Kansantansseja pohjoismaista. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Mäkelä, S. 1990. Tanhuaskelikot: ohjaajan opas. Toim. työryhmä Mäkelä, S. & Päivärinta, H. & Salonen, I. Helsinki: Suomen kansantanssinuorten liitto.
- Nuori Suomi -ohjaajakurssi. 12.-13.1.1990. Pyhäjärvi. Kurssimateriaali. Julkaisematon lähde.
- Opetushallitus 1995. Koulu tanssii 1-2. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Opetusministeriö. 1989. Opetusministeriön työryhmien muistioita. Tanssin perusopetuksen opetussuunnitelma ja sen liite. 1989: 27,28. Helsinki: Opetusministeriö.
- Peruskoulun kansantanssiohjelmistoa. 1985. Koonnut Haarni, T. Helsinki. Suomen nuorison liitto.

Rausmaa, P-L. 1977. Tanhuvakka: Suuri suomalainen kansantanssikirja. Porvoo: WSOY

Savilampi, A. 1995. Kajaanin OKL:ssa käyty liikunnan erikoistujien kurssi. Videomateriaali. Julkaisematon lähde.

Zukowski, G. 1990. On the move. A handbook for exploring creative movement with young children. USA: Southern Illinois University Press.